

הישיבה השלוש-מאות-וארבעים-ושתיים של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, כ"ט בחשוון התשנ"ב (6 בנובמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. הצעה לסדר

משרדי הממשלה לרשויות אלה, וכדי למנוע פגיעה בתושבי יישוביהם, הכנסת צריכה לדון בהקדם בנושא. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשמנו לתשומת לבנו את הצעתך לסדר, וננהג בהתאם לתקנון. אני ממליץ לך, אתה בוודאי מכיר את התקנון והסדרים היטב, שגם אתה תיקח חלק בפעולה לפי התקנון. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הצעה לסדר לחבר הכנסת מוחמד נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, נוכח מצוקת הרשויות המקומיות וסכנת השבתת מערכת החינוך ומערכות השירותים המוניציפליים, וזאת בעקבות אי-העברת תקציבים על-ידי

ב. שאלות בעל-פה

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשו לי לדבר. אני מביע בפומבי את מחאתי על כך. אני אעביר את הפרוטוקול עם המחאה שלי, בתוספת דברים לכבוד ראש הממשלה בעניין הזה. ובינתיים אנו חייבים להתקדם.

מיכה גולדמן (העבודה):

שר החוץ בדרך לכאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

האם קיבלה המזכירות פנייה או הודעה משר החוץ, שהוא בדרכו לכנסת? לא קיבלנו. הטעם הטוב מחייב, שיפנו אלינו ויודיעו לנו. אני מבין שיכול להיות עיכוב.

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום. וההצעה הראשונה לסדר-היום — התפתחויות בעקבות ועידת השלום במדריד. שר החוץ אינו נוכח. האם מציעי ההצעות לסדר-היום מבקשים להתחיל בהיעדרו של שר החוץ?

קריאות:

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהושע מצא? חבר הכנסת יאיר צבן? חבר הכנסת יוסי שריד? חבר הכנסת עמנואל זיסמן? חבר הכנסת האשם מחאמיד? חבר הכנסת עוזי לנדאו?

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

מבקשים לחכות.

היו"ר ד' שילנסקי:

מבקשים לחכות. בסדר. אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: דיוני ממשלת ישראל במדריד עם אנשי אש"ף — של חבר הכנסת אליקים העזני. בוודאי גם הוא מבקש לחכות לשר החוץ.

אני מכריז על הפסקה של חמש דקות על-מנת שאביע מחאתי הנמרצת מייד, במקום. כי גם על יתר הסעיפים שר החוץ צריך להשיב, והוא אינו נוכח. אני מכריז בזה על הפסקה של 10 דקות, ואני אראה איך לפעול הלאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: שאלות בעל-פה. סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 522. מאת חבר הכנסת חיים קופמן, בנושא: העברת משפחתה של ילדה שנאנסה ונרצחה. אני אינני רואה פה את סגן שר הבינוי והשיכון.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אין שר, אין סגן שר. אין שר הבריאות.

רענן כהן (העבודה):

איפה שר הבריאות? אדוני היושב-ראש, אפשר לדעת איפה שר הבריאות?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אינני יכול לענות לך בדיוק.

קריאה:

מחפשים אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אינני יכול להשיב לך על השאלה. אומנם באמצעי התקשורת שמעתי עליו. אבל אתה שואל כאילו יש בעיה, שחס וחלילה שר הבריאות לא בריא. נראה לי שהוא בריא.

רענן כהן (העבודה):

עכשיו אומרים לי שהוא ביאכטה של מקסוול.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, חס וחלילה, חס וחלילה.

עדנה סולודר (העבודה):

יש שאלות ואין שרים שישבו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני עובר לשאלתא הבאה. שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 520, מאת חבר הכנסת מיכה גולדמן, בנושא: התנהגות הפולנים כלפי שחקני הכדורסל של "הפועל תל-אביב". אני רואה שגם שר החוץ איננו.

(הישיבה הופסקה בשעה 11:08 וחודשה בשעה 11:20.)

ג. שאילתות בעל-פה

חיים אורין (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

שגרת לשון. אתה לא נמצא שם, חבר הכנסת אורין.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו הפסדנו הרבה זמן היום, אל נפסיד עוד זמן, ניגש לעניין.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, המקרה הטרגי והמביך הזה מלמד אותנו, שאכן פעמים משרדי הממשלה, הפועלים לפי קריטריונים ברורים, יודעים להתעלות מעל לכללים הרגילים ומוצאים פתרונות.

אני מבקש להשיב:

1. מחוז הנגב במשרדנו איחר עבור משפחת הורי הרוצח דירה בשכירות בשדרות. המשפחה הביעה נכונות לעבור לשדרות.

2. לסב הנרצחת הוצעה דירה בשכירות באופקים, או, לחלופין, בדימונה.

3. הורי הנרצחת מתגוררים בדירה שבבעלותם, ואם יגישו בקשה להלוואה להחלפת דירתם יבדוק המשרד את הבקשה באהדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים קופמן, בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

בצוק העתים, האם יש גם לוח זמנים ברור מתי יבוצעו א', ב' וג', לפני שיקרה, חס וחלילה, אסון?

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יהודה פרח. בבקשה, חבר הכנסת קופמן מפנה לך את הבמה.

יהודה פרח (הליכוד):

מאחר שהנושא הזה גם נדון אצלנו בוועדה, והבעיה קריטית וחמורה מאוד, אני רוצה לשאול את כבוד סגן השר: אין כאן זמן ושהות לשחק באחת האלטרנטיבות, איוו מהן תיתן את הפתרון: הדבר צריך להיעשות מייד, לאלתר, כי העניין קריטי.

אני חושב שהפתרון הוא פשוט החלפת דירות "עמידר" בדירות "עמידר". משפחה שגרה בסביבה אחרת ומעוניינת לקבל דווקא את המקום הזה, הרי הבעיה היא בעיה מקומית. זה אסון שקרה במקום, ואנשים אלה לא יכולים לחיות שם אפילו שעה נוספת. זה לא דבר שאפשר להשאיר אותו לאלטרנטיבות, אלא יש לתת לו פתרון מייד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אבקש את תשומת לבכם, אומנם זה לא עניין פוליטי אבל זה עניין אנושי מאוד. לכבודה של הכנסת הוא, שהוא מתמסרת גם לבעיות אנושיות: אם כי הן לא נחשבות לבעיות שברומו של עולמנו, לאורח שזה נוגע לו, זה כואב וחשוב מאוד. בבקשה, אדוני סגן השר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד בזה לחדש את הישיבה. סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 522, מאת חבר הכנסת חיים קופמן, בנושא: העברת משפחתה של ילדה שנאנסה ונרצחה. חבר הכנסת חיים קופמן, בבקשה.

522. העברת משפחתה של ילדה שנאנסה ונרצחה

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני חודש זעזע את המדינה הרצח והאונס של הילדה סיוון מיכאלשווילי בת השמונה. מכתבה שהתפרסמה ב-3 בנובמבר 1991 בעיתון "ידיעות אחרונות" עולה, כי יצחק וזלפה, הורי הרוצח, מתגוררים קומה אחת מתחת לדירה של סבה וסבתה של סיוון. ביתו של אהרן, הרוצח, או החשוד ברצח, שבו נאנסה ונרצחה הילדה סיוון, זיכרונה לברכה, נמצא בכניסה הסמוכה, וכן בית הוריה של הנרצחת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, חבר הכנסת חיים קופמן, אני מצטער, מפנים את תשומת-לבי לכך שאתה לא קורא מהנוסח שאושר עליידי מזכירות הכנסת.

חיים קופמן (הליכוד):

רק עכשיו נמסר לי הנוסח.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש ממך לקרוא מחדש הכול. עכשיו אני עוקב אחרי הנוסח.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני חודש זעזע את המדינה הרצח והאונס של הילדה סיוון מיכאלשווילי בת השמונה. מכתבה שהתפרסמה ב-3 בנובמבר 1991 בעיתון "ידיעות אחרונות" עולה, כי הורי של הרוצח מתגוררים בקומה שמתחת לדירת סבה וסבתה של סיוון. ביתו של אהרן, החשוד ברצח, שבו נאנסה ונרצחה סיוון, זיכרונה לברכה, נמצא בכניסה הסמוכה, וכן בית הוריה של הנרצחת נמצא שתי כניסות ליד אותו מקום.

משפחת מושיאשווילי, משפחת הרוצח, מבקשת "מעמידר" זה זמן לעבור לעיר אחרת, על מנת שהסיוט ייגמר.

ברצוני לשאול:

1. האם מוכר לך מקרה זה, אדוני סגן שר הבינוי?

2. כיצד ניתן לפעול להחלפת דירה למשפחת הנרצחת כדי שלא יקרה אסון, כי האווירה טעונה מתח עצום?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, תחילה אבקש להתנצל על כך שלא היינו נוכחים בזמן, אבל זה גם בצוק העתים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקבל את ההתנצלות אבל חוזר ומביע אי-שביעות רצון.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

בצוק העתים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. ראשית כול לא היתה לי כל ברירה אלא להפסיק את הישיבה כי לא היה אף אחד. שנית, אני מציע שנלבן את הנושא בלשכה, או בנפרד, ולא פה במליאה.

שר החוץ ד' לוי:
כרצון.

משה שחל (העבודה):
אדוני השר, חשבתי שראש הממשלה הפריע לך גם הפעם להגיע.

שר החוץ ד' לוי:

1. אכן, קיבלתי משגירותנו בוורשה דיווח מלא על האירוע מיד אחרי ההתרחשות.

2. משרד החוץ עוקב מקרוב אחרי תקריות אנטישמיות המתרחשות בכל מקום בעולם. המשרד פועל בתוקף באונוי גורמים ממשלתיים, ציבוריים ותקשורתיים להוקעת הגילויים האנטישמיים ותובע נקיטת צעדים חוקיים, מינהליים וחינוכיים לבלימת התופעה המרושעת הזאת.

במקרה הספציפי נקט שגרירנו בוורשה פעולה מיידית על-ידי פרסום "מכתב גלוי למחנכים הפולנים" והפנייתו לנשיא, לראש הממשלה ולשר החינוך של פולין. המכתב הופץ במערכות העיתונים החשובים בוורשה וכבר פורסם במלואו בחמישה עיתונים בעלי תפוצה גדולה. כן קיבל המכתב תהודה בין-לאומית באמצעות סוכנויות הידיעות הבין-לאומיות.

במקביל הוגשה מחאה לשגריר פולין בארץ, וכה הביעה ישראל מורת רוח והתקוממות לנוכח התקרית המבישה.

משרד החוץ פעל, פועל ויפעל כדי שאירועים מסוג זה ודומיהם לא יישנו. מדובר במאבק מתמשך במישור החינוכי והציבורי בפולין ובמקומות אחרים. ניתן היה להתחיל בפעולות אלה רק אחרי חירוש היחסים עם פולין.

שלטונות פולין מתייחסים בחומרה לתופעה ועושים, כך הבטיחו לנו, לבלימתה. אנו נעקוב אחרי פעולות אלה של ממשלת פולין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני שר החוץ, אומנם בתשובה התייחסת לחלק מהשאלה שאני עומד לשאול, אבל אני רוצה להרחיב אותה. אילו פעולות הסברה עושה משרד החוץ במדינות מזרח-אירופה בעקבות חידוש הקשרים אתן, מדינות שאליהן מגיעים תושבי ישראל ותושבי מדינות רבות אחרות במערב לביקורים, שומעים את הרדיו ואת כלי התקשורת האחרים, על היחס כלפי יהודים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת דן תיכון.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד השר, מאחר שאמרת שפנית אל שר החינוך ותבעת לנקוט צעדים חינוכיים והסברתיים, אני רוצה לנצל את ההזדמנות גם לשאול וגם לפנות אליך. בשנים האחרונות יוצאות משלחות רבות של בני נוער לפולין להכיר את מה שקרה בשואה, להכיר את השורשים שלהם. למיטב ידיעתי,

אדוני היושב-ראש, אכן בגלל הרגישות המיוחדת ואולי אף הסכנה, המשרד פעל לאלתר. לגבי הורי הרוצח כבר נמצא פתרון והמשפחה יכולה לממש אותו באופן מידי. לגבי סב הנרצח, ניתנו לו שתי אלטרנטיבות, והוא יכול לממש אותן גם כן באופן מידי. לגבי הורי הנרצח, מאחר שיש להם דירה, כל אשר עליהם לעשות הוא לפנות אל המשרד והם יקבלו באופן יוצא מן הכלל ולא לפי הקריטריונים הקשוחים הקיימים במשרד — סיוע והלוואה כדי שיוכלו להחליף את דירתם באופן מידי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 520, מאת חבר הכנסת מיכה גולדמן, בנושא: התנהגות הפולנים כלפי שחקני הכדורסל של "הפועל תל-אביב". חבר הכנסת גולדמן, בבקשה.

520. התנהגות הפולנים כלפי שחקני הכדורסל של "הפועל תל-אביב"

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני שר החוץ, בשבוע שעבר נערך בפולין משחק כדורסל בין קבוצת "הפועל תל-אביב" לבין קבוצה מקומית פולנית.

בסיום המשחק הוטחו בשחקנים הישראלים קללות וגידופים, וכן ביטויים נאציים כגון "זיג הייל" ו"הייל היטלר". ואף רגמו את האוטובוס שבו נסעו השחקנים הישראלים באבנים.

כרצוני לשאול:

1. האם ידוע לך על אירועים אלה?

2. כיצד יפעל משרד החוץ על-מנת שאירועים כגון אלה לא יישנו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, על-מנת להבהיר נקודה אחת שהיתה במחלוקת — — —

קריאה:

לא שומעים.

שר החוץ ד' לוי:

אין שומעים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חוזר ומבקש, אם חברי הכנסת רוצים להחליף דברים ביניהם, יעשו זאת בשקט, או — מחוץ לאולם. הועלתה פה שאלתא חשובה מאוד, הנוגעת לכולם, החשובה לכל עם ישראל. אבקש לשמוע בשקט את התשובה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, ראשית עלי להבהיר כי אשר לעניין אשר הביא — ובצדק — לתגובה החרדית שלך, אין הדבר נוגע אלי כלל וכלל, משום שנאמר לי שבשעה 11:15 אני צריך להיות בכנסת, הואיל ולפני כן יש שאלות אחרות קודמות לזו המוגשת לי. ב-11:15 בדיוק הייתי כאן. ראיתי לנכון להבהיר זאת.

המשחק ייערך בכל זאת הערב ב"אוסישקין". לכן אני מבקש שתצא מכאן קריאה לקהל הצופים, שלא יגמלו כאותה מטבע ויגלו ריסון, ולא נשמע קללות כגון "פסקרף" במשחק הכדורסל שיערך הערב ב"אוסישקין". הייתי רוצה לשאול את יושב-ראש ועדת הספורט אם הוא אכן חשב לעשות משהו בנדון.

מיכה גולדמן (העבודה):
אני מתכוון להיות במשחק הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה. אני חושב שכולם מסכימים עם קריאתו של חבר הכנסת דן תיכון. בוודאי גם השר מסכים לה. שאצלנו נהג בכבוד, כראוי לבני תרבות, לבני העם היהודי. בבקשה, אדוני.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, לשאלות הנוספות, משרד החוץ פועל במרץ רב באפיקים רבים ומגוונים במאבק ובמלחמה מתמדת נגד התופעה הזאת, גם בפניות ישירות אל ממשלות, גם במפגשים עם שרים המבקרים בארץ. כאשר אנחנו מבקרים במקומותיהם שלהם, בארצותיהם, אנחנו גם מקיימים מדי פעם סימפוזיונים במדינות אלה בהשתתפות אנשים מהמשרדים ומהאקדמיה, אשר נותנים לכך הד תקשורתי רחב באותם מקומות.

אשמח מאוד להעביר לחבר הכנסת הנכבד פירוט על פעולות אלה וגם חומר שאנחנו מפצים ומעבירים למדינות אלה. צריך לזכור, חברת הכנסת סולודר, שזה עתה חידשנו את היחסים עם פולין, ואני מקבל את עצתך באשר למפגשי נוער ונפעל בהתאם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לכבוד השר.

ד. הצעות לסדר-היום

ההתפתחויות בעקבות ועידת השלום במדריד

הסורים כי למען הסדר יש לדבר אך ורק עם ישראל, ישירות וללא תנאים מוקדמים, התנפץ להם אותו חלום באספמיה של יכולת הכרעת ישראל והביא להתייצבותם לוועידה האזורית לשיתות הישירות בארמונות מדריד שבאספניה. וכלשון התלמוד, רבותי, אספמיה היא אספניה, היא ספרד.

ואכן, לא היו אלה ארמונות באוויר אלא ארמון "ריאל" כפי שקראו לו: Palacio Real. לא היו אלה, אדוני שר החוץ, כפי שהשפה הצרפתית העשירה מכנה זאת — Chateaux en Espagne.

חד, חלק וברור, שלא יהיה כאן לאיש הספק הקל שבקלים: לולא הגיעו מדינות ערב והפלשתינים, אותם פלשתינים מקומיים, למסקנה כי ישראל במורח התיכון היא עובדה קיימת, הם לא היו מגיעים למדריד והם היו ממשיכים לראות חלום באספמיה ולחיות תחת אשליות בחלומות בלתי מציאותיים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני חושב שלחבר הכנסת מצא יש חלומות באספמיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש שלא להפריע.

בתוכניות הביקור שלהם לא נכללות פגישות עם בני הנוער הפולנים.

מתוך ניסיון שיש לנו עם גרמניה בנושא הזה, נדמה לי שהיה חשוב מאוד לכלול גם פגישות כאלה, שתרבנה את ההבנה. איני אומרת שזה ימחק את כל התופעות האנטישמיות, אבל לצד ההסברה במפגש האישי היומיומי יש, לפי דעתי, תועלת מרובה לנושא הזה, ואני פונה אליך בהודמנות זו, ודרךך גם לשר החינוך דווקא בנושא הזה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הפולנים כבר מצויים בארץ והם ישחקו הלילה כמה שנקרא משחק גומלין.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתמול כלילה הם שיחקו והפסידו.

דן תיכון (הליכוד):

הפולנים?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן.

דן תיכון (הליכוד):

אני מודה לחבר הכנסת זיסמן על שהוא מלמד אותי פוליטיקה. אבל נדמה לי שהפולנים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא פוליטיקה אלא כדורגל.

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא. פוליטיקה, אבל כספורט זה קצת יותר קשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו ניגשים לסעיף הבא: ההתפתחויות בעקבות ועידת השלום במדריד — הצעות לסדר-היום מס' 5863, 5867, 5869, 5878, 5880 ו-5886, מאת חברי הכנסת י' מצא, י' צבן, י' שריד, ע' זיסמן, ה' מחאמיד וע' לנדאו. ראשון המשתתפים בדיון, חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, כנסת נכבדה, מאה שנות סרכנות ערבית מלווה בשפיכות-דמים ומלאה פנטזיות וחלומות-שווא חלפו עד אשר השכילו מנהיגי ערביי יהודה, שומרון וחבל-עזה, שכינו מבית ומדינות ערב מחוץ, להבין כי נוכחותנו בלב המזרח התיכון היא עובדה ומציאות, כך שאין להם מנוס אלא להשלים ולהידבר אתנו.

במשך 13 שנים תמימות, בלחץ ארגוני הטרור האש"ף ותחת השפעת מקסמי-שווא וחלום באספמיה, דחו הפלשתינים, ערביי יהודה, שומרון וחבל-עזה את תוכנית האוטונומיה כפי שהוסכמה בקמפ-דייוויד ואף פסלו אותה על הסף. כעיקשותם התהומית נעזו כל אפשרות להתקדמות בפתרון הסכסוך הישראלי-ערבי.

מן הרגע שבו הבינו הפלשתינים, הירדנים, הלבנונים ואף

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הוא עדיין מדבר באתה רטוריקה מיושנת. הוא לא יודע
שהממשלה כבר דיברה עם אש"ף, שהממשלה מנהלת
משא-ומתן עם אש"ף.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת דראושה, השמעת את קריאת הביניים, עכשיו
נאפשר לו להמשיך.

צחי הנגבי (הליכוד):
גם בגנין דיברו עם אש"ף.

יהושע מצא (הליכוד):
הם הגיעו למרדכי, חבר הכנסת דראושה, לשיחות ישירות,
משום שהבינו כי אתנו, עם ישראל, יש לדבר על שלום, ולא עם
כל ארץ אחרת עלי אדמות.

אליקים העצני (התחיה):
אז למה לא ישר עם ערפאת?

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הם מדברים עם ערפאת. שמיר יודע את זה.

קריאות:
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, כבר נשמעו כל קריאות הביניים. חזקה על
חבר הכנסת מצא שהוא שמע את כל קריאות הביניים והוא
בוודאי ישיב בכריז.

יהושע מצא (הליכוד):
אני מבין את ההתרגשות, גם של חבר הכנסת דראושה,
והאמן לי — גם את זאת של חבר הכנסת העצני.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני שמח על זה.

יהושע מצא (הליכוד):
אני אומר, רבותי חברי הכנסת: מרגע שהגיעו לאותה
ועידה במרדכי אסור להרפות. עקשנות ממשלת ישראל,
הדבקות של ממשלה זו בהכרה כי כל תוכנית שלום יסודה
בשיחות ישירות וללא תנאים מוקדמים היא שאפשרה כינוס
ועידה אזוירית, שבמשכה — כפי שנוכחנו — הפכה לשיחות
הידברות ישירות להסדר מערכת היחסים בינינו לבין שכנינו.

הרפיון שחדר לשורות השמאל, לוותר על שיחות ישירות
— — —

גד יעקבי (העבודה):
Small talk.

יהושע מצא (הליכוד):
— — — ולהסכים לוועידה בין־לאומית רק היא אשר
הקשיחה את עמדות הערבים. אכן, מצח נחושה דרוש לאותם
חברי הכנסת מהשמאל, ובראשם ראש האופוזיציה חבר הכנסת
פרס. לטעון כי כבר לפני ארבע שנים ניתן היה להגיע לשיחות
שלום.

יעקב צור (העבודה):
אתם הלכתם רחוק יותר ממנו.

יהושע מצא (הליכוד):
אתם ויתרתם על שיחות ישירות, הסכמתם לוועידה
בין־לאומית, הסכמתם למשפט העמים — — —

יעקב צור (העבודה):
ניהלתם משא-ומתן עם אש"ף.

יהושע מצא (הליכוד):
— — — רחפתם לטריכונל בין־לאומי. עמדותיכם
והצעותיכם רק הקשיחו את לב הערבים. הסכם־לונדון, שחבר
הכנסת פרס מנופף בו, הושג במחתרת, בחדרי חדרים מוסתרים
ונסתרים. ככה, במחשכים, כפי שהושג, זה ערכו.

גד יעקבי (העבודה):
בלונדון היו — — —

יהושע מצא (הליכוד):
ומה הצהלה הזאת בקרב השמאל? מתמוגגים: הנה
הליכוד יושב עם אש"ף. רבותי מן השמאל בישראל, עם אש"ף
ונציגי ארגוני הטרור אתם קיימתם ומקיימים מגעים. על זאת
"יושב" ידידכם אייבי נתן. אנחנו במרדכי מדברים עם
המנהיגות הפלשתינית המקומית, תושבי יהודה, שומרון
וחבל־עזה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה לא מחייך כשאתה אומר את זה?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
— — —

יהושע מצא (הליכוד):
הם אומנם נושאים ונותנים עם ארגון הטרור, אנחנו יודעים
זאת, יש להם שיג ושיח עם אש"ף היושב בתונים, יודעים זאת.
הם אולי יכולים לתמוך בהם, אבל במוצהר הם לא מעוים
אפילו להעלות על דל שפתותיהם ולומר: אנחנו אש"ף. אנחנו
ישיבים עם מנהיגות פלשתינית.

ואני אומר לכם, מנהיגי השמאל: בעצם התביעה שלכם,
וההכרה שלכם, לשבת עם ארגוני הטרור האש"פיים אתם
מונעים ממנהיגות פלשתינית מקומית אותנטית לצמות. אתם
מונעים את הצמיחה שלה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
ניסיתם להקים כל מיני כנופיות כאלה. ניסיתם להקים את
"אגודות הכפרים". שכחת?

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
זה לא יעזור לך — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת דראושה, אתה קראת קריאת ביניים, תשובה
היתה לך בנאום המסודר.

אליקים העצני (התחיה):
אוי ואבוי לתשובה הזאת.

יהושע מצא (הליכוד):
אנחנו צריכים ונעשה הכול כדי שתצמח מנהיגות
פלשתינית מקומית, שכפי שאמרנו לסוריה "לא", היא תאמר
למנהיגי הטרור האש"פ "שבתונים" "לא". אנחנו רק צריכים
שגם הם, המנהיגות הזאת, תפסיק ותור מחלומות־שווא על
מדינה פלשתינית ממערב לירדן.

ואכן, לצערנו, הפלשתינים עדיין נתונים באופוריה הזאת
של הזיות־שווא. עליהם להתחרר מחלום באספמיה על
מדינה פלשתינית. עלינו לעזור להם לנתץ חלום באספמיה של
חזרה לגבולות 1947. עליהם להבין כי ירושלים הערבית היא
אכן חלום באספמיה. כל מי שמוסיף לאשליותיהם ואינו עוזר

אולי גם כמה מטעני צד מסוכנים. יהיה קשה. סרבני שלום יגחו. אחוזי טירוף לאומני, מכל המאורות. כל אחד ידבר בלשונו. אלה בהרג, אלה בנישול, אלה בהחרפת הטרור, אלה בהעצמת הכיבוש. על אפס וחמתם, היא, מרכבת השלום, תגיע ליעדה. תחילה להסדר-ביניים וכעבור שנים אחדות לשלום קבע.

"מחנה השלום ידחף את מרכבת השלום מאחור בכל כוחו. כל עוד שמיר, אשר על המושכות, ינוע אל עבר השלום — ניתן כתף, נדחף קדימה ונתקוף כל מחדל ועיוות. לא ניתן לשרון ולמתנחלים להצמיח את תקוות השלום.

"כאשר יגיע שמיר אל צומת משבר ויאמר: 'איני יכול עוד' — נתבע כי העם יאמר דברו, ואז, אם אדירי עולם מרחוק ושכנים, אויבים-מקדם, מקרוב יציעו לישראל עסקת חבילה הוגנת של שלום וביטחון ורגיעה תמורת שטחים וחירות לעם שכן, יאמר העם את דברו, ודברו יהיה דבר השלום.

"כאשר רצו קדמונינו לומר על שאיפה או משאת נפש, כי אינן אלא חלום רחוק, אמרו: חלום בספרד, חלום באספמיה. ואנו היום נאמר: סוף-סוף, לא חלום באספמיה, אלא בשורת שלום מאספמיה, מספרד. היום אנו כמורד ולכנו בקצה מערב."

אליקים העצני (התחיה):
חלום בלהות באספמיה.

יאיר צבן (מפ"ם):
אין לי סיבה להצטער על הדברים שנאמרו, להיפך. הוועידה, למרות כל הצרימות שבה, הותירה אותנו באופטימיות המסויגת, הזהירה, האחראית, השקולה. הזמן הקצר אינו מאפשר, כמובן, לנתח את מה שאירע בוועידה, אך בהתחשב בנסיבות, עצם קיומה הוא ההצלחה.

בוודאי, הופעה אחרת של המשלחת הסורית, ללא המלל הקיצוני, ללא הדיבורים הלקוחים מהסגנון של התעמולה האנטי-ציונית והאנטי-יהודית משנות ה-30, היתה יכולה לתרום יותר להצלחת הוועידה.

גם ראש הממשלה שלנו, שבירכנו על ההופעה שלו, ובירכנו, מפני שהיא לא כללה אלמנטים קיצוניים שהיו שגורים דרך קבע בהופעותיו של ראש הממשלה, יכול היה לתרום יותר להצלחת הוועידה אילו הביא אליה מסר חדש, אילו בשורה חדשה.

בנסיבות אלה אין מנוס מהקביעה, שהמשלחת הפלשתינית, שהעזה לבוא עם מסר חדש, גמיש יותר, היא היתה זו שמיקדה אליה את תשומת הלב הבין-לאומית. חשוב לדעת, חבר הכנסת מצא, שנאומיו של ראש המשלחת, חיידר עבד אל-שאפי, שני הנאומים נישאו גם על דעתם של פייצל חוסייני ותנאן עשראוי וגם על דעתם של מנהיגי אש"ף. זוהי עובדה ברורה ומוצקה.

יהושע מצא (הליכוד):
גם על דעתכם?

אליקים העצני (התחיה):
מה אתה רוצה מהם? הם לא בממשלה. הם לא אחראים.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אם ערפאת יסכים לנאום של חבר הכנסת העצני, זה יהיה בסדר?

להם לנטוש חלומות בלתי מציאותיים ולהתנתק ממקסמי שווא רק מוזק לתהליך ההידברות ולפתרון הסכסוך. מה הדיבורים של חבר הכנסת יוסי שריד על מחווה? חוסר אחריות הוא לדבר על מחווה כלפי פלשתינים כאשר הם מדברים במדריד על גבולות 1947.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
מה אתה רוצה מיוסי שריד אם אתה עושה את זה?

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת צ'רלי ביטון, לא שמעתי שחבר הכנסת יוסי שריד מינה אותך לסניגורו.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
מה כבר יש לו להגיד את זה היום כשהליכוד עשה את זה? אני אומר: כל הכבוד לליכוד שרק הוא יכול.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת צ'רלי ביטון, חבר הכנסת יוסי שריד רשום לרשות הדיבור. חזקה עליו שהוא ידע להביע את דברו ודעתו.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת מצא, אם אתה מצטט אותי אמור מחנה ולא מחנה.

יהושע מצא (הליכוד):
אני מקבל את התיקון, יוסי, ואני מציין שאני מתקומם כנגד אותה אכזבה שלך, שהתאכזבת מכך שישראל לא עשתה מחווה כלפי אותם פלשתינים שתובעים לחזור לגבולות 1947.

הטוען כי מדינה פלשתינית קמה במדריד שבאספניה רואה חלומות באספמיה. די לרחף בעניינים אלו.

גם על מזכיר המדינה בייקר לדעת, כי בהודעותיו כנגד התנחלויות והודעתו נגד אזורות היאחזות קלע יש בהן כדי להוסיף על חלומות-השווא ולעודד את הסורים והפלשתינים המקומיים לקשיחות בעמדותיהם.

ולסיום, אדוני היושב-ראש, כל הרוצים בקידום תהליך השלום חייבים לדעת כי בהליכה מציאותית, שלפיה אין מקום למדינה פלשתינית ממערב לירדן, ניתן למנוע כי ועידת אספניה לא תיהפך לחלום באספמיה. תודה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם בבית הזה, גם מעל דפי העיתונות, תקפו אותנו, את מחנה השמאל, את מחנה השלום, כאילו כולנו התנבאנו בשפה אחת ובדברים אחידים ואמרנו שוועידת-מדריד תיכשל, תפוצץ עם החלטת שמיר לעמוד בראש המשלחת. האמת היא, שהצטערנו על הפגיעה בשר החוץ דוד לוי וכמשרד החוץ, אבל בירכנו באותה עת על החלטת שמיר לעמוד בראש המשלחת.

גם כדי להפריך האשמות וגם כדי לחזור ולהרגיש את הקו שלנו, ששריר גם כיום, הרשו לי לעשות משהו שלא תמיד עושים — לחזור על דברים שאמרתי ב"קול ישראל" ערב פתיחת הוועידה:

"אני מאמין כי ועידת השלום במדריד לא תסתיים בגירוש ספרד. מחר — בקצה הנגדי של הים התיכון — פותח אזורנו פרק היסטורי חדש. דפיו לא ישובו אחור. מרכבת השלום תנוע אומנם על דרך משובשת. הרכב מהמורות, לא מעט מחסומים,

חשובה, צריך לומר ועידה חשובה מאין־כמות. מה שהיה לפנייה לא הוא שיהיה, ומה שיהיה לאחריה לא הוא שהיה. זה עידן חדש לגמרי, וכל יום מעתה ואילך מקרב את הכיבוש הישראלי בשטחים אל קצו.

לא עוד מצב של סוס ורוכבו, הסוס הפלשתיני והרוכב הישראלי, אלא שני רוכבים מאובקים ועייפים עולים מדרך ארוכה והם רוכבים מהרי החושך והלאה. וגם אם אין עדיין אור, נשקפת להם זריחה בקרוב.

האם נייער הסוס את רוכבו מעליו, או אולי גבו של הרוכב נשבר מרוב רכיבה? זה נכון וגם זה נכון.

ועידה חשובה מאין־כמות, כי היא פתחה את שערי המשא־ומתן, ומה שחשוב במיוחד — היא השאירה את שערי המשא־ומתן פתוחים.

השערים פתוחים, הדלתות סגורות, ואנחנו והערכים יושבים עכשיו בחדר האטום. ארצות־הברית, שהמפתח בידה, סגרה עלינו את החדר, אין יוצא ואין בא, והחדר ייפתח רק כאשר תישמע בכל העולם צפירת הארבעה.

אדוני היושב־ראש, בתוך התרוממות הנפש של העידן החדש יהיה גם אכזבה, כי השעה היתה גדולה יותר מכל רגע שלה, והמעמד כולו היה גדול על משתתפיו. אף אחד מהמשתתפים לא התעלה ולא התרומם. פה ושם נעשה מאמץ, אפילו ראש הממשלה שלנו התאמץ, אבל לא היתה ממש התעלות. הם היו שם כחגבים אל מול גובה השעה, אל מול גורל השעה. כל אחד בא עם החבילה שלו מהבית, עם הצרות שלו, עם החשבוניות שלו, עם הדעות הקדומות שלו, עם הענול ההיסטורי ועם החטא הקדמון. כל אחד בא למרדיר עם יותר מדי עבר ועם פחות מדי עתיד.

חכייתי שמישהו יגלה שם קצת יותר נדיבות, קצת יותר אמפתיה, קצת יותר התחשבות ורגישות; חכייתי שמישהו יודה שם במקצת הצדק של הצד השני; חכייתי שמישהו יאמר שאולי גם הוא טעה במשהו, טעות קטנה אחת ב־100 השנים האחרונות, ב־44 השנים האחרונות או ב־25 השנים האחרונות. אבל כולם באו עם הצדק המוחלט שלהם ועם האי־צדק המוחלט של זולתם. בחדר האטום הם ישבו ועדיין מסכות על פניהם, ולאיש לא היה הכוח הנפשי ואומץ הלב להסיר את המסכה.

מה אפשר לומר על זה? אומר זאת כך: ימים גדולים, אנשים קטנים.

הערכים באו למרדיר כי נתקלו סוף־סוף בקיר החזק והגבוה שהמפעל הציוני בנה ב־100 השנים האחרונות. הם התעייפו מטפס על הקיר הזה, מטוּח את ראשם בקיר הזה, הם נואשו מהיכולת לקעקע את הקיר הזה. ייתכן מאוד, רבותי, שזהו קיר הברזל המפורסם של זאב ז'בוטינסקי. מבחינה זו רשאים יורשיו ותלמידיו להיות שבעי רצון. הפרוגנוזה ההיסטורית שלהם, שהיתה כמו כתובת על קיר הברזל, התאמתה והפכה למציאות חיה.

הישראלים באו למרדיר, כי גם הם נתקלו מצדם בקיר חזק לא־פחות וגבוה לא־פחות. את הקיר הזה בנתה השאיפה הפלשתינית להגדרה עצמית כעשרות השנים האחרונות. את הקיר הזה, זאב ז'בוטינסקי לא ראה, וכמה מיוורשיו ומתלמידיו עדיין מטחים בו את ראשם. ואני אומר להם — הרפו מזה, כי לא הקיר יישבר אלא הראש יישבר. כאשר קיר פוגע בקיר, הגיעה העת לפשרה. כאשר קיר נפגש בקיר, צריך להפסיק

יאייר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

השאלה הגורלית כרגע, ועליה צריכה הממשלה לתת תשובה, אדוני שר החוץ, היא השאלה הבאה: בתוך העם הפלשתיני מתנהל עתה מאבק איתנים בין הזרם הזה התומך בהליכה למרדיר ומוכן להגמיש, ללכת להסדר ביניים, לבין הסרבנים למיניהם, כמו "חמאס", ג'ורג' חבש ואחרים. השאלה היא, איזו מדיניות ואילו צעדים אנחנו ננקוט בימים אלה.

אני חושב שלשרון, לגאולה כהן ולהעצני יש תקווה שייגברו הקיצונים, כי אם כך יהיה נפתרו כביכול הבעיות שלנו ולא נצטרך אז לתת מענה על שום שאלה שדעת הקהל הבין־לאומית מציגה לנו והעם הזה מציג לנו — איך להתקדם לשלום.

אבל, אם אנחנו יוצאים מנקודת מוצא, שמחייבת אותנו במאמץ אוטונומיסטי במקצת, שראש הממשלה לא יתפתה ללכת בדרך הזאת, ואתה לא תיתן לך שיתפתו ללכת בדרך הזאת, אתם חייבים לשאול את עצמכם ממש בימים אלה, מה אפשר לעשות בתחום המדיניות שלכם כדי לעודד את אלה השוארים את הפתרון הזה שמדובר עליו.

אני יודע מה הם הציוויים, ואני אומר לך, לפי מיטב הבנתי את הציוויים המתחייבים, אני חושב, שהדבר הראשון שהייתם יכולים היום לעשות ולתרום בכך תרומה חשובה, אדוני שר החוץ, זה להודיע שיש לכם נכונות עקרונית להיכרך על הקפאת ההתנחלויות לפחות לתקופת המשא־ומתן.

דבר שני, לפתוח אפיקים מסודרים לפעילות פוליטית לא־אלימה בשטחים המוחזקים. אנא נזכור, השבוע היינו עדים להפגנות שלום, הראשונות ההמוניות בתולדות העם הפלשתיני. לא היה כדבר הזה בעבר, ואת המגמה הזאת עלינו לחזק.

דבר שלישי, לפתוח את האוניברסיטאות, להשלים את התהליך.

דבר רביעי, מחווה אנושית: יש בין 5,000 ל־10,000 בקשות לאיחוד משפחות. אם תאמרו שלגבי משפחות שאין עליהן האשמה או חשד של פעילות טרוריסטית, אתם מכריזים בהכרזה גורפת שאתם מוכנים לאפשר איחוד משפחות, תהיה לזה תהודה עצומה בתוך העם הפלשתיני, תהיה לזה תהודה עצומה בזירה הבין־לאומית.

ובתחום הכלכלי, להמשיך ולהרחיב את פתיחת השערים. זה הדבר החמישי.

והדבר האחרון, את כספי קרן הניכויים, 100 מיליון שקל שנוכו השנה מעובדי השטחים, להשקיע בשטחים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת צבן, מיצית את זמנך, אנא סיים.

יאייר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ומשפט אחרון, אף זו מחווה: אייב נתן, איש תמים, שוחר שלום — לא הסכמנו לצעדו — אל תיתנו לו להינמק בכלא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מצטער, חבר הכנסת צבן, אתה לא יכול להתחיל נושא חדש כאשר הוספתי לך כבר על הזמן שלך עוד דקה ומיצית גם את הזמן הנוסף. בבקשה, חבר הכנסת יוסי שריד, באותו נושא.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, אדוני שר החוץ, עכשיו כמה ימים אחרי, כבר אפשר לשפוט — בסך הכול זו היתה ועידה

שטות הוא ליישב עולים חדשים במקום הזה, וזאת לאחר שישראל הודיעה קבל עולם שהיא לא תיישב עולים חדשים באזורים אלה.

מזכיר המדינה בייקר תקף אותנו אמש בחריפות, ואנו מעמידים את הריב עם ארצות-הברית דווקא עכשיו. השר שרון חוזר במעשה קלע על מעשה המגדלים הפורחים באוויר בחבל-ימית. מדינת ישראל עתידה לשלם מחיר כבד על מעשים אלה, חסרי האחריות, אלא שכרגיל בליכוד, אין דין ואין דיין ואין כל סיכוי שראש הממשלה יקרא לסדר את השרים הללו או, חלילה, יפטורם.

חברי הכנסת, דובר רבות כאמצעי התקשורת על האווירה הקפואה והקשה בדינאים עם הסורים. דרישה זה של חירשים יכול להימשך עוד זמן רב, ובניתיים נמשך מירון החימוש באזור, ועתיד לבוא מועד שבו פיצוץ השיחות עלול לגרום למלחמה, חס וחלילה. לסורים יש כוח צבאי מסוכן, ואל נולול ביכולתה של סוריה לגרור אותנו למלחמה שעלולה להביא את כל התהליך לאבדון. מדוע אין ישראל מגבשת תוכנית שלום עם סוריה? מדוע אין תוכנית ברורה לעתיד רמת-הגולן?

הרי ראש הממשלה ממילא זוכה לקיתון של ביקורת חסרת אחריות מצד שרון, ובכיתו שלו. הרי ראש הממשלה ממילא זוכה לרשת ביטחון של מפלגת העבודה. אם כך, מדוע לא לגבש תוכנית של ממש כדי לזכות בהתקדמות של ממש בנושא השלום ולתת לעם בישראל את ההרגשה שאכן נעשה צעד אמיתי לקראת השלום ולא משחקים ללא תכלית ברעת הקהל הבין-לאומית, בעניינים פורמליים וטכניים, משחק הנותן הדרמנות לרטוריקה זולה של שרים בממשלה כדי לצבור הון פוליטי על חשבון עם ישראל?

ניתן להגיע להסכם עם הסורים על עתיד רמת-הגולן בלי לפגוע בהתיישבות היהודית בחבל ארץ זה. ניתן לשמור על האינטרסים של מדינת ישראל, במקביל לגיבוש חוזה שלום עם הסורים, אבל לשם כך נחוץ אומץ לב ונחוזה החלטה נחושה, במקום גמגום בענייני נוהל וכענייני פרוצדורה בלתי מהותיים.

כחבר הלוכי למען רמת-הגולן, וכאיש הזרם המרכזי במפלגת העבודה, אני מציע לראש הממשלה לאמץ את הדיבור הברור והחדר-משמי שהשמענו בנושא הזה: כלומר, לעמוד בכל תוקף על המשיך שליטתנו בגולן גם לעת שלום, לחזק את אחיזתנו גם בתחום ההתיישבותי וגם בתחום הצבאי, אבל לגלות נכונות גם לפשרה טריטוריאלית בגולן, כאשר כרוך כי על השטח הנותר תחול ריבונות ישראלית. אנו לא נרד מהגולן, אבל נגלה נכונות לפשרה, וקודם כול עלינו להפסיק מעשים ילדותיים ופרובוקטיביים הגורמים לעם ישראל נזק בלבד.

אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, בצד השבחים שכולנו חולקים למשלחת הישראלית ולראש הממשלה על ההליכה למשא-ומתן, עלינו גם לרדת מן העננים ולעזור עם שתי הרגליים על הקרקע. הוועידה היא מהלך עצום קדימה. אין דרך נסיגה. ועידת השלום נכנסה לשלבה השני. הסוגיה של מיקום הדינאים והמועדים חייבת להיפתר במהרה, כי איש לא יניח לנו להוביל את הוועידה למבוי סתום. כאשר הסוגיה הזאת תיפתר, ובקרוך, פנינו אל המהות ואל התכלית, ולא לענייני נוהל. גם כאן קיימת סכנה שממשלת ישראל תצטיר בעיני העולם כממשלה נוקשה, המתחזקת בערכים על נוקשותם ועיקשותם.

חברי מפלגת העבודה הדגישו בהחלטות מאוחרות ושקולות, כי ירושלים וסביבותיה, לרבות גוש-עציון, יישארו

לדבר אל הקירות וצריך להתחיל לדבר אל הראשים ואל הלבבות כדבר איש אל אויבו, שאותו הוא כבר לא יוכל להכריע.

כדי שלא להתרסק אל הקיר, מוטב לה, לממשלת ישראל, לראות בבהירות גמורה את דרך הרכיבה בטרם זריחה. על הדרך עומדת עכשיו קודם כול וכראש ובראשונה האוטונומיה, והיא מחכה להתממשותה, ואני אומר לשר החוץ ולבאי הבית, שהאוטונומיה לא תתממש אלא אם כן יעניקו לה את כל הסמכויות בכל התחומים, למעט תחום אחד בלבד, והוא תחום הביטחון.

על הדרך עומדות ההתנחלויות, וכל התנחלות נוספת היא מכשול נוסף לשלום, וצריך לסלק מהדרך מכשולים חדשים וצריך להתחיל ולחשוב איך מסלקים מן הדרך גם מכשולים ישנים.

אליקים העצני (התחיה):
לא תזכה בחיך ובחי ילדיך, לעולם לא תזכה לחיות ולראות דבר כזה בארץ הזאת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מתכוון לחיות, חבר הכנסת העצני.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת העצני, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אתה רשום לדיון הזה, ואז תוכל להשמיע את דברך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
על הדרך עומדים עכשיו ראשי הציבור הפלשתיני בשטחים, אם תרצו, אפשר לומר ראשי האינתיפאדה, כן, אלה הם ראשי האינתיפאדה, והם עכשיו נושאים ונותנים עם יצחק שמיר, ועוד יותר מזה, הם נושאים ונותנים עם גיימס בייקר, והם לא נושאים ונותנים עוד עם קמ"ט פלוגי או עם עוזר קמ"ט אלמוני. הם היום פיגורות, דמויות בין-לאומיות, הם נהנים מחסינות מוחלטת, הם מנהיגים מוכרים ומוסכמים. אי-אפשר להתנכל להם ואי-אפשר לעצור אותם. הם יעמדו מעכשיו בראש פעילות פוליטית ענפה ומסתעפת, שתלך ותסתעף ותלך ותעמיק, וזאת פעילות פוליטית שלא צריך למנוע וגם לא יהיה אפשר למנוע אותה.

אדוני היושב-ראש, צבע השטחים הכבושים על המפה משתנה. הוא משתנה כצבע המדינות שכאו בעול כיבוש ופרוק אותו. אנחנו מכירים את זה. זה היה צבע המדינות בתקופה הקולוניאלית — הן נצבעו בצבע מסוים. התקופה והצבע התחלפו. יצחק שמיר לא ראה עד לזמן האחרון את הקיר עד שנחקל בו, ועכשיו אני רוצה להביע את התקווה שיצחק שמיר איננו עיוור צבעים.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה. הצעה לסדר-היום באותו נושא של חבר הכנסת עימנאל זיסמן. בבקשה.

עימנאל זיסמן (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, כנסת נכבדה, שלשום אזורחה קלע בצפון רמת-הגולן והתקיים דיון במליאה. בינתיים ממשיכים שרים בכירים בממשלה להשתלח בה ובמעשיה, והתופעה גוררת אחריה פגיעה קשה באמינות ישראל, והמעשה מעורר תגובות נועזות דווקא אצל ידידיו.

היישוב קלע לא הוקם שלשום ואין הוא יישוב חדש. אבל ההחלטה על אזורות דווקא עכשיו, בעיתוי אומלל זה, היא מעשה חלם, מעשה של אינולת פוליטית. לא פחות מכך, מעשה

והשלמה, ולכן התוצאה: המשך ההתנחלויות בגדה המערבית, ברצועת-עזה ובגולן. ורק אתמול, כמדומני, השרים שרון, איתן ונאמן השתתפו בטקס האזרח של יישוב בגולן בעולים מברית-המועצות.

אדוני שר החוץ, שאינך פה, האם אינכם יודעים שלעולם לא יהיה שלום עם סוריה ועם העולם הערבי כלי החזרת הגולן לבעלי החוקים, על-פי החוק הבין-לאומי והחלטות מועצת הביטחון? האם מישוה יעלה על הדעת שסוריה תעשה שלום עם ישראל בלי רמת-הגולן? כל ילד יודע שזה לא יקרה. אז למה לשחק את המשחק המסוכן הזה, אשר בוודאי יביא לקורבנות, לסבל ולהמשך מעגל הדמים והתותחים?

אפילו מפלגת העבודה אינה תופסת זאת. אפילו אנשים יונים בתוכה אינם מכינים את ערך השלום, וקובעים יחד עם הליכוד שלא לוותר על הגולן, ויהי אשר יהי. כאילו אומרים: עדיפה רמת-הגולן משלום האזור ומשלום לישראל ולעמה.

ומה נעשה בשטחים הכבושים? בגדה המערבית רק לאחרונה נסגרו כ-100,000 דונם שטחים לשם בניית התנחלויות, ובחמישה כפרים ערביים ליד רמאללה — כחצי מיליון דונם מתוכננים לסגירה.

תנאי שלום, אדוני היושב-ראש, הוא התפכחות והסתגלות לרחשי לבו של העולם ולרצונן של שתי מעצמות העל, לרחשי לבו של העם בישראל, הרוצה להשתחרר מהכיבוש הרובץ על בניו, ולרחשי לבו של העם הפלשתיני, הרוצה להיות חופשי במולדתו. על כן הפסקת ההתנחלויות היא צו השעה. נסיגה לגבולות 1967 היא צו השעה. אין מנוס, אדוני.

וכאשר יושבים ליישב את הסכסוך הערבי-ישראלי, והעולם קורא לישראל לצאת מלבנון ולפתור את בעיית הפליטים הפלשתינים באזור, ישראל יוצרת בעיית פליטים חדשה בלבנון, של עשרות אלפי פליטים לבנונים. על כן אין מנוס, חייבים לצאת מלבנון ולהפסיק את הפגזות כפרי, יישובי ותושבי.

אדוני היושב-ראש, כל פתרון, יהיה בשלב אחד או בשלבים אחדים, חייב להביא בחשבון את מאווייו ושאיפותיו של העם הפלשתיני, חייב לתת את הפתרון הסופי לבעיה עליידי נסיגה ישראלית טוטלית, הגדרה עצמית ומדינה עצמאית לפלשתינים.

אסור להחמיץ את ההזדמנות שלפנינו. אסור להכשיל את התקווה הפועמת בלב של כל אדם באזור. אסור להכשיל את השיחות, כי כישלון פירושו מלחמה מתמדת, שאין ילד מילדינו ומילדי האזור רוצה בה.

ולקינוח מסוג הכיבוש, אדוני היושב-ראש, מההיגיון העקום של הכיבוש: במקום לעשות מחווה של רצון טוב, לשחרר את האסירים הפלשתינים, לאפשר למשפחות הפלשתיניות השסועות להתאחד — במקום כל אלה, כוחות הכיבוש מפזרים כברוטליות הפגנות שלום עם ענפי זית. אנשים שהעזו לערוך תהלוכות עם ענפי זית נעצרו, פוזרו בכוח ונחקרו. מעניין, פלשתינים עם ענפי זית, ומה הם נותנים בתמורה? עצי זית עקורים בשטחים הכבושים.

אדוני היושב-ראש, הפלשתינים נהרגים ונפצעים לא משנה אם הם עם אכן או עם עלי זית ביד. וכאילו הדבר מתאים לדבריו של מרסל חליפה, זמר השלום העברי, האומר: הגיע

כריבנות ישראל, ואנו לא ניסוג מהעיקרון של גבולות בני הגנה ומרכזי ביטחון, כמו כקעת-הירדן, לרכות צפון-מערב ים-המלח. אבל תהיה נכונות לפשרה טריטוריאלית באזורים שבהם אוכלוסייה ערבית צפופה, כמו רצועת-עזה, אזור שכם ואזורים אחרים.

אני מאמין ובטוח, שאם תאמץ הממשלה עקרונות אלה ותנחה את צוות המשא-ומתן לשלום וללכת לפיהם, בוא יבוא השלום לאזורנו, ונתפנה כולנו למשימה המרכזית של הדור הזה: קליטת העלייה ויצירת חברה בריאה, צודקת ושלמה במדינת ישראל.

אם ילך ראש הממשלה בדרך זו, ימשיכו אותם שרים שממילא מבקרים אותו היום לבקר אותו גם בעתיד, אך ההיסטוריה תרשום אותו כאיש שהשיג שלום עם אויבי ישראל.

מה שנחנק, מר שמיר, הוא אומץ לב, ובכל דרך לעשות את הכול כדי להוביל אותנו לדרך הנכונה, ולא לדרך ללא מוצא.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה. הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מברך את כל הצדדים על הליכה לוועידת השלום במדריד. על הפגישה בין המשלחת הישראלית למשלחת הפלשתינית, שיש בה משום הכרה, הלכה למעשה, בפעם הראשונה בעם הפלשתיני, בנציגות שלו ובמנהיגותו הלגיטימית.

אך במדריד ובכל מקום שבו תימשך הוועידה חייבים להיכנס ולהינפץ כמה איסורים, כמה מיני "טבוא" שהרעילו את חיי כל עמי האזור. דרושים שינויים, פתיחות, אומץ לב ואחריות אשר לא נתגלו, לצערי הרב, ולא נשמעו בנאומו של ראש הממשלה בפתיחת ועידת-מדריד. הוא לא הראה שום נכונות להתפשר. להיפך, נאמו הציב סימני שאלה רציניים באשר ליכולתו ולרצונו להשיג הסדר בר-קיימא עם הערבים בכלל, ועם הפלשתינים בפרט. הוא לא השכיל להבין שקרה משהו בעולם, שחלו שינויים אדירים שתוצאתם היא סדר חדש בעולם, ושסדר חדש דורש מחשבה חדשה ותפיסות חדשות. אך נוכחנו להבין, שהממשלה הזאת במרכיביה השונים מסוגלת לנקוט צעדים אשר אולי יוליכו לפיצוץ הוועידה, ומדי רגע, על עניינים ילדותיים ושוליים, כמו מקום ישיבה, מקום כינוס, משחקת בטפל ושוכחת את הדברים המהותיים.

בנאומו במדריד לא הזכיר ראש הממשלה, אף לא פעם אחת, את החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338, התעלם מהבסיס שעליו מתבססת הוועידה לשלום, שטחים תמורת שלום, וגימד את מגמותיה הנשגבות.

לעומת זאת, הפלשתינים בוועידה הוכיחו עד כמה הם בשלים, מעשיים, מציאותיים, גלויים ואף אמיצים. והנה לכם דוגמה. אין מאן דפליג, שסוריה היא המובילה בין ארצות ערב והמשלחת הערביות, ואף-על-פי-כן קיימה המשלחת הפלשתינית את הפגישה עם המשלחת הישראלית כאשר עדיין לא היה ברור אם תקיים המשלחת הסורית פגישה דומה. המשלחת הפלשתינית קיבלה את 242 ו-338 ואת העיקרון של שטחים תמורת שלום, בעוד ראש הממשלה ושר הביטחון מוכנים לדבר על דבר אחד בלבד: תנו שטחים, תקבלו שלום.

ראש הממשלה עדיין מדבר על ארץ-ישראל הגדולה

הצמאים לשלום ולחיים אנושיים, כי מגיע להם לחיות. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה.

הזמן. רבותי, שכולם יחזיקו עלי זית, מספיק ארונות מתים באזור, הגיע הקץ למלחמה, הגיעה העת לשלום.

ועדת השלום חייבת להביא לניצחון אמיתי לעמי האזור

ה. הצעה לסדר-היום

דיוני ממשלת ישראל במדריר עם אנשי אש"ף

שבע שנים מתעקש יצחק שמיר, ובמשך שעות אין-ספור התמקח, דייק ודקדק כדי להבטיח שלא נדבר עם אש"ף. מזכר הבנה, מכתב ביטחונות, ומה לא? והנה, ביום אחד במדריר התמוטט. כמשלחתו של חידר עבד אל-שאפי, הכירה ישראל באינתיפאדה. והאינתיפאדה מה היא, אם לא מלחמת ההתקוממות של ערביי ארץ-ישראל נגד שלטוננו?

בצדק אמר אהוד יערי מן הטלוויזיה: כך הוציאו הברטים מן הכלא בקפריסין את הארכיבישוף מקאריס וישבו אותו למשאומתן לפני עזיבתם את האי, וכך שחררו מבית-הסוהר את גיומו קניאטה וישבו אותו בטרם יצאו מקניה.

זה הדבר המכריע שקרה בארמון המלוכה במדריר: ישראל נאנסה להכתיר שם את אש"ף ואת האינתיפאדה, וממילא את כל מה שאלה מייצגים בכתר המנהיגות על ערביי ארץ-ישראל.

"לא חשבו עם מי שלא תרצו לשבת עמו", הבטיחו לנו האמריקנים בככתב. אם כן, האם רצינו לשבת עם אלה או שמא נאנסנו? אם לשפוט לפי החיזוקים של חברי משלחתנו, הרי שהגאונות המדינית שלנו הולידה, 500 שנה אחרי אנוסים אימללים בספרד — אנוסים מחייכים.

האם זכינו בפס שחידר עבד אל-שאפי הואיל ללחוץ את ידו של אליקים רובינשטיין לאחר שדרש "לכבד ולהוציא לפועל", לא פחות ולא יותר מאשר את החלטות עצרת האו"ם 181 ו-194. ולמי שחלש במספרים: 181 — תוכנית החלוקה של 1947, 194 — החזרת הפליטים לבתיהם, "זכות השיבה" המפורסמת, לרחוב אבן-גבירול, לאוניברסיטה ברמת-אביב, לקיבוציהם של ידידי המחבלים היושבים כאן, וכמוכן צוהלים גם הם.

ואחר כל אלה אליקים רובינשטיין מצטלם אתו ושפע של נחת שפוך על פניו? אנוסים מאושרים.

גם סגן השר בנימין נתניהו חזר כמנצח. ציטוט: "השגנו אחד היעדים המרכזיים שאליהם חתרה ישראל ב-43 שנות קיומה" — משאומתן ישיר. ואיך ראה, אדוני סגן שר החוץ, איך נפלת כפח; פרסת את יצועך לנסיכה, וקמת — עם צפרדע? משאומתן ישיר רציני? קיבלת אותו עם מנהיגי האינתיפאדה, עם שליחי ערפאת, עם הטוריסטים עצמם. היום — מה ההבדל בין לבין אנשי "שלום עכשיו", המטיפים זה שנים לשבת עם האנשים האלה בדיוק?

ולשיבה הרי יש תכלית, והתכלית הלוא היא האוטונומיה. הווי אומר: עם אנשי ערפאת תדרונו על נסיגת צה"ל, על מסירת השלטון האזרחי, על גורל היישובים שלנו, האדמות, המים.

אבל ראש הממשלה אומר: שום נזק לא נגרם לנו במדריר. מה נגרם ומה לא נגרם היטיב לתאר איתן חבר מ"דיעות אחרונות". אני מצטט: "ועידת-מדריר עלולה להסתיים בפרידה, כמעט במכה אחת, מנחלת אבות ביהודה ובשומרון, ובנציג עוד תיחנך ברוב עם "כיכר ועידת-מדריר", וציניקאים

היו"ר נ' מסאלחה:

הצעה לסדר-היום מס' 5876, בנושא "דיוני ממשלת ישראל במדריר עם אנשי אש"ף", של חבר הכנסת אליקים העזני — בבקשה.

אליקים העזני (התחיה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבה ונעשה הכרה עם כמה מן הגינטלמנים שאתם נושאת ונותנת היום משלחת ישראל.

ראש המשלחת, חידר עבד אל-שאפי, ממייסדי ארגון הטרור אש"ף עוד בשנת 1964, סגנו של אחמד שוקייירי, שלוש פעמים הוא גורש על-ידי ישראל בגלל הסתה וחתרנות.

יצחק שמיר נשבע שלא ישב עם אש"ף, הוא יושב עם האבא של אש"ף.

ד"ר נביל אל-ג'עברי מחברון, מפקד אזור חברון והכפרים מטעם ה"פתח", ישב בכלא על ניהול האינתיפאדה באזורו.

פרח אבו-מרין מעזה, נשפט בשנת 1975 לשנת מאסר על השלכת רימון.

ד"ר סמי אל-כילאני, בילה בשנת 1977 שלוש שנים בכלא, שלוש שנים מעצר בית, מעצרים מינהליים.

סאמח כנאען, נשפט ל-20 שנים בכלא על שותפות ברצח.

חסן אל-חטיב, נשפט ב-1974 לארבע שנות מאסר. ב-1989 נכלא לחקירות, במשך חמש שנים נאסרה יציאתו מן הארץ, חבר ועדת התיאום העליונה השולטת על המפקדה המאוחדת המנהלת את האינתיפאדה.

אקצר ואומר: הרוב המכריע במשלחת הרשמית הקרויה פלשתינית ישבו בבתי-כלא בישראל, מייצגים את הדרג המבצע של האינתיפאדה.

מאחורי הקלעים פעלה במדריר, בהסכמה שבשתיקה של ישראל, משלחת הכוונה בראשות פייצל חוסייני, סרי נוסייבה, רדואן אבו-ע'יש ואחרים, הדמויות הפוליטיות של המרד, ועמהם נציגים מן הפזורה הפלשתינית, למרות התנגדותה של ישראל, ובמשלחת הירדנית היו נציגי ירושלים.

ומאחורי כל אלה ישבה במדריר עוד משלחת, בראשות נביל אל-שעת, מראשי המחבלים במטה ערפאת בתוניס. הוא כיוון את המכוונים. ואם לא די בכך, טסו חוסייני ועשראורי ישירות לתוניס לקבל הוראות מערפאת, ואם לא די בכך, נכתב נאומו של עבד-אל-שאפי על-ידי מחמוד דרוויש, חבר הוועד הפועל של אש"ף, ואושר על-ידי ראש המרצחים, ערפאת, אישית. ואם לא די בכך, הגדיל לעשות חידר עבד אל-שאפי, ובנאומו דיבר בפירוש על "ההנהגה שלנו", "סמל לאחדותנו הלאומית ולזכותנו" ש"הוכרה על-ידי הקהיליה הבין-לאומית", היינו: אש"ף.

שר החוץ ד' לוי:

עם מה אתה מזדהה? מה היא האמת שלך ומה הוא עולמך? ליהנות משני העולמות — זה בלתי אפשרי. היכן האמת?

אליקים העצני (התחיה):
לומר את האמת.

שר החוץ ד' לוי:

זאת האמת? זאת האמת ורק האמת בחתימתך. או שאז אולי היית אפוף אופוריה עד כדי מצב של טשטוש חושים והדברים שאמרת כאן באו בהתעקשות מאוחרת? זאת לא מדיניות — — —

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
העצני לא מטושטש, מה פתאום?

שר החוץ ד' לוי:

זאת גם לא השקפת עולם, זה כלבול מושגים, ובכנסת צריך להציב השקפת עולם.

חיים רמון (העבודה):

הוא היה ברגע נדיר של שפיות, שחלף לו.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מפגשי מדריד בין משלחות ישראליות ומשלחות ערביות לשיחות ישירות לשלום פנים-אל-פנים היו שיאו של תהליך מדיני שאותו הנחתה ממשלת ישראל בנחישות, בקצב מואץ ובאמונה מאז יולי אשתקד.

התאריך 3 בנובמבר 1991, אדוני היושב-ראש, יירשם כאירוע היסטורי שבו הוגשמה תביעה רבת-שנים של ישראל לפתיחת תהליך שלום עם שכניה. אירוע זה מהווה גם ביטוי מוחשי ומובהק לכך שהקו המדיני שנקטה ממשלת ישראל הוכיח את עצמו כצודק וכבר-ביצוע. חרף סרבנותם העיקשת של הערבים ולמרות קוצר האמונה של אנשים כאן, חלק גדול בעצם מכל אלה אשר אצה להם הדרך, או אברהם להם הדרך, לא האמינו כי ניתן להגיע אל אותו רגע, ואכן הגענו אליו. הוא רק ראשיתה של דרך, ואני אתעכב עליה בהמשך.

ביסוד תהליך השלום של ממשלת ישראל עמדו העקרונות הבאים: 1. פתרון הסכסוך הערבי-ישראלי ייעשה בשני מסלולים מקבילים בעת ובעונה אחת, שיחות לכינון שלום עם שלוש המדינות הערביות השכנות ושיחות עם תושבי יש"ע הערבים לפתרון בעייתם; 2. השיחות תהיינה ישירות בין הצדדים הנוגעים בדבר; 3. השיחות עם מדינות ערב ייפתחו ללא תנאים מוקדמים; 4. השיחות עם ערביי יש"ע יהיו במסגרת הסדר בשלבים, שהראשון בהם הוא כינון משל עצמי והשני, בתום שלוש שנים, דיון בהסדר הקבע; 5. נציגי האוכלוסייה הערבית ביהודה, בשומרון ובעזה ייכללו במשלחת משותפת עם ירדן. עקרונות אלה מונחים ביסוד הסכמי קמפ-דייוויד.

אדוני היושב-ראש, ישראל ניצבת עתה בפתחן של שיחות שלום, לאחר שאיביה קיבלו על עצמם את אשר רחו בעקביות במשך עשרות שנים. לא פתיחת שיחות שלום, אלא השלום עצמו הוא משאלת לבו של כל ישראלי כאן, וכך בא לידי ביטוי בפעולתה של ממשלתו הנבחרת. אנו ערים היטב לקשיים ולמכשולים העצומים שעומדים בדרכנו ועוד ייקרו על דרכנו בחתימתנו אל יעד השלום.

בשלב זה, אדוני היושב-ראש, אין אנו יודעים אפילו את המועד המדויק לחידוש השיחות ולא את מיקומן. מדובר

בליכוד יאמרו שהרחוב הראשי ברמאללה ייקרא על שם יצחק שמיר. ויהיה ברור, שאחרי שלוש-חמש שנות אוטונומיה, לא יחול שום פתרון קבע וזולת מדינה פלשתינית. מיהו כאמת חרוב שאחרי חמש שנות מינהל עצמי פלשתיני נדרוש לספח את ארץ-ישראל השלמה? אלה דברים נוקבים, וניכרים דברי אמת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש לי שאלה: למה שלחת מברק ברכה לראש הממשלה?

אליקים העצני (התחיה):

בסוף, אחרי שאגמור.

אין לי ספק, יצחק שמיר אינו חולם לתת לערבים את כל זה, אך הוא גם היה בטוח שימנע את השתתפות אירופה בתהליך ואת השתתפות האו"ם, הוא לא חלם ללכת לוועידה על בסיס מכתב ביטחונות אמריקני לפלשתינים, המדבר על מעבר מסודר ובדרכי שלום של הסמכות מישראל לפלשתינים. על-סמך מכתב לסורים המדבר על נסיגה מן הגולן, ראש הממשלה לא העלה על הדעת, שהוא ישרים עם הטרוספורמציה והטרנספיגורציה של משלחת ירדנית פלשתינית לפלשתינית-חבלנית. הוא לא תיאר לעצמו, שארצות-הברית תודעה לחלוטין בפומבי עם הערבים, כפי שעשתה בנואם הנעילה של בייקר במדריד, דובר אליו בקול נגיד ומצווה ואנחנו נכשכש בזנב ונציית.

בכל עיקול של הדרך, יצחק שמיר מחליט לחכות עוד קצת ולקפוץ בסיבוב הבא. אך הדרך מתוכננת כך שהקפיצה נעשית בלתי אפשרית יותר ויותר. היום היא תגרס נזק בטוח, מחר — ריסוק עצמות. כך מביא עצמו ראש הממשלה, אשר כוונותיו הטובות כצבצו מכל מלה בנואמו הנפלא במדריד, למצב שבו בכל צומת, בכל הצטלבות דרכים אין לו אלטרנטיבה אחרת, ובאמת אין לו. אך אל הצומת הזה הוא לא צריך היה להגיע. הוא היה צריך לצאת מן המסלול לפניו. כיצד קוראים להתנהגות כזאת אם לא העדר יכולת להחליט, הססנות, אי-עשייה, רתיעה, חולשה?

ואכן, לדאבוננו, על-פי ביצועיו, ראש הממשלה חלש ואינו עומד בלחץ. זה האור האדום שנדלק במדריד. זו האזהרה השלוחה למחנה הלאומי, לנאמני ארץ-ישראל: אל תסמכו על שמיר, אל תאמינו בליכוד, הוא הוכיח את יכולתו למסור את כל סיני, הוא יוכל גם ביש"ע ובגולן. הקץ לשאנונות, אל תסמכו על אף אחד, הגיעה שעת האמת, שעת המאבק על ארץ-ישראל. אני מודה מאוד ליושב-ראש.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מי ייתן, רק שזה יהיה.

היור"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, ישיב שר החוץ. בבקשה, אדוני.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, על הנאום ועל הביטויים שהושמעו כאן על-ידי חבר הכנסת אליקים העצני אשיב באלה הפוסקים, שהוא לא יערער על מקורם. שאולי הוא נאמן למקור, כי אם לא כן הרי יש לנו בעיה מסוג אחר לגמרי, לא-פרלמנטרית, ואלה הדברים: "אדוני ראש הממשלה, יישר כוחך על הנאום הנפלא שהרים קרן ישראל והשמיע בקול צלול את האמת שלנו כולה ורק האמת. בהוקרה, אליקים העצני — אל ראש הממשלה בפתיחת הוועידה במדריד."

אליקים העצני (התחיה):

נכון, אמרתי את זה בדברי.

שר החוץ ר' לוי:

ראות שלא העידה על ריאליזם כפי שהיינו עדים לו ב־3 בחודש זה.

הוכח, אדוני היושב-ראש, כי עמידתה האיתנה של ישראל על עקרונותיה ועל צדקתה הניעה את תושבי ישר"ע הערבים להבין, כי אם ימשיכו במדיניות הסירוב שלהם הם עלולים להפסיד גם את האוטונומיה. הוכח אפוא, כי לעקרונות מוצקים יש כוח, כי לצורך יישומם נדרשות אמונה עמוקה, התמדה ונחישות. באמונה הזאת ביכולת להניע את התהליך המדיני עם עמידה איתנה על התנאים החיוניים לנו, המוצקים, לפתיחת המשא-ומתן כאמצעותם ועם נאמנות להם, הגיעה ממשלת ישראל סוף-סוף אל מה שהיה ביסוד מדיניותה — מפגש פנים-אל-פנים עם שכנינו.

הדרך עוד ארוכה ואנחנו רק בפתיחתה. יהיו מכשולים רבים, אין ספק, אולי גם משברים. אבל, כפי שנאמר, זו דרך אשר בה ובפתיחתה ניצבת ישראל מאמינה ואיתנה בדעתה. אנו חותרים לשלום, שלום שיבטיח את האינטרסים החיוניים לישראל. אנו הוכחנו את דבקותנו בתהליך זה.

יש כאלה שעדיין עושים כדי לטרפד אותו, ואני מתכוון לסורים. אני מקווה שתהיה התפכחות שם. אם תבחר סוריה להיות בודדה ומבודדת משאר עמי האזור ותחל בדרך של הרפתקה — היא חישא באחריות כבדה מאוד, היא אפילו מסתכנת. אם היא תבחר בדרך השלום — היא תמצא את ישראל מוכנה, כפי שהודענו, כפי שהתייצבנו, לדבר פנים-אל-פנים ללא תנאים מוקדמים ולחפש דרך. אם לא נפגשים תאבד הדרך. אם נפגשים ומשוחחים עולים על דרך המלך. דרך החיים, דרך השלום.

לישראל עמדות מוצקות. הוכח כי לא היו אלה מכשול למפגש פנים-אל-פנים. כאשר דחינו תנאים מוקדמים היו רבים שאמרו, הנה אתם מטרפרו את השלום, אתם בעצם מחמיצים שעה גדולה, שעת חסד לעם ישראל. הוכח כי עמידה איתנה ודבקות במטרה, אחת הן, לא נפקיר את העניינים החיוניים לנו ולא ניטוש את דרך השלום. בד בבד, הא בהא תליא — מצד אחד זכותנו לעמוד על שלנו ומצד שני חובתנו לעשות ולהוכיח כי השלום הוא מטרתנו.

בהליכתנו בדרך זו, אדוני היושב-ראש, אנו מאמינים כי אם הצד השני כך יאמין, כך ינהג, לא ירחק היום ונראה סוף-סוף את השלום באזורנו, שלו כולם מקוים, אני מקווה, כולם, ובכל אופן, ככל שיתקרב הוא יהיה נחלת הכול ותקוות הכול. בדרך זו בחרנו, בה נלך, איתנים, לא זוחלים, לא מתקפלים, לא מקבלים תנאים, לא מפקירים את האינטרסים שלנו כתנאי למשא-ומתן ישיר.

בעמידתנו הוכחנו נחישות להגן על הדברים החיוניים ביותר לעם ישראל. ובכואנו לוועידה הוכחנו את הנחישות שלנו להוביל לכיוון השלום.

מי ייתן ותבונה זו יהיו לה הסכמה לאומית מבית והשפעה על כל האזור, על כל המשתתפים, כי דרך המלחמות הוכיחה לשכנינו, שהיא הביאה עליהם רק הרס, רק תלאות, רק עוני.

אני מאמין, כי בדרךנו, כי באמונתנו, כי בכל הצעדים שאנו עושים, אנחנו מעצבים אותו שביל של חיים וסוללים אותו דרך של שלום שהיתה ביסוד הציונות.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את כל ההצעות לוועדת — — —

בשבועיים או שלושה שבועות. ככל שנתקדם מהר כן ייטב.

התעקשות הסורים לנהל את המשא-ומתן הרחק מאזורנו אינה מבשרת טובות, ודאי שאינה מסר של שלום. אנו מקוים שהם ישנו את דעתם. עם זאת, אני סבור כי חילוקי הדעות באשר למיקום השיחות אינם מעמידים בסכנה את המשך התהליך.

לא מן הנמנע הוא כי נעמוד, בעתיד הלא-רחוק, בפני מכשלות גדולות יותר, שייסובו על נושאים מהותיים יותר. ודאי, ישראל תעשה כמיטב יכולתה להתמיד בחתירתה להשכנת שלום עם מדינות ערב וליישוב הסכסוך עם תושבי ישר"ע הערבים, על-פי העקרונות של מדיניותה.

בשלב זה ראוי להתבונן מקרוב במשמעות ההישג של עצם פתיחת השיחות, כתנאים שעליהם עמדנו. נברר לעצמנו את המשמעות — כאשר הגענו אל הרגע הזה שחובה שיהיה לו המשך. אבל חובה זו לא מוטלת רק על צד אחד, לא רק על ישראל, אלא באיזו מידה גם שכנינו מעוניינים להתקדם אל השלום הנכסף, באיזו מידה הם יסתלקו מאותה תפיסה אשר הנחתה אותם שנים והביאה לתלאות ולמלחמות באשר לא עלה בידם אלא להרוס תקווה.

אנחנו נשארו נאמנים לזכותנו ולתקווה שבלב כל אחד מאתנו. היו כאלה שסברו, אדוני היושב-ראש, כי לא ניתן להגיע ואם לא נקבל את התנאים שמציבים לנו הערבים, הרי שאין סיכוי שניפגש אי-פעם. היו כאלה אשר עייפו, גם בבית הזה, ואמרו שאם לא נקבל אותם תנאים, לרבות העצות של ירדנים, הרי שאנחנו נעמוד בפני מצב של פתרון כפוי שיבוא, וישראל תיחלש. כל אלה התברר.

עיקשות ואמונה, דחיפת הנושא, להיות יוזמים, להוביל ולא להיות מובלים — כל אלה הביאו אותנו אל אותה שעה שאומרים עליה "היסטורית", ואכן היסטורית היא, לה ציפינו שנים רבות, ולעיני כול. ישראלים וערבים נפגשים פנים-אל-פנים.

נכון, ראשית הדרך קשה מאוד. אסור לנו להיות מן המופתעים או מן המרוגזים על שלא ידענו שהתביעות של הצד השני יהיו כאלה. ודאי, כל אחד מהם מביא את השקפתו, את משאלת לבו, את שאיפתו. זה מנע להיפגש ולדבר? זה היה כתנאי שנתקבל? לא.

דחינו כל תנאי, והיו תנאים, ובסופו של דבר הוכיח הקו המדיני של ממשלת ישראל את עצמו, עד כי מדינות ערב התרצו לפתיחת שיחות שלום ישירות ללא תנאים מוקדמים. הוכח כי עקרונות הסכמי קמפ-דייוויד, שהערכים דחו אותם במשך שנים, ורבים, גם בבית הזה, האמינו כי הם בלתי ישימים, הם שהתקבלו על-ידי הערבים והם שעומדים ביסוד התהליך.

אדוני היושב-ראש, הוכח, בניגוד לאמונתם הנחרצת של חברים רבים בבית הזה, כי אפשר לגבש מנהיגות מקרב תושבי ישר"ע הערבים כדי לשאת ולתת עם ישראל על עיצוב גורלם. ההנחה הנחרצת כי אש"ף יהיה הנציג הבלעדי של תושבי ישר"ע הערבים התגלתה, כי היתה זו ראות שלא העידה על ריאליזם

קריאה:

מה זה?

היור"ג מסאלחה:
ראות, ראייה, ראות.

אברהם בורג (העבודה):
לועידת-מדריד.

שר החוץ ד' לוי:
לועדת החוץ והביטחון.

היו"ר נ' מסאלחה:
הצעה אחרת לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יהושע מצא, במסגרת דקה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני היושב-ראש, גם אחרי ועידת-מדריד והתקוות השוררות באזור לקידום התהליך, ממשיך חבר הכנסת מצא כאותה מתכונת מיושנת, מאובנת, לדבר באותן נוסחאות שאבר עליהן כל. הוא מבקש מהפלשתינים לוותר על הכול, על כל זכויותיהם, בעוד הוא לא מוכן לתרום אפילו את הוויתור הקטן ביותר. אפילו דיבור על שלום הוא לא מוכן לדבר כאן.

אני חושב שחבר הכנסת מצא הזיק לתהליך השלום בדברים שלו, והוא מצטרף בכך לאותו ימין קיצוני, שמנסה לטרפד את התהליך, למנוע את קידומו. ואני חושב שיש גם בתוך הכנסת וגם בממשלה כוחות חשובים, ובראשם עומד ראש הממשלה בעצמו, שהלך למדריד, אבל הוא לא רוצה בקידום התהליך, הוא רוצה למצוא כל עילה לטרפדו. ואחרי כן בא ומייצג את הקו הזה, שהוא קו מסוכן ביותר — — —

יהושע מצא (הליכוד):
מדינה פלשתינית — לעולם לא.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מדינה פלשתינית עוד תקום — —

יהושע מצא (הליכוד):
לעולם לא.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — ליד מדינת ישראל ויחיו שני העמים — —

יהושע מצא (הליכוד):
לעולם לא.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — עם ליד עם, מדינה ליד מדינה — —

יהושע מצא (הליכוד):
בירדן.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — והיא תקום בגדה המערבית וברצועת-עזה.

יהושע מצא (הליכוד):
לעולם לא.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
ואתה לא תקבע לעולם כולו איזה סוג של פתרון יהיה כאן. אתה יכול לדבר כמה שתרצה, אבל יש מגמה בין-לאומית ברורה לפתור את הסכסוך במזרח התיכון — —

יהושע מצא (הליכוד):
אוטונומיה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — ולהביא להסכם של שלום, שלום של אמת בין העולם הערבי למדינת ישראל.

קריאה:
דקה אחת.

היו"ר נ' מסאלחה:
אני מבקש שלא להעיר, יותר מדקה קיבל חבר הכנסת מצא בקריאות הביניים שלו.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני רוצה לברך אותם פלשתינים אמיצים, שהיום עומדים בשער נגד הקיצונים הפלשתינים ונאבקים למען הליכה לכיוון תהליך השלום, הכרה בישראל, קבלת החלטות 242 ו-338 ונגד כל הקצנה. אני תקווה שגם חברי הכנסת שמדברים כאן ייטלו את הזכות הזאת כדי לדרבן את קידום תהליך השלום.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
על כן אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת מצא, שאיננה תואמת את רוח דבריו.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה. הצעה אחרת לחבר הכנסת רן כהן, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, אני מבקש להסיר את הצעתו לסדרהיום של חבר הכנסת עמנואל זיסמן, משום שהיא מייצגת בעצם את הקיצונים ואת העקרים במפלגת העבודה.

אני רוצה לפנות לשר החוץ ולומר לו, שראש הממשלה, גם אם לגיטימי שירצה לעמוד בראש המשלחת למדריד, לפחות מבחינת הצורה שבה הוא הדיח אותך, אדוני שר החוץ, באופן מכוער וברוטלי, הוא פגע וגרם נזק ומפח-נפש לרבים.

ואני שואל אותך: מדוע? מה היה הנימוק של ראש הממשלה להדיח אותך מראשות המשלחת? או שהוא פחד שמא אתה מתון מדי, ואז ברור ששמיר מייצג רק את הקיצונים ביותר בתוך עם ישראל, שהם מיעוט, או שהוא נלחם כך את מלחמת-המתנות בליכוד. ויש אפילו אומרים, שראש הממשלה שמיר לא היה יכול לסבול ששר חוץ ישראלי, ליד המזרח התיכון, דובר ערבית, ישב כשווה בין שווים עם שרי חוץ של מדינות ערב וייצג את מדינת ישראל.

שרה דורון (הליכוד):
— —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני באמת שואל, למה הוא היה צריך לעשות מעשה מכוער כל כך, ומה היה הנימוק החשוב ביותר לעניין הזה?

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת רן כהן, זמןך תם.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מסיים. אדוני שר החוץ, אחרי הפרשה השנייה של ההחזרה ממש, או כביכול, של משלחת משרד החוץ ביום האחרון לוועידה, אני מוסיף ושואל אותך: עד מתי האמביציות האישיות במשרד ראש הממשלה מחד גיסא והמלחמות בתוך הליכוד מאידך גיסא יוסיפו ויזיקו לישראל דווקא כשהיא צריכה ללכד את כל כוחות השלום כדי להביא את השלום?

היו"ר נ' מסאלחה:
הצעה אחרת לחבר הכנסת מוחמד נפאע, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת העצני.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר
את הנושא לוועדה — 35

בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 5

נמנעים — 10

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת "מצא לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

35 בעד, חמישה נגד, עשרה נמנעים. אני קובע, שההצעה
אושרה ומועברת לוועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, להצעות של חברי הכנסת יאיר צבן, יוסי
שריד והאשם מחאמיד לא היו הצעות אחרות. אני מעמיד
להצבעה את ההצעה להעביר, את שלושתן, לוועדת החוץ
והביטחון. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר
את הנושא לוועדה — 51

נגד — 3

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי
הכנסת "צבן, "שריד וה" מחאמיד לוועדת
החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

51 בעד, שלושה נגד, נמנעים אין. אני קובע שההצעות
אושרו ומועברות לוועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההצעה לאשר את
ההצעה של חבר הכנסת עמנואל זיסמן ולהעבירה לוועדת
החוץ והביטחון. זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר
את הנושא לוועדה — 48

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 3

נמנעים — 4

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת ע' זיסמן לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

48 בעד, שלושה נגד, ארבעה נמנעים. אני קובע שההצעה
אושרה ומועברת לוועדת החוץ והביטחון.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לאשר את הצעתו של
חבר הכנסת אליקים העזני ולהעבירה לוועדת החוץ והביטחון.
זו הצבעה מס' 4.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להסיר את
הצעתו של חבר הכנסת אליקים העזני.

עמיר פרץ (העבודה):
למה?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חשבתי שאני לא אניע למצב הזה והיא תוסר קודם
לכן.

הצעתו היא מעין מוקש בדרך לשלום. הוא מטיף נגד כל
הצדדים, הישראלים, הפלשתינים, שאר הערבים, האמריקנים.
אם נתקבל עמדתו, ייסגר פתח התקווה לשלום, ואנחנו נחיה
באזור אטום. באווירה העולמית הקיימת, באפשרויות הרציניות
להתקדם לכיוון השלום המבוקש, הרצוי והאפשרי, יש צורך
חיוני לכל הצדדים ללכת בכיוון נכון זה. ועמדתו של העזני
היא שחייה נגד הזרם, גורלה לטבוע, ולכן אני מציע להסיר את
ההצעה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת יהושע מצא, אתה מסכים להעביר את הצעתך
לוועדת החוץ והביטחון, כהצעת השר?

יהושע מצא (הליכוד):
כן, אדוני.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת יאיר צבן, אתה מסכים להעביר את הצעתך
לוועדת החוץ והביטחון?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת יוסי שריד?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן?

עמנואל זיסמן (העבודה):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אליקים העזני?

אליקים העזני (התחיה):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת האשם מחאמיד?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אני מפצל את ההצבעה. קודם נצביע בעד
ההצעה להעביר את ההצעה של חבר הכנסת יהושע מצא
לוועדת החוץ והביטחון. מי שמתנגד יצביע נגד. זו הצבעה מס'
1.

הצבעה	נמנעים	2 —
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה	— 24	ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' העצני בסדר-היום נתקבלה.
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום	— 28	היו"ר נ' מסאלחה: 24 בעד, 28 נגד, שני נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת העצני לא מועברת לוועדת החוץ והביטחון.

1. הצעות לסדר-היום מצותם של יהודי סוריה

היו"ר נ' מסאלחה:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: מצותם של יהודי סוריה — הצעות לסדר-היום מס' 5900, 5906, 5907 ו-5911. של חברי הכנסת חנן פורת, משה זאב פלדמן, שמעון שטרית ויוסף גולדברג. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, במדריד נאנסה משלחת ישראל להקשיב בדממה לדברי הבלע משולחי הרסן של שר החוץ של סוריה פארוק אל-שרע, אשר הגדיל לעשות בהציגו את תמונתו של ראש הממשלה כטוריסט מבוקש.

אך לא בנוקדה זו מלאה סאת העלבונות בדברי פארוק אל-שרע. את שיא הנבלה והרשע אני רואה דווקא בדבריו המתוקים מרבש ומונפת צופים על יהודי סוריה, הנהנים כביכול מחירות ומשוויון זכויות מלא. וכה היו דבריו: אני מאמין — קובע פארוק אל-שרע — שיש יהודים הרוצים להישאר במקומם, שם קיבלו את ההשכלה והתרבות שלהם. למשל, היהודים הסורים הם אזרחים שווים לכל דבר בסוריה, כמו מוסלמי או נוצרי במדינה. ישראל רוצה שנעלה אותם. היא רוצה שנתייחס אליהם באופן מיוחד לטובה כיוון שהם יהודים. וכל העולם יודע שהיהודים הסורים נהנים משוויון זכויות, מחירות, כמו כל אזרח סורי. אלה דבריו של פארוק אל-שרע.

מורי ורבותי חברי הכנסת, מהי האמת? דומה שאין בעולם קהילה הנתונה באימה ובחרדה כקהילה הסורית, המונה כ-4,000 נפש, רובם הגדול בדמשק.

מונח לפני מסמך רשמי מזעזע של משרד החוץ, לא ספקולציות ולא דברי תקשורת. המסמך הזה מתעד את סבלם של יהודי סוריה. אני מבקש לקרוא מתוך המסמך הזה כמה משפטים.

נקודה ראשונה המצוינת במסמך: יהודי סוריה נמצאים תחת פיקוח מתמיד של שירותי הביטחון, "מוחבראת", ברובע היהודי שבו מתגוררים מרבית יהודי סוריה, בדמשק, בחנויותיהם, בבתי-הספר, כאשר, דרך משל, ילד יהודי נער מבית-הספר, מגיעה המשטרה החשאית לבדוק את סיבת היעדרו.

היהודים אינם מורשים להגר מסוריה, אם למטרת איחוד משפחות ואם לשם חיפוש חיים חדשים בארץ אחרת. כל המנסה לברוח מסוריה, גם אלה המתכננים זאת, נעצרים ומוכנסים לבתי-סוהר כתנאים קשים ביותר לתקופה ארוכה וללא משפט. משפחה, שאחד מבניה הצליח לברוח צפויה למאסר ולעינויים באשמה שלא הלשינה ולא הודיעה ל"מוחבראת" על כוונת הבריחה. מיד מוחזר רכוש המשפחה, בכלל זה בתי-המגורים שלהם. יהודי המורשה לאחר מסלול

מייגע לצאת מסוריה לביקור בחוץ-לארץ נדרש להפקיד כופר, ועל כן נשארים בני משפחתו, בכלל זה האשה והילדים, כערכות עד לשוחר.

כאן המסמך מציג לפנינו, מורי ורבותי, כמה דוגמאות של יהודים שנתפסו בעון הנורא הזה, שביקשו לצאת ולברוח מכלא העינויים בסוריה. משפחה אחת — אלי וסלים סוויד, המוצגת כאן, שנעצרו עקב היותם יהודים וכל עוונם מסתכם בכך שאחד מהם יצא לחוץ-לארץ ובאותה הזדמנות נפגש עם קרוביו שאותם לא ראה מאז 1947. אחיו סלים לא יצא מסוריה כלל, לא פגש אף אחד. שניהם נעצרו באשמת ביקור וקשרים עם ישראל. מה היה דינם, רבותי? במשך למעלה משנתיים-יוחצי העלימו הסורים כליל את עובדת מעצרים של השניים, ובכל פנייה שנעשתה אליהם טענו שאינם יודעים כמה מדובר. שלוש שנים החזיקו אותם ללא משפט, ואלמלא הלחץ הבינ-לאומי החזק היו ממשיכים להחזיקם שם עד יום מותם.

הם, כמו שתי משפחות נוספות — רחמן דרוויש וג'וזף סבתו, האחים קסטיקה — נמצאים כיום בבית-הסוהר בדמשק. מה טיבו של בית-סוהר זה? בית-סוהר של ה"מוחבראת" הוא מהגורעים ביותר בעולם. אני קורא מתוך אותו מסמך: מתעללים שם באסירים בכוזריות ומענים אותם במכשירי עינויים של ימי-הביניים, לרבות ישיבה במרתפים חשוכים, מחיתת הגוף על מכונת עינויים, גלגולים בתוך צמיג של מכונת — צנטריפוגה, עקירת ציפורניים ועוד ועוד.

אגב, עם היועצים הבכירים לענייני הממשל הסורי נמנה הפושע הנאצי אלוואיס ברונר המבוקש כמספר שתיים על פשעי מלחמה, אחרי מנגלה.

כאן במסמך מצוינים אנשים שנטרפה עליהם דעתם כתוצאה מהישיבה בבית-הסוהר, בכללם אחד מן האחים, שלא עמד בעינויים, השתגע והוכנס לבית-משוגעים.

מיד עם מעצרים מחרימים הסורים את רכושם — החנות, בתי-המגורים, הרהיטים, הכול.

זה מה שנקרא בפיו של פארוק אל-שרע חופש, חירות, שוויון. אין לך עזות לרשע ולצביעות גדולה יותר מהדברים האלה.

מורי ורבותי, לפי דברים שנמסרו וייתכן שלא פורסמו כרבים, פנה ראש הממשלה באמצעים דיפלומטיים לנשיא סוריה, חאפז אל-אסד, וביקש ממנו להפריד את הסוגיה של יהודי סוריה מכלל המשא-ומתן. הוא היה מוכן לשלם כופר-נפש, ובלבד שישוחררו היהודים הכלואים שם בסוריה.

היו"ר נ' מסאלחה:
זמן תם. אתן לך כמה משפטי סיום.

של המשא-ומתן. אבל יש להוציא כרבים, עם פרטים ופרטי פרטים, גם לממשל האמריקני, גם לדעת הקהל בעולם ולהזעיק ולומר: רבותי, כך אי-אפשר לכלוא יהודים, שכל עוונם שיהודים הם, ולענות אותם בעיניים כגון אלה.

אני מבקש לסיים ולומר: את אחי אנוכי מבקש, את אחינו שלנו, אותה קהילה בת 4,000 נפש האובדת ביום ענן וערפל. כפי שהיינו מתפללים: כבקרת רועה עדרו מעביר צאנו תחת שבתו, כן עלינו, גם בחסדי השם יתברך, לפקוד את הקהילה הזאת, להתפלל לשוכם, לא לנוח ולא לשקוט עד אשר יצאו מתחת שלטון הרשע הזה, ושבו בנים לגבולם.

ז. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (העבודה):
זה עניינה של המליאה?

דן תיכון (הליכוד):
בוודאי.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (העבודה):

— — —

דן תיכון (הליכוד):
מה זאת אומרת "זה לא עניינה"? החוק הונח על השולחן ללא ההסתייגויות שלי.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת דן תיכון, אני חושב שהדרך היא לפנות אל יושב-ראש הכנסת.

ח. הצעות לסדר-היום

מצוקתם של יהודי סוריה

הפרדציה היהודית בקנדה, את הפרדציה היהודית בצרפת וגורמים אחרים, על פעילות זו תבוא עליהם הברכה. גם ארגון יוצאי יהודי סוריה בישראל מגלה פעילות נמרצת בנושא זה, כדי להביא לידיעת הציבור את הסיפור הקשה והמכאיב של מצוקת יהודי סוריה.

אנו צריכים לקום ולפנות מכאן אל ממשלת סוריה, בתמיכת דעת הקהל העולמית, בקריאה: "שלח את עמי".

אדוני היושב-ראש, בפרסומים של "אמנסטי", וגם בדיווחים שנמסרו לקונגרס האמריקני, יש פרטים רבים מאוד על סבל, על מצוקה ועל הפרת זכויות האדם מצד סוריה כלפי היהודים. יש רוח מפורט שכתב פרופסור ארווין קוטלר, שניתח את ההתחייבויות של סוריה עצמה במישור הבין-לאומי, שחתמה על האמנה לזכויות האדם, הזכויות הפוליטיות והאזרחיות — והצהרה — ושם כתוב שצריכים לחתום זכות לכל אדם לצאת ממדינתו שלו, אם הוא רוצה בכך. כתוב שם, שחירותו מוגנת ורכושו מוגן, והזכויות האלה מופרות.

לא רק זה. גם החוקים הפנימיים הלאומיים של סוריה בנושא הוצאת צווי מעצר וחקירה — גם הם אינם מקרימים. היהודים נמצאים תחת מעקב מתמיד של ה"מוחברות". כל קצין שם יכול להוציא צו מעצר ללא שופט. לא אכנס לפרטי פרטים. אני חושב שאפשר להביא דוגמאות, ואני אביא כמה. יש מצב שבו היהודים בסוריה כאילו נמצאים בכית-כלא גדול,

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אבל הנשיא אסד ענה לו: אין מה לדבר על דבר עד אשר נגיע להסדר. במפורש — בני ערובה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, הגיעה השעה להפרי את קשר השתיקה סביב סוגיית יהודי סוריה. דומה שוועידת-מדריד פתחה את הפתח. אבל נדמה לי, שהקהילה הסורית פה בארץ, ובכלל זה הוועד שהוקם, עדיין נמצאת באותה אורורה ששררה בקשר ליהודי ברית-המועצות שעה שאמרו: הם מלהזכיר, הבה נפעל באמצעים דיפלומטיים חשאיים. הגיע הזמן להפרי את קשר השתיקה, לשים את הדברים על השולחן, לא להתנות זאת, חס וחלילה, כאיזה עניין

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון מס' 3), שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

כן הונחה החלטת ועדת האתיקה בקובלתו של חבר הכנסת צ'ילי ביטון נגד חבר הכנסת דוד צוקר. תודה.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לשאול בעניין הנחת חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק), גברתי יושב-ראש ועדת הכלכלה, מדוע אינני רואה את ההסתייגויות שלי?

היו"ר נ' מסאלחה:

אנחנו חוזרים להצעות לסדר-היום מס' 5900, 5906, 5907 ו-591, בנושא: מצוקתם של יהודי סוריה. אני מזמין את חבר הכנסת שמעון שטרית, בבקשה.

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, הנושא שאנו דנים בו היום, מצוקתם של יהודי סוריה, הוא נושא הנוגע לנו גם כיהודים החרדים לגורל אחינו בארץ עוינת, שאיננה מקיימת משטר דמוקרטי, והוא נוגע לנו כאזרחי ישראל וכאזרחי העולם, המבקשים לאכוף את כיבוד זכויות האדם בכל מקום. בדיון זה אנחנו מבקשים לקרוא בקול גדול, לזעוק בכאב ובראגה לדעת הקהל הבין-לאומית, למדינות הנאורות, לארגונים בין-לאומיים, להתגייס למען הצלת יהודי סוריה ולהיאבק למען זכותם לצאת מן המדינה.

ממשלת ישראל נוקטת בזמן האחרון, בצדק, קו המכליט מאוד את דאגתנו למצוקתם של יהודי סוריה ואת הצורך לאפשר להם הגירה חופשית מסוריה. גם ארגונים יהודיים רבים מאוד מגלים לאחרונה פעילות כפרופיל גבוהה הן בפני בתי-מחוקקים — בקונגרס האמריקני, בצרפת, בקנדה — והן באופן כללי בדעת הקהל.

אני מבקש להזכיר בהקשר זה את הליגה למניעת השמצה, את הוועד למען הצלת יהודי סוריה בארצות-הברית, את

בכית צריכים להתאים את הכללים של אסירי ציון גם למצבם של יהודי סוריה. הכללים של אסירי ציון מותאמים למה שהיה בכרית-המועצות, שם היו סירובניקים שלא נחננו להם לצאת, ועל כל שנה הם מקבלים סכום מסוים. אם שהה אדם שישא או שמונה חודשים בבית-סוהר בסוריה, כשהוא בא הנה לא מגיע לו כלום, כי זה פחות משנה. סוריה היא בית-כלא גדול, מי שיוצא משם צריך לראות אותו כמי שיוצא מבית-כלא, להכיר בו ככאסיר ציון. לתת לו הכרה כנכה ולתת לו כל מה שמקבל אסיר ציון.

אני מבקש, אדוני שר החוץ — אולי זה לא בתחום משרד החוץ, אבל אתה מייצג כאן את הממשלה — ופונה אליך בכל לשון של בקשה, שתיוסד ריון בממשלה, יחד עם הגורמים האחרים שהם רלבנטיים לנושא הזה, לתת גם בדיוור, גם בהקצבות וגם בתנאים אחרים כדי שלמי שמצליחים להגיע, יש כאלה רבים, יהיו זכויות מלאות כזכויות שניתנות לאסירי ציון. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
חבר הכנסת שטרית, יש לי הצעה, לתת להם גמלאות כמו

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:
הצעה לסדר-היום באותו נושא של חבר הכנסת יוסי גולדברג.

שמעון שטרית (העבודה):
אני תומך בזה.

מיכאל קליינר (הליכוד):
חבר הכנסת שטרית, אני פנית לשר האוצר בעניין הצעת החוק של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כבוד סגן ראש הממשלה ושר החוץ, חברי הכנסת, בראשית דברי, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ מר דוד לוי, ברצוני לברך אותך על אותו הישג של כינוס ועידת-מדריד, אתה, שפעלת למען אותה ועידה והבאת לכך שאכן נוכל לשבת במשא-ומתן ישיר בוועידת-מדריד, אכן אתה ראוי למלוא ההערכה על פועלך.

אנו עוסקים בנושא שמלווה אותנו וליווה אותנו, במצוקת של יהודים אשר הפכו בני ערובה. כך היה בזמן המשטר הקומוניסטי בכרית-המועצות, ואשרינו שזכינו לכך שיהדות ברית-המועצות אכן מגיעה ועולה למדינת ישראל או למדינות חופשיות אחרות. אנו מנהלים בעצם הימים האלה משא-ומתן עם מדינות ערב, והרי לא יעלה על הדעת שמצד אחד אומר נשיא סוריה, שמדינתו היא מדינה דמוקרטית, והם מכבדים את זכויות האזרח — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
עם שוויון זכויות לכול.

יוסף גולדברג (הליכוד):
— — — ושוויון זכויות לכול.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
זה חוש ההומור שלו.

שמעון שטרית (העבודה):
חוסר זכויות לכול — זה כן.

ואם מישוה רוצה לצאת, הוא צריך לצאת קודם כול לבדו. ואני רוצה להזכיר את השלמונים, אבל הוא גם צריך להפקיד מסים לסוגיהם ופיקדון לסוגיו.

אני רוצה להגיע לוויכוח על מספר העצורים, מספר האסירים היהודים בסוריה. יש טענה, שחלקם נעצרו בשל עבירות כלכליות, אבל המספר נע בין שישה ל-13. חלקם עצורים משום שבסך-הכול ניסו ללכת, ומאחר שלא מתירים להם, הם ברחו. חלקם גם סבלו עינויים. התשובה היא: כל אזרחי סוריה חיים תחת משטר של דיכוי, חיים תחת משטר של פגיעה בחירות האדם, אז מה אתם מתלוננים? זאת איננה נחמה עבורנו.

אני רוצה להזכיר כאן את האחים אלי וסלים טוויד, ועצירים נוספים שאנחנו קוראים היום לשחרורם: רחמון דרוויש ויוסף רפול סבתו; סבחי וסעיד קסטיקה; שני צעירים מקאמישלי בני 17 — זאקי סבתו ומאיר דאוד פנחס; אליהו נחום שמעון, מלבסאטי ואחרים. אנחנו רוצים דין-וחשבון על כל האנשים האלה, שישחררו אותם. אנחנו רוצים שהמערכת הזאת תיתן לנו תשובות על כל מקרה ומקרה.

שמעתי את חבר הכנסת חנן פורת אומר, שבאופן חשאי היתה פנייה לנשיא סוריה להפריד בין הנושא של תהליך השלום לבין הנושא של יציאת יהודי סוריה. ואני רוצה להדגיש את ההפרדה הזאת. אסור ליצור לינקג' בין שאלת מצבם ומצוקתם של יהודי סוריה וזכותם להגר, לצאת מסוריה, לבין שאלת התקדמות תהליך השלום. אלה שתי סוגיות נפרדות. אסור לקשור את שני הדברים האלה יחד.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך על הפעילות הנרחבת שנעשת בקונגרס האמריקני למען יהודי סוריה. התקבלה שורה של החלטות. האחרונה שבהן היא החלטה מס' 69, שהתקבלה ב-8 באוקטובר, החלטה משותפת של הסנט ושל בית-הנבחרים, ובה יש קריאה המגנה את סוריה. אני מחזיק אותה בידי ואני קורא תרגום שלה לעברית: הסנט והקונגרס מגנים את סוריה על המשך שילת זכויות יסוד של האדם לצאת בחופשיות ממדינתם וקוראים לממשלת סוריה לתת מייד ליהודים את הזכות לצאת מסוריה ללא הטלת מסים או כל תשלום אחר מעבר לתשלום מינהלי; לשחרר את כל היהודים העצורים והאסורים בבתי-הכלא בגלל הטענה שהם יצאו, או ניסו לצאת באופן בלתי-חוקי; וקוראים לנשיא ארצות-הברית לעודד את בעלי בריתה של ארצות-הברית לשתף פעולה כדי לנקוט צעדים דומים כלפי סוריה. לעודד אותה לאמץ מדיניות של הגירה חופשית; וקוראים לאו"ם לשלוח משלחת רשמית לסוריה כדי לחקור את התנאים הקיימים של יהודי סוריה. אדוני היושב-ראש, אלה ארבעת הדברים שהקונגרס האמריקני הציב לממשלת סוריה.

אני רוצה להודיע כאן, שגם התקבל תיקון לחוק ההקצבות, הקובע שממשלת ארצות-הברית לא תתמוך במתן סיוע לסוריה ולא תשקול זאת עד שתשווה מדיניות ההגירה שהיא נוקטת לגבי אזרחיה, או חלק מאזרחיה. שם אין אזכור מיוחד של היהודים, אבל ברור שהכוונה גם ליהודים. אני רוצה לקוות, שכשם שתיקון-ג'קסון בזמנו גרס לשינויים במדיניות היציאה של יהודים מברית-המועצות — והיום זה דבר ברור ומוכן מאליו — גם התיקון הזה, שהתקבל בחוק ההקצבות בקונגרס, תהיה לו השפעה. מכאן אני רוצה לברך את הקונגרס האמריקני, שכל כך חדר לזכויות האדם עד כדי הצבת התנאה.

הערה אחרונה, אדוני היושב-ראש: אני חושב שאנחנו כאן

שר החוץ הסורי הועמד במדריר בפני התגובות הציבוריות האלה בלב-לבה של זירה בין-לאומית.

עם כל זאת, וחרף המאמצים שהושקעו בשנים האחרונות להצלת אחינו יהודי סוריה, לא נעתר משטרו של אסד לפניית החוזרות ונשנות, ויהודי סוריה נותרו בני ערובה בידי, כאשר האפליה הנמשכת נגדם תואמת את נוהגי הרודנות הסורית. כמה יהודים חפים מפשע אף נמצאים בבתי-הכלא הירועים לשמצה.

נוכח ההתעוררות בדעת הקהל העולמית והמודעות הגוברת בנושא אנו מקווים שהשליטים בדמשק יטו אוזן לקריאת המצפון העולמי, יניחו ליהודי סוריה לצאת בהתאם למאויי נפשם ולזכותם הטבעית ומתוקף הצהרת זכויות האדם שעליה חתומה גם סוריה עצמה.

תתייעדה בבית-הנבחרים האמריקני, אדוני היושבר-ראש, קיבלה ב־30 באוקטובר הצעת החלטה הקוראת לאו"ם לשלוח משלחת רשמית לסוריה לבדוק את מצב היהודים שם. הצעת ההחלטה גם מגנה את סירובה של סוריה לכבד את זכות התנועה והיציאה של יהדות סוריה וקוראת למימוש זכות זו, לשחרור האסירים היהודים, ומפצירה בנשיא ארצות-הברית לפעול עם בעלות בריתה לשחרור יהודי סוריה.

אנו מצווים להמשיך ולפעול, להשמיע קול זעקה, להעמיד את התביעה הזאת שמבחינתנו היא צו עשה בכל יום, בכל שעה ובכל מקום. לא נשקוט ולא ננוח עד אשר תצא לחופשי שארית יהדות סוריה המפוארת, שידעה ימים גדולים ותרמה ליהדות בתחומים רבים, ותבוא הנה. ותחזיקה עינינו בשוכם לציון ברינה. את החובה הזאת לא נשכח ואת הצו הזה נעשה נשמע.

אדוני היושבר-ראש, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. אני חושב שמפאת הדברים שעליהם אנו לא מדברים מעל כימת הכנסת, רצוי שזה יועבר לוועדת החוץ והביטחון, שם יופיעו הגורמים הנוגעים בדבר ושם נוכל ללבן את הסוגיה לפרטי פרטיה.

אדוני היושבר-ראש, אם מקובל עליך, אני מבקש להציע דבר שהוא אומנם חריג מבחינת תקנון הכנסת. אני הייתי מציע לזמן לאותה ישיבה גם את יושבר-ראש ועדת העלייה והקליטה של הכנסת, כי הא בהא תליא.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לאדוני שר החוץ. את הבקשה לשיתוף יושבר-ראש ועדת העלייה והקליטה אפשר, כמובן, להעביר ליושבר-ראש ועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, לפני שניגש להצבעה אשאל את המציעים אם הם מסכימים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. חבר הכנסת חנן פורת — איננו. חברי הכנסת שמעון שטרית ויוסי גולדברג, האם אתם מסכימים?

שמעון שטרית (העבודה):

כן.

יוסף גולדברג (הליכוד):

כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

אם כך, חברי הכנסת, מי בעד העברת שלוש ההצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת? מי נגד? זו הצבעה מס' 5.

יוסף גולדברג (הליכוד):

רק בימים האחרונים בא שר החוץ הסורי, פארוק אל-שרע, וטען: אצלנו אכן יש זכויות אזרח.

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא שכן שלך.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני היושבר-ראש, שנינו יודעים: אנחנו אכן רוצים שכנים טובים. נו, ואולי מכאן ישמע את קולך שר החוץ הסורי ויאפשר ליהדות סוריה לצאת — אולי רק לטורקיה, אולי לארצות-הברית של אמריקה — ואולי יאמץ אותו דבר חשוב שאנחנו נאבקים עליו: איחוד בני המשפחות של אותם יהודים אשר קוראים מכל רחבי העולם לבני המשפחות שלהם, אשר מחזיקים אותם בפחד מתמיד, בחיים נוראים בתוך גטו המזכיר לנו מבחינה היסטורית אירועים אחרים, עם הגבלות חמורות ביותר, עם משטרת ביטחון שמצויה בתוך לבו של הגטו היהודי, עם מעקב מתמיד אחרי היהודים. האם צריך בית-סוהר אחר? הייקרא לזה שם אחר המוכר בקהילה הבין-לאומית מלבד "מעצר"? ומדובר במעצר לא כתנאי בית, אלא כתנאים נוראים. וזאת מדינה אשר לא מצליחה להאכיל את אזרחיה, מדינה אשר רוכשת נשק מתוך מטרת המוצהרות חדשות לבקרים: מצד אחד לגרום לאיזון, ומצד שני לאיים, אם בטילים ואם בנשק אחר.

ממשלת ישראל פנתה, הקונגרס האמריקני פנה, ארגונים שונים פעלו, ולפני כמחצית השנה הסתמן לכאורה איזה שינוי, והיה נדמה שהנה שהולכים לאפשר ליהודי סוריה לצאת. למרבית הפלא, בעצם הימים האלה שאנחנו עוסקים בהם בדיונים לקראת שלום, עוד מתחכם שר החוץ הסורי באמירה: אכן אנו מכבדים את זכויות האזרח. אבוי לזכויות כאלה.

יהודי סוריה חיים בהסגר, חיים חיי גיהנום, תחת רדיפות, תחת מעצרים, זה קורה באותה דמשק, אשר בחצי השנה האחרונה נהנתה מיתר הכנה של העולם המערבי — ארצות-הברית של אמריקה טוענת שאפשר לרבר עם המשטר בדמשק — ולאחר ביקור של כמה סנטורים שם, כללל נשמעו מדמשק מסרים של שלום. אכן אני מברך על כך. הייתי רוצה לראות שאותם מסרים יליו גם במעשים. והרי מה פשוט יותר מאשר לשחרר עצירים על לא עוול בכפם? כל אשר אפשר להאשים אותם הוא שהם יהודים שולדו, גדלו וחונכו בסוריה ומבקשים לחיות חיים חופשיים במדינות דמוקרטיות.

אני קורא לכל הארגונים להמשיך במאמצים. אני קורא לחברי הכנסת, לממשלת ישראל ולממשלת ארצות-הברית של אמריקה, שנעשה ככל אשר לא ידנו על-מנת לראות את יהודי סוריה משוחררים בשנה זו, אם ברחבי העולם אם במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. הצעה לסדר-היום באותו נושא — של חבר הכנסת משה זאב פלדמן. איננו; ישיב על ההצעות שר החוץ. בבקשה, אדוני.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושבר-ראש, חברי הכנסת, ממשלת ישראל מנהלת מערכת הסכרה רצופה ומאומצת בכל הדרכים האפשריות בנושא יהדות סוריה. במסגרת מאמצי ההסכרה פנתה ממשלת ישראל לגורמים שונים בעולם בבקשה לפעול למען הצלתם. ארגונים יהודיים נרתמו גם הם למסע המקודש הזה. הנושא עלה וטופל בבית-הנבחרים האמריקני, בפרלמנט הקנדי, בפרלמנט האירופי ובארגונים בין-לאומיים נוספים.

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ
והביטחון נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

16 בעד, אין נגד, אחד נמנע, ההצעות תועברנה לוועדת
החוץ והביטחון.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר

את הנושא לוועדה

— 16

— אין

נגד

— 1

נמנעים

ט. הצעה לסדר־היום

התבטאויות שרים כנגד ראש הממשלה המצוי בתחילתו של תהליך מדיני

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה לסדר־היום, הצעה של חבר הכנסת רפאל אדרי, מס' 5872, בנושא: התבטאויות שרים כנגד ראש הממשלה המצוי בתחילתו של תהליך מדיני. בבקשה, חבר הכנסת אדרי.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ועידת־מדריד תמה. רבות דובר ועוד ידובר על המפגש ההיסטורי שיוכיל, כך כולנו מקווים, לכינון שלום בריקיימא בינינו לבין שכנינו הערבים.

דומה כי ההתפתחות החיובית ביותר שהופגנה בוועידה זו היא הופעתה של המשלחת הירדנית־הפלשתינית לשיחות הביטחוניות עם ישראל, וזאת לאחר לחצים כבדים ביותר על משלחת זו מצדם של הסורים, שניסו לבנות חזית סירוב משותפת כנגד ישראל. זה ניצחון של הקו הפרגמטי הערבי המושפע ממדינות כמו מצרים, סעודיה ומרוקו, לעומת הקו הנוקשה והסרבני שמייצגים הסורים.

ועידת השלום הציחה בנו, בעם בישראל, את תקוותנו הכמוסה לשלום. זה חלום שאנו מייחלים להגשמתו זה יותר מ־40 שנה. אולם צריך לזכור שזהו צעד אחד במסע ארוך. על הממשלה כולה לפעול בתבונה ולהוביל את התהליך בצורה חכמה וללא הצהרות מיותרות, המזיקות ומרגיזות את הצד השני.

לצערי, נראה כי לא כולם תמימי דעים עמי. יושב בממשלה שר שמנסה להפריע באופן עקבי לתהליך השלום, שר המחפש כל דרך אפשרית כדי לתקוע מקל נוסף בגלגלי עגלת השלום. אותו שר שטוען כי אין לקיים משא־ומתן עם מדינות ערב לפני שיעברו תהליך דמוקרטיזציה, אותו שר, לצערי, איננו מתייחס ברצינות לדמוקרטיה.

אין לי ספק שאתם יודעים במי מדובר. זה מר אריאל שרון, שר הבינוי והשיכון של מדינת ישראל, שב־19 באוקטובר אמר כי מי שהוביל את ישראל בדרך הלקויה חייב לקום ולהתפטר. ועוד הוסיף: מי שהוביל את ישראל בדרך הלקויה וממשיך להרדים את הציבור מול הסכנות הנוראות שישראל ניצבת בפניהם, כלי שגילה כושר עמידה; מי שנכשל, פשוט חייב לקום ולהתפטר.

למי כיוון השר המכובד את דבריו? האם הוא כיוון אותם ליושב־ראש המפלגה היריבה, או שמה הרגיש שותפות כלשהי עם אותו איש שהוביל למהלך הרה־האסון, כהגדרתו, והחליט להתפטר הוא עצמו מתפקידו? התשובה היא: לא. מר שרון קרא לראש הממשלה שלו להתפטר, אותו ראש ממשלה שהוא חבר מפלגתו ושרון מכהן כשר בממשלתו.

וזאת ועוד, נדמה כי דבריו אלה של שרון בערו כאש בעצמותיו. אחרת, איך נוכל להסביר את העובדה שהוא לא

טרם להשמיע את דבריו לראש הממשלה בישיבת ממשלה או בשיחות ביניהם?

הוא לא התאפק והוסיף והשמיע את דבריו בשיחה מעל גלי האתר לתקשורת הזרה מלונדון הרחוקה. זה מפגן נוסף לזלזול של איש זה בכל הקשור במינהל תקין, ובראש ובראשונה בראש הממשלה.

אריאל שרון אינו מכיר בעיקרון הבסיסי של אחריות משותפת שלו ושל חבריו השרים לכל החלטות הממשלה, אלו העוסקות בנושאים קלי־ערך ועל אחת כמה וכמה אלו העוסקות בהחלטות גורליות לעמנו ולקיומו במולדת.

אדוני היושב־ראש, סעיף 4 בחוק־יסוד: הממשלה קובע, כי "הממשלה אחראית בפני הכנסת אחריות משותפת. שר אחראי בפני ראש הממשלה לתפקידים עליהם ממונה השר". כמובן, אין זאת אומרת שמדובר במקהלה יוונית העונה אמן אחרי ראש הממשלה. כל שר ראשי שתהא לו דעה משלו, יש לו זכות להביע אותה בציבור, להתדיין עליה פומבית, להביא אותה לדיון בפני הממשלה ולנסות לשכנע אותה ואת העומד בראשה לקבל אותה. אך מרגע שנפלה ההכרעה, אין שר יכול, מבחינה חוקית, ציבורית, וודאי מבחינה מוסרית־לויאלית, לומר: לתוצאות החלטה זו איני אחראי מכיוון שהיא נתקבלה בניגוד לדעתי.

גם דברי השר, ואני מצטט: "את המשא־ומתן הזה ניהל ראש הממשלה ללא השתתפות הממשלה, ותוך דיווח מינימלי, ותמיד באיחור, לממשלה ולקבינט", סוף ציטוט — גם דברים אלה לא יעמדו לו כהגנה נוכח אחריותו המשותפת.

בסוגיה זו דן ספרו של פרופסור אמנון רובינשטיין, "המשפט הקונסטיטוציוני בישראל", ואומר כי דין טענה זו להידחות, כי משנכנס שר לממשלה ביוזמו שחלק מההחלטות שתקבלנה בלא שייטול חלק בהליך, נוטל הוא על עצמו את הסיכון, שעה שמתקבלת החלטה שהוא אינו מוכן להיות אחראי לה, קיימת בידי האופציה להתפטר מהממשלה, אך משלא עשה כן, נושא הוא באחריות המשותפת.

אני סבור, כי הפעם הזאת עליו לנצל את האופציה העומדת לרשותו ולהתפטר. הלא על־פי דבריו, החלטת הממשלה תביא את ישראל "לתהליך הרסני", שעלול, לשיטתו, להביא מלחמה איומה נוספת, כי המשך ההשתתפות בתהליך השלום כמוהו כגור־דין למדינת ישראל, האם יעלה על הדעת כי מי שחדר כל כך לקיומה של ישראל, מי שרואה כיצד הממשלה שבה הוא יושב מוליכה את מדינת ישראל לאסון ולחורבן, ימשיך לדבוק בכיסאו ולהישאר חבר באותה ממשלה? האם שיטתנו החוקתית סובלת מין פיצול אישיות כזה, שבו שר תוקף את ראש ממשלתו, מתנגד להחלטה מהותית שלה ומשמש מעין אופוזיציה בתוכה?

מר שרון דאג לגרום להרחקה בינינו לבין ידידנו האמריקנים ערב ועידת השלום. הוא משמש נדבך חשוב ביותר בסירובה העקשני של ארצות-הברית להעניק לנו את הערכויות למימון העלייה. במקרה זה לא רק שהוא לא עזר למדינה, אלא אף הזיק בשיטתו שלו, כיוון שהוא תרם רבות לדרישה האמריקנית לקשור את מתן הערכויות בהתקדמות מדינית נאותה.

רבות עוד יכול להיאמר על האיש ופועלו. אמרתי ואני חוזר ואומר, כי על האיש להתפטר מרצונו, אולם עד כמה שאני יכול להבין, הוא אינו מתכוון לעשות זאת.

לסיים, אדוני היושב-ראש, סעיף 21 לחוק-יסוד: הממשלה לא מסייג ולא מגביל את סמכות ראש הממשלה לפטר שר. ניסוחו הגורף של הסעיף, כמו של התיקון בסעיף 4 בדבר אחריותו של שר בפני ראש הממשלה, מעיד בבירור על כוונת המחוקק. בסיטואציה שלנו התהפכו היוצרות. השר רוצה לפטר את ראש הממשלה שלו, אותו ראש ממשלה שלפניו הוא אמר ליתן את הדין וחשבון על פעילותו משרדו.

עניין האחריות המשותפת לא מטריד במיוחד את מר שרון, אבל הוא בהחלט צריך להפריע לראש הממשלה שמיר. האחריות המשותפת איננה חד-סטרית. כשם ששר נושא באחריות למחול הממשלה שבה הוא חבר, כך גם הממשלה כולה נושאת באחריות למעללי השר.

אני קורא לראש הממשלה לקחת את האחריות לידי ואל להישאר אדיש אל מול שר שלא מבצע את החלטות הממשלה. השארת השר במסגרת הממשלה יכולה אולי להביא לראש הממשלה שקט מפלגתי, אולם עלולה להיות סכנה ממשית. אני סבור, כי אם לא ינקוט ראש הממשלה את הצעדים הדרישים עליי סעיף 21 לחוק-יסוד: הממשלה, כי אז ייתכן שעליו לשקול בכובד ראש את עצתו של השר שרון. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. השר רוני מילוא ישיב. בבקשה, אדוני.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת, נכבדה, שמעתי בקשב רב את דבריו של חבר הכנסת רפי אדרי, דברים רציניים ביותר, ואני יכול להוסיף ולומר בנושא זה, כי החלטות הממשלה, כידוע, מחייבות את כל שריה, והם נושאים באחריות מלאה לכל החלטה, וכמובן יש לצפות כי כל הנוגעים בדבר, כלומר כל שרי הממשלה, יפעלו בהתאם לעובדה זאת שצינתי. זאת המציאות שהיינו צריכים לראות אותה.

אני יכול לומר רק, שאני בהחלט חושב שבדברים שנאמרו פה יש יסוד למחשבה ולשקילה, ואני יכול לומר לחבר הכנסת רפי אדרי, שאם אני אהיה פעם מועמד לראשות הממשלה ואבחר, בהחלט אביא את הדברים שלו בחשבון, ואפעל לא במעט ברוח הדברים האלה, ובינתיים — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
מה עם ראש הממשלה הנוכחי?

שר המשטרה ר' מילוא:

— — — בינתיים, במצב הקיים כל שר חייב לזכור שהאחריות היא קולקטיבית, שאין אפשרות ששר יתקוף בצורה בוטה את ראש הממשלה ואת מדיניות הממשלה, וישיארה: זה טבעי, זה מובן מאליי, ואני בטוח שלאור הדברים שנאמרו כאן על-ידי חבר הכנסת אדרי, בהמשך הדרך ישקלו מחזר כל

אדוני היושב-ראש, כאשר סבר מנחם בגין, למשל, שהסכמת הממשלה להפסקת האש במלחמת ההתשה עם מצרים מסכנת את ישראל, הוא לא תקף את ממשלת גולדה מאיר מכפנים, אלא פרש עם מפלגתו לאופוזיציה. כאשר התנגד השר יגאל הורביץ להסכמי קמפ-דייוויד, הוא ויתר על חברותו בממשלה. מבחינה אסתטית ומוסרית, כך נראה לי, גם הפעם טוב יעשה השר שרון אם יסיק בעצמו את המסקנות, אם הוא סבור כי הממשלה אינה פועלת נכון וגם ראש הממשלה אינו עושה את המתחייב.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אדרי, אתה רוצה לעשות סדר בליכוד?

רפאל אדרי (העבודה):

אני רוצה לעשות סדר ושמר שרון יפעל, אבל אני לא רוצה להגן על ראש הממשלה. אני פשוט רוצה להגן על הדמוקרטיה במדינת ישראל.

שרון "זכה" בנובמבר 1985 להיות השר הראשון שראש ממשלה בישראל החל לגביו בתהליך של פיטורין. עת תקף שר התעשייה והמסחר דאז בחריפות את מדיניות החוץ של הממשלה, תוך השמעת ביקורת אישית נוקבת על ראש הממשלה.

בכתבת שער אשר פורסמה ב-22 באוגוסט 1988 ב"ניו-יורק טיימס" אמר מר שרון על שמיר: "כשהוא שומע רעש, הוא סוגר את הדלת ומסתגר בחדר". ב-30 ביוני 1989, לקראת ישיבת מרכז הליכוד, אמר שרון, כי "יוזמת שמיר גרועה מוועידה בין-לאומית", ובאותה נשימה הוסיף: "שמיר לא צריך להתפטר, אבל אם יתפטר, ייקח ערב אחד למצוא לו מחליף?" כחודש מאוחר יותר תבע שרון בישיבת הממשלה מידע על מגעים עם הפלשתינים ואמר לראש הממשלה שמיר, כי הוא "בו להתנהגותו" והוא מאשים את ראש הממשלה כי "הוא מדליף סודות לערבים ולא לחברי הממשלה". כך מתבטא שר בממשלתו של מר שמיר, וראש הממשלה משאיר אותו כחבר בממשלה.

ב-12 בפברואר 1990 אמר מר שרון המתפטר לשמיר: "תחת ממשלתך משתולל הטרור הפלשתיני בישראל כולה. חיי היהודים הפכו להפקר". ומאוחר יותר הוא אמר: "מצדי שמיר יכול לפטר רק את עצמו". כמו-כן כינה שרון את שמיר אכזר ומסוכן.

גם באוגוסט השנה האשים שרון את הממשלה על ה"כ"ן לבייקר, ואמר כי חובבנים ניהלו את המשא-ומתן, עובדות הושתרו מהציבור ומהממשלה, מנהלים מדיניות בשיטת "אחרינו המבול".

בעת ביקורו של מזכיר המדינה בארץ דאג מר שרון לגרום נזקים נוספים ליחסים שבינינו לבין ארצות-הברית. מר שרון, שחש כנראה רגשות חמים במיוחד כלפי מר בייקר, דאג לתת לו מתנה בכל ביקור וביקור, אם בצורת התנחלויות ואם בצורת הצהרה מתגרה. בדרך פלא צצו להן התנחלויות, או עיבו יישובים בכל פעם שמטוסו של בייקר נחת. בין המתנות מצאנו את ההתנחלות רבבה, את "תוכנית הכוכבים", שנקודת הכובד שלה היא בהקמת שבעה "כוכבים" לאורך ה"קו הירוק", דבר שאפשר היה לעשות בצורה שקטה ומקובלת על כולם, אבל הוא מצא לנכון להשתמש בשיטה זו כדי להרגיז וגם כדי להמשיך ולהכניס מקלות בגלגלי עגלת השלום.

נקודת השיא בפעילותו "המאזנת" היא מימון רכישת הבתים בסילואן, שכל מטרתה היא פגיעה בתהליך השלום.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
לא מסכימים. אנחנו רוצים דיון במליאה.

היו"ר נ' מסאלחה:
חברי הכנסת, מי בעד הצעתו של חבר הכנסת רפי אדרי לדרון בנושא במליאה? מי נגד? נא להצביע, הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את
הנושא בסדר-היום — 8
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 2
נמנעים — אין
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:
שמונה בעד, שניים נגד, אין נמנעים. יהיה דיון בנושא במליאה.

אברהם בורג (העבודה):
אדוני שר המשטרה, השגת מה שרצית.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
עורנו לך, אדוני שר המשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:
צדיקים — — —

י. הצעה לסדר-היום

התנהגות המשטרה כלפי אייבי נתן

בפקודה ולא בתקנות יש חובה לכבול באזיקים את האסיר המוכא לבית-המשפט.

יש אומנם הוראות פנימיות בעניין הזה, אבל ההוראות הפנימיות האלה מאפשרות לאנשים המופקדים על הובלת האסיר שיקול דעת באשר לדרך שבה עליהם לנהוג. והראיה, אדוני שר המשטרה, בדרך חזרה מבית-המשפט, כאשר הוחזר אייבי נתן לבית-הסוהר, הוא כבר לא היה כבול באזיקים. מה קרה? בדרך לבית-המשפט היתה סכנה נוראה: בדרך חזרה כבר לא היתה סכנה ולכן לא כבלו אותו?

לא, אדוני שר המשטרה, כבלו את אייבי נתן בדרך לבית-המשפט מפני שלא הפעילו שיקול דעת נכון. כבלו אותו משום שמזלזלים בזכויות האזרח הבסיסיות, והואיל והוא אסיר מפורסם, אפשר לעשות בו ככל העולה על הרוח.

אדוני שר המשטרה, אנחנו מדברים על אייבי נתן, אבל זה יכול היה לקרות גם לאזרחים אחרים. אנשים שיושבים בבית-הסוהר, לא על עבירה אלימה, או אדם שברור שלא יוכל לברוח וגם לא ירצה לברוח, אדם שלמעשה התייצב בפני שופטיו ואמר: כן, עשיתי את המעשה ואני אוכל לשלם את המחיר, גם אנשים כאלה צריכים לנסוע לבית-הסוהר כשהם כבולים באזיקים? לאייבי נתן קרה גם בדרך לבית-המשפט, ואני מאמין את הנס הזה גם לאסירים האחרים — לא כבלו אותו גם ברגליו, אלא כבלו אותו רק בידיים.

השרים את התבטאויותיהם והתנהגותם וינהגו באחריות, כפי שהחוק והסדר הטוב מחייבים אותם.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
ממש לא ייאמן. אתה רק צריך להגיד לנו אם לבכות או לצחוק.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת רובינשטיין, דברי השר מובנים מאוד. הוא אומר גם את דעתו וגם את דעת הממשלה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אני יושב משתאה נוכח התופעה הזאת, כאשר שר בכיר בממשלה קורא לפיטוריו של ראש ממשלה — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
הוא אמר שייקח רק יום אחד למצוא לו מחליף; רק, יום אחד.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אפילו ברפובליקת בננות אין שר שמבקר את ראש הממשלה. אין מקום בעולם שבו יש תופעה כמו זאת. וכל מה שאנחנו שומעים כאן, זה שברור שהשרים — — —

שר המשטרה ר' מילוא:
לאור הדברים האלה אינני יכול אלא לבקש את הסרת ההצעה מסדר-היום.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אדרבה, יהיה דיון באיזו ועדה, כדי שאפשר יהיה לברר את הדברים.

שר המשטרה ר' מילוא:
אני מציע לכם, אדוני היושב-ראש, להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5888, של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בנושא: התנהגות המשטרה כלפי אייבי נתן.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני פונה עכשיו אל שר המשטרה כשר המשטרה, ולא כשר העונה על כל מיני בעיות ושאלות המוטחות בממשלה, ואודה אם יקשיב לי.

אדוני שר המשטרה, חברי כנסת נכבדים, שאלו אותי חברים, מדוע אני מעלה את הנושא של הבאתו של אייבי נתן לבית-המשפט מבית-הסוהר בהיותו כבול באזיקים, פרשייה שכבר היתה ואף קיבלה את הכותרות וכבר ירדה מהן, כאשר האירועים הגדולים בעולם כבר כיסו על האירוע העצוב הזה. אני מצאתי לנכון להעלות את הנושא הזה משום החשיבות העקרונית שאני רואה בכל הפרשה הזאת.

אדוני שר המשטרה, הרי אין בחוק וגם לא בתקנות חובה להביא לבית-המשפט אסיר באזיקים. אילו הראו לי סעיף בפקודת המשטרה, אפילו סעיף מיושן בפקודת המשטרה שהיא עוד מתקופת המנדט, או אילו הראו לי הוראה מפורשת בתקנות בעניין זה, כי אז הייתי יכול להגיד: טוב, המשטרה פירשה את ההוראות באופן דווקני ופעלה כפי שפעלה. אבל לא

שחולף הזמן, הוא נהיה גרוע יותר. זה מסוג הדברים המרקבים, והם רקובים ביותר, ולכן הם נעשים רעים ומסוכנים יותר.

כאן אנחנו רואים, שבעוד נציג של הממשלה נפגש עם אש"ף, אדם אחר יושב ונמק בכלא. אני חושב שהסיטואציה הזאת לא יכולה להימשך לאורך ימים, אם אנחנו רוצים להיות מדינת חוק, מדינה שבה נוכל להתייחס למה שעושות המשטרה, מערכת המשפט ומערכת בתי-הסוהר בכבוד הראוי להן.

לכן אני חושב, שאם כאן יימשך המצב, שמצד אחד הממשלה, מתוך אילוצים או מתוך תבונה או מתוך מדיניות — ואני תומך במדיניות הזאת ובתבונה הזאת של הממשלה, כי אני חושב שצריך לדבר עם אש"ף — הגיעה למסקנה שיש לעשות את הדברים האלה, כל יושב אדם בגלל אותו מעשה בבית-הסוהר.

בידך, בתור שר, להעלות את העניין בממשלה. יש גם עניין של חנינה — — —

דוד ליבאי (העבודה):

הוא המליץ על המתקת העונש.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני חושב שיש תהליכים של חנינה, ואני מקווה שהחנינה הזאת, שבעבר נוצלה לא אחת לרעה, תנוצל הפעם הזאת בצורה הנכונה.

אני פונה עכשיו אל שני השרים, שגם בעיני האופוזיציונרים, אלה המתנגדים לממשלה, נחשבים שרים נאורים, בעלי תפיסה שהיא קרובה לנו בכל הנוגע לשלטון החוק: אנא, תפעלו לכך שהחוק הרע, הנפגע, הרקוב הזה יבוטל, כי אנחנו לא יכולים להגן על קיומו של החוק ועל ביצועו במשטר המתקרא דמוקרטי ונאור, וככל שנעשה זאת מוקדם יותר, כן ייטב לכולנו.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. שר המשטרה ישיב.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני הייתי רוצה לומר לחבר הכנסת וירשובסקי, שאין מדובר באטימות או בחוסר רגישות למקרים מיוחדים במסגרת השיקול שלי כשר האחראי לנושאים אלה.

לגבי הנושא של אייבי נתן, על-פי התקנות ועל-פי הנהגים הקיימים הוא היה צריך לשבת באחד מבתי-הכלא הרגילים, ולא ב"מעשיהו", מפני שהוא שפוט פעם שנייה על עבירה. זה לא מאסר ראשון שלו. תקופת המאסר היא לא-קצרה, היא שנה וחצי, ולכן באופן טבעי, על-פי הנהלים, הוא צריך היה להיות בכלא רמלה, בכלא באר-שבע, או בכל מקום אחר. כאשר עלה הנושא, אני בהחלט הפעלתי את שיקול דעתי והנחיתי את שירות בתי-הסוהר לשכן את אייבי נתן בכלא "מעשיהו", שהוא, כידוע, מקום לאסירים קלים יותר, כדי שיוכל לשהות כמאסור כתנאים מתקבלים על הדעת בקרב אנשים שאינם מהפושעים הכבדים והחמורים העצורים ואסורים בבתי-מעצר ובבתי-סוהר במדינת ישראל.

לעצם העניין שהעלה כאן חבר הכנסת וירשובסקי, מרגיש את העובדות של המקרה כדי שחבר הכנסת וירשובסקי יראה גם כן שלא מדובר פה באיזו אטימות לב או אטימות שכל, אלא בנושא שהוא פשוט בעייתי מטבעו.

אדוני שר המשטרה, אני חושב שלנוכח המקרה הזה, מעבר לצדדים הפוליטיים שעוד אגע בהם בקצרה, אתה צריך לקבל החלטה, שצריך לבחון את ההוראות הקיימות בעניין הזה, לבחון את התקנות של בתי-הסוהר ולהיווכח שהתקנות האלה לא באות להעניש אדם, לא באות להשפיל אדם ולא באות לפגוע באדם. הן באות כדי לשמור על הציבור ולהבטיח שאסיר המובא לבית-המשפט ויש סכנה שהוא יימלט בזמן ההעברה, וראינו סרטים על כך די הצורך, או אסיר שהוא פושע אלים, ישמרו עליו כך שלא יוכל לברוח וכדי שלא יעשה קשיים למשטרה, שלא תצטרך לתפוס אותו מחדש. אבל האם בכל המקרים זה כך? בוודאי לא במקרה זה, בוודאי לא במקרה של אייבי נתן.

אני מניח שלגבי המקרה של אייבי נתן למדו את הלקח, אבל הייתי מציע שאתה תבחן את ההוראות ותדאג לכך שיבחנו היטב את העניין הזה לגבי כל האסירים להבא. אייבי נתן, עם כל האהדה שאנחנו רוחשים לו, הוא אורח, ואני רוצה לדבר על כלל האזרחים שיש להם הזכות שלא להיות מושפלים. יש עליהם החובה לעמוד לדין, אם הם אשמים; הם צריכים לרצות את עונשם, אם בית-המשפט פסק זאת, אבל מעבר לעונש הזה אסור לפגוע בכבודם ואסור להשפיל אותם, ואת זה עשו במקרה הזה של אייבי נתן.

אני יודע אם זה נעשה ככוונה, אני יודע אם זה נעשה שלא במתכוון, בהיסח הדעת, מתוך אטימות או מתוך רשעות. אני יודע זאת. אני לא מוכן לשפוט את המשטרה. ואתה יודע, אדוני שר המשטרה, שאתה מוצא אצלי אוזן קשבת לבעיותיה של המשטרה, ולא אחת גם השמעת קומפלימנטים על עבודת המשטרה, ותמיד מציינים שמשטרת ישראל היא אנושית ושוקלת כל מיני שיקולים אנושיים לפני שהיא משתמשת בכוח.

היו"ר נ' מסאלחה:

ואתה מסכים עם זה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

באופן עקרוני אני נוטה להסכים עם זה. אני חושב שהמקרה הזה הוא מקרה בוטה של ההיפך. אם זה נעשה בהיסח הדעת, זה חמור מאוד, כי אסור להיות היסח הדעת כדברים האלה. ואם זה נעשה במתכוון, זה חמור שבעתיים.

אדוני שר המשטרה, כאן אני לא בא אליך כשר העונה בשם הממשלה — אלא אל השר רוני מילוא, שר המשטרה, ששם לו לגמד עיניו לעשות את המשטרה גם יעילה יותר, גם אנושית יותר וגם מתחשבת יותר בכבודו של האדם.

עכשיו אני פונה לרוני מילוא כחבר הממשלה. אני מוכרח להגיד, אני לא הגשתי תלונה נגד מזכיר הממשלה שניהל פגישות עם אנשים המציגים את עצמם, שהם נציגי אש"ף. אני בטוח ומשוכנע שמזכיר הממשלה, בחוק תפקידו וגם בהיותו משפטן, אדם המוכר לי אישית כאדם ישר והגון, לא היה עושה פעולה שהיא בניגוד לחוק. הוא בוודאי פעל ברשות. הוא פעל ברשות, ואז אפשר להיפגש עם אש"ף.

מהי הרשות? הרשות היא ממשלת ישראל המייצגת את מדינת ישראל. אם מדינת ישראל מתירה לנציגיה להיפגש עם אנשי אש"ף, למרות האמור בחוק, השאלה הגדולה היא: אם עושה את זה אורח מתוך כוונה, מתוך רצון לעשות שלום, אולי לא בדרך המקובלת על הממשלה, אבל במטרה להביא שלום ולא למטרה אחרת, האם הוא צריך לשבת בכלא?

אני חושב שצריך לבטל את החוק הזה. הוא חוק רע. ככל

אלימים ומסוכנים. אבל לגבי המקרה הזה, יכול להיות שבתנאים אחרים אפשר היה להוביל את אייבי נתן. לא במכונית האסירים הרגילה אלא בניידת נפרדת, ואז לא היה צריך לכבול אותו כפי שהוא היה כבול, והבעיה לא היתה עולה כלל. הלוואי שיהיו לנו התנאים שבהם נוכל, גם מבחינת המיון של אסירים, למיין אותם בדרך למעצר או לבית-המשפט בדרך כזאת שלא יצטרכו לעבור מצב שכולם נכבולים — ללא הבחנה בין אסיר לאסיר, בין עציר לעציר, אף שלפעמים, אני מסכים, יש מקום לעשות הבחנה כזאת, אך לא תמיד זה אפשרי.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אפשר לשאול שאלה?

שר המשטרה ר' מילוא:
בבקשה, ברשות היושב-ראש.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
לפי ההנחיות האלה, כאשר הובלו אסירי המחתרת היהודית לבית-המשפט, האם הם הובלו באזיקים?

שר המשטרה ר' מילוא:
למיטב ידיעתי, כן, אבל אני אבדוק זאת. אני יכול להשיב לך תשובה כרגע כי אני יודע את התשובה, אבל למיטב ידיעתי כן היה, והבדק ייבדק.

השר ר' זאבי:
השר היה חיים בר-לב.

שר המשטרה ר' מילוא:
אני לא הייתי השר, זה נכון, אבל אני אבדוק זאת ואתן את התשובה לחבר הכנסת רובינשטיין. נדמה לי שגם לגביהם היה הדין כדין כל אסיר אחר או כל עציר אחר ללא הבדל.

גדעון גדות (הליכוד):
— — —

שר המשטרה ר' מילוא:
כן.

אדוני היושב-ראש, אם יינתנו למשטרה האמצעים והתנאים, לרבות כלי רכב, לרבות כוח אדם, כדי שניתן יהיה באמת לעשות מיון יעיל יותר, טוב יותר ומוקדם יותר של אסירים ועצירים, אנחנו נשמח לעשות את זה. לכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים ולקיים על זה דיון. אם יצליחו בוועדת הפנים לשכנע את האוצר לאפשר לנו את האמצעים הדרושים לכך, אני מבטיח שכל אסיר ועציר, שיש סיבה מיוחדת לתת לו טיפול מיוחד, יקבל טיפול כזה, בין שזה אייבי נתן, בין שאלה אסירי המחתרת שהיו, או אלה שיהיו בעתיד.

בסך הכול הגישה הבסיסית שלי היא, שצריכה להיות גישה שוויונית וצודקת כלפי כולם. עם זה, אני מדגיש, במקרים מיוחדים אנחנו מפעילים שיקול דעת, כפי שהפעלנו גם במקרה של אייבי נתן, והוא נאסר ב"מעשיהו" ולא בכית-כלא אחר, שעל-פי הנוהל היה יכול להיות אסור שם.

אני לא אומר שרק לגבי אייבי נתן אנחנו מפעילים שיקול דעת. גם לגבי הרב לוינגר הפעלתי שיקול דעת. יש מקרים, אם זה מוצא חן בעיני חלק פוליטי כזה של הבית ואם זה מוצא חן בעיני חלק פוליטי אחר, שהשיקול חייב להיות ענייני, האם מוצדק או לא מוצדק להפעיל שיקול דעת במקרה זה, וכך אנחנו משתדלים לנהוג. אני מקווה שנוכל לעשות זאת בעתיד באמצעים טובים יותר ונוחים יותר.

ביום 3 בנובמבר 1991 הובא אייבי נתן מכלא "מעשיהו", שבו הוא מרצה עונש מאסר של שנה וחצי, לבית-המשפט השלום בתל-אביב, וזאת לצורך המשך דיון במשפט נוסף בעניינו. הוא הוסע ברכב הסעת עצורים ואסירים משטרה, עם עצורים ואסירים נוספים. כמו כל שאר העצורים והאסירים המובלים לבית-המשפט על-ידי הליווי המשטרה, כך גם אייבי נתן נכבל בידי למשך זמן הסעתו ברכב בלבד. בהגיע הרכב לחצר הפנימית של בית-המשפט, אשר נמצאת בחזקת המשטרה ואינה פתוחה לאזרחים, הורדו כל האסירים לחדר המעצר, והוסרו הכבלים מידי של אייבי נתן, כמו גם מאסירים אחרים. מחדר המעצר הובל אייבי נתן ללא כבלים לאולם בית-המשפט.

הנהול המשטרה, כי כל העצורים והאסירים, ללא יוצא מן הכלל וכלי קשר לסוג העבירה שעליה נשפטו, נכבלים בידיהם למשך זמן הסעתם ברכב בין בית-המעצר אחד למשנהו, ובין בית-המעצר לבית-המשפט.

הליווי המשטרה מסיע עצורים ואסירים רבים לבית-המשפט בכל יום. בשל אילוצי זמן וכוח-אדם ובשל הסכנה לכריחה של עצורים ואסירים בשל מספר גדול של אסירים ועצורים המובלים יחד, ובדרכים ציבוריות, למשך זמן ניכר, לא מתבצע מיון שלהם עד להגעתם לחדר המעצר של בית-המשפט.

עצורים ואסירים שאין לגביהם חשש בריחה, או שאין הם אלימים, הכבלים מורדים מידיהם מייד בהגיעם לחדר המעצר, והם נלקחים לאולם בית-המשפט ללא כבלים. כמובן מקיימת המשטרה את הנהול, שעצור או אסיר כבול לא יובל ברחוב ולא יוסע ברכב ציבורי.

משטרת ישראל פעלה בעניין נושא ההצעה לסדר-היום על-פי הנהלים, תוך שימוש סביר בסמכויותיה, ללא כל אפליה בין האסירים וללא כל שיקול זר, אלא בהתאם לשיקולים הנהוגים במצבים אלה.

מיון אסירים לפי מידת הסיכון שבהם — החשש לכריחה, נטייה לאלימות וסוג העבירה שעליה נידונו — נעשה רק לאחר הגעתם לבית-המשפט. אסירים אשר יש חשש לגביהם, כמפורט לעיל, יישארו כבולים בידיהם ויש אפילו כאלה שייכבולו ברגליהם, וזאת עד להילקחם לאולם בית-המשפט.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מידת הסכנה — — —

שר המשטרה ר' מילוא:

אתה לא שמעת פה את תחילת התשובה. אני מציע שלא תתפרץ בצעקות. אני הסברתי בדיוק את העניין. אין ספק שאילו יכלה משטרת ישראל להרשות לעצמה להעמיד לרשות כל אסיר או עציר כלי רכב, או לפחות לגבי קבוצות מסוימות כלי רכב נפרדים, עם מיון מוקדם והתייחסות בהתאם למיון המוקדם, היה אולי קל יותר ונוח יותר למערכת כולה. אבל בתנאים האלה, מה שבצעם מציע פה חבר הכנסת וירשובסקי — זה לגבי הנושא של אייבי נתן בגלל הרגישות המיוחדת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדם שאינו אלים ואינו מסוכן, הדגשתי את זה במיוחד — — —

שר המשטרה ר' מילוא:

אני עשיתי הבחנה ברורה כאן והסברתי את ההבדל בהתייחסות בין כאלה לבין כאלה, אלימים ומסוכנים ושאינם

ה צ ב ע

בד העצה להעביר	
את הנושא לוועדה	16 —
נגה	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.	

היו"ר נ' מסאלחה:

16 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שההצעה אושרה ומועברת לוועדת הפנים.

יא. הצעה לסדר-היום

המועצות הדתיות ברחבי הארץ — על סף שיתוק

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גפני, יש פנייה אליך מחבר הכנסת יאיר לוי, הוא פונה לאוונז' באופן ישיר. אני מבקש שתקשיב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת יאיר לוי אומר שיכול להיות שתהיו בדעה אחת. זו תהיה סנסציה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מקווה שגם אתה, חבר הכנסת רן כהן, תהיה בדעתי לא בנושא החוק שאתה עומד להעלות אותו, שמעתי אותך ברדיו, אבל ודאי שסגן השר יסכים לדעתי ויכול להיות, אדוני סגן השר, שאתה תהיה היום של ביטול המועצות הדתיות.

אנחנו מדברים על חסכוניות. לדעתי, ראש עירייה מוצלח וטוב יכול לספק גם את הצרכים של הציבור הדתי והלא-דתי, בנושאים דתיים. למה אנחנו צריכים לבוא ולומר, ניקח עכשיו מאות עסקי ציבור ממפלגה מסוימת ונתחייב לשלם להם משכורות של ראשי ערים במשך ארבע, חמש ושש שנים, רק כדי להחזיק את המנגנונים המפלגתיים? האם זאת ההצדקה?

צא וראה בכקשה, בעיר נתניה יש סגני ראש המועצה הדתית יותר מסגני ראש העיר. מה הצורך בדבר הזה? לאן הולכת הכובנות הזאת? כשמדובר בעסקים — מייד נמצא להם התקציב. כשמדובר בכלנית, שיושבת במקווה כל שעות אחר הצהריים והלילה כדי להדריך את הנשים — לה אין תקציב. הכרוזים דולפים, ואין כסף לתקנם.

אלה עיוותים שאני מבקש ותובע ממך, אדוני סגן השר, להפסיק אותם.

אנחנו רואים את הפעילות המבורכת שלך ושל השר בנושא תקציב הישיבות בתוך המשרד הזה. אדרבה, נחליט שמשרד הדתות הוא באמת משרד הישיבות, ולא צריך להיות — למועצות דתיות. אנחנו מקימים על עצמנו גולם שמחר לא נדע איך להיפטר ממנו. איך נוכל בעצם לספוג ולסבול את הדברים האלה?

רכים מוסרים את נפשם למען הציבור, ובסוף חודש אומרים להם: אדוני הרכ, אין לי כסף לשלם לך. למה? אתה לא שייך לסיעה המתאימה בתוך המערכת הזאת. הרי קראנו מעל דפי העיתונות, שהרכנים זועקים שמכניסים אותם על כורחם לתוך המפלגה שהם אינם רוצים בה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני חוזר על הצעתי להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת וירשובסקי, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת הפנים?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי בעד אישור ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת וירשובסקי והעברתה לדיון בוועדת הפנים?

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הכא בסדר-היום: המועצות הדתיות ברחבי הארץ — על סף שיתוק; הצעה לסדר-היום מס' 5890 של חבר הכנסת יאיר לוי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, המועצות הדתיות, תפקידן וייעודן הם לא אחרים מאשר לספק את שירותי הדת לצרכנים, הן הדתיים והן הלא-דתיים — לציבור כולו.

לצערי הרב, חלק מהמועצות הדתיות אינו מסוגל למלא אחר אותה פונקציה שיועדה לכן. גורמים מספר חברי יחדיו כדי לגרום לכן שהמועצות הדתיות לא תוכלנה לתפקד. לא אצליח למנות את כולם, אבל ודאי שאצביע על חלק מהם.

אין זה סוד שהמצב התקציבי של המועצות הדתיות הוא כבי-רע. ואני רוצה לציין, שאני יודע שהגירעונות התקציביים לא נוצרו בעת כהונתך כסגן השר ובעת כהונתו של השר פרופסור שאקי, אלא הם הצטברו בעת הכהונות הקודמות של השרים שקדמו לך בתפקיד הזה, ואתם נושאים בעצם על גביכם אותם דברים לא-נאותים שנעשו במשך כשנים עברו.

לא רק שהמועצה התקציבית מפריעה, אלא נוצר פה מצב, שחלק מראשי המועצות הדתיות המכהנים עוד מהקדנציה שעברה, זאת אומרת התמנו על-ידי השרים הקודמים, ממשיכים להיות יושבי-ראש מועצות דתיות ואינם רוצים לשאת פעולה עם המשרד. למה? כי הם אינם שייכים למחנה שר פלוני או למחנה חבר כנסת אלמוני. אותן מחלוקות שנמצאות בביתם, הם בעצם מיישמים אותן עלינו, על ציבור הצרכנים.

אין זה סוד שמקוואות רבות אינן יכולות לתפקד. מפני שחסר דלק ומפני שיש נזילות בצנרת המיושנת. אין זה סוד שתקציב הכלניות לא מאושר ולא מתוקצב בצורה נורמטיבית. אין זה סוד שבתי-כנסת נמצאים בעוזה בחצרות שלהם, מפני שלא צריך לטפל בבתי-הכנסת האלה, ואין זה סוד, כפי שאמרתי, שהמחלוקות הפנים-סיעתיות או הבין-אישיות גרמו לדברים האלה.

יתירה מכך, אדוני סגן השר, יכול להיות שאתה בעצם בדעתי. אדוני סגן השר, אנא תשומת לבך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אולי תמתין. זו תהיה סנסציה.

לכן אני מבקש, שהמועצות הדתיות יקבלו את כל התקצוב המגיע להן. לא יכול להיות, ולא יעלה על הדעת שנגרום לכך שציבור רחב של נוצרים בנושאים דתיים לא יקבלו שירותי דת: שמשמשים בקודש כמו הרבנים ורבני השכונות ויתר עוזריהם, בסוף החודש יצטרכו להסתכל ב"לוקש" המשכורת הריק שלהם. זה לא היה קורה במקום אחר. אילו זה היה קורה כסקטור אחר, בטוחני שהוא היה שוכת, וחבר הכנסת רן כהן היה זועק בשמו. אבל כשרב מסוים לא מקבל את משכורתו, אף אחד מבני הבית הזה לא קם וזועק מדוע הוא צריך להביא אוויר למשפחתו לאכול. על כך אף אחד לא זועק.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה צריך שני רבנים, אחד אשכנזי ואחד ספרדי?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה יודע, אתמול אמר לי חבר כנסת מהסיעה שלך, שרב בעיירה מקבל משכורת גדולה יותר מהמשכורת שלך ושלי. אני לא שמעתי מעולם שהוא לא מקבל משכורת.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אענה לך.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת כהן, הקריאה היתה קריאת ביניים מוצדקת, אבל אני מציע שנפסיק עם זה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אשתדל לענות על השאלות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, לא. אתה לא תענה על שאלות. אתה תגמור את הגאוס שלך ותהיה תשובה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בוודאי, בוודאי. אם כן, אשתדל לסיים את הצעתי הדחופה לסדר-היום.

אני מבקש, אדוני סגן השר, טול על עצמך, ומייד, לפתור את הבעיה של המועצות הדתיות, שאינן מצליחות לשלם את משכורתיהם של הרבנים ושל האנשים העוסקים בקודש. בד בבד כנס, בבקשה, את צמרת משרדך ותדונו בנושא הזה.

ואני קורא לך להביא אלינו הצעת חוק ממשלתית, לא פרטית, כי היא לא תעבור, רק הצעת חוק ממשלתית לביטול המועצות הדתיות ולהעברת הנושא הזה לאנשים שעוסקים בכך, מבחינה מקצועית ולא פוליטית, שיטפלו בצרכים הדתיים של הציבור.

אני בטוח שגם היושב-ראש, בהשקפת העולם שלו, תומך בתביעה זו שלי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תענה על השאלה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אם יתיר לי, אענה לך.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הואיל ויש לך עוד דקה, שאלה אחת, אני מסכים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

שאלתי אותו. הוא כבר יודע את השאלה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

שאלת שאלה לגבי הרבנים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

שאלתי למה צריך שניים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

התשובה פשוטה. אבות המדינה קבעו זאת. בוודאי היה להם על מה לסמוך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תבטלו את זה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בוא ננסה ללמוד את זה ביחד כדי למצוא מקום לחיקון הנושא הזה, אבל בוא נתחיל, קודם כול, ביסוד, בשביל מה מה אנחנו צריכים את המועצות הדתיות. לאחר מכן נקבע אם צריך גם רב ספרדי וגם רב אשכנזי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן. בסדר. יפה. תודה. אני קורא לסגן שר הדתות להשיב על ההצעה לסדר-היום, בבקשה.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לידידי, חבר הכנסת יאיר לוי, שהעלה את נושא מצוקתן של המועצות הדתיות. ואכן, המצוקה לא זו בלבד שהיא קיימת, אלא שמערך שירותי הדת במדינת ישראל עומד על סף קריסה.

חבר הכנסת לוי, אתה דיברת גם על החלק של החקיקה, ביטול המועצות הדתיות. אבל בראשית דברי אני רוצה לדבר על מה שהעלית בהצעתך — מצוקתן של המועצות הדתיות, אי-תשלום משכורות לעובדים, בהם רבנים, וכדומה; הזכרת כדוגמה את הוד-השרון, חולון וקריית-אחא. אני רוצה להשיב לך, ראשית לגבי שלושת המקומות האלה, ולאחר מכן אתייחס באופן כללי.

למועצה הדתית בהוד-השרון, בשנה הקודמת, 1990/91, היה תקציב מאושר — אני מדבר על משרד, על-פי החוק, כידיוע, משרד הדתות משתתף בתקציב המועצה הדתית ב-40% — התקציב המאושר היה 244,000 שקל. שנתי. משרדנו העביר בפועל — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

זה 40%?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

זה 40%. אבל משרדנו העביר בפועל בשנה שעברה יותר מ-438,000. השנה, לתשעה חודשים, אושרו 219,300, 40%, ובפועל הועבר סכום של 242,800 שקל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני שמעו נכון? אדוני רוצה להגיד לי, שיש בזבזנות בלתי מבוקרת כמועצות הדתיות?

אברהם בורג (העבודה):

לא. בזבזנות מבוקרת.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

יכול להיות — — — ואין להם כסף לשלם לרב.

אברהם בורג (העבודה):

יש להם 1,500 תקנים יותר מאשר מותר להם.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

חבר הכנסת לוי, אחזיך שמעו נכון. אחזיך שמעו נכון.

אברהם בורג (העבודה):

הזכרת את נתיניה, אתה יודע כמה סגנים יש לראש המועצה הדתית? פי שלושה ממה שמותר להם.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כל סיעה צריך שיהיה לה סגן במועצה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש, אני אומנם שמח שהנושא הזה, שלא עומד כל כך ברומו של עולם, מעורר גלים והתרגשות. בכל זאת, אבקש קצת שקט. כן, אדוני.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

חבר הכנסת לוי, אוונוך שמעו נכון ואני רוצה לומר לך: שמונה חודשים, שמונה חודשים עובדי המועצה הדתית — בהם גם רבנים מבוגרים, בעלי משפחות — אינם מקבלים שכר; חודשים ארוכים. הם שוכחים ליד המשרדים שלנו מכיוון שאינם מקבלים משכורת.

בעניין הזה אני רוצה לציין לשבח את משרד הפנים. בהנחיית שר הפנים יצחק הרב דוד מילגרום יחד עם זאב רוזנברג, ממנכ"ל משרד הדתות לנושא המועצות הדתיות, והם הגיעו למסקנה חד-משמעית, שהתקציב המאושר להוד-השרון איננו מספק אפילו מחצית מהצרכים.

ואכן, בישיבה שהתקיימה בא' באלול, 11 באוגוסט השנה, הוחלט להגדיל את תקציב המועצה הדתית, כאשר השתתפות הרשות המקומית תהיה 356,000 שקל, משרד הדתות — 237,000 שקל, והכנסות מקומיות — 94,000 שקל. גם משרד הפנים וגם משרד הדתות הסכימו, שהתקציב הזה איננו מכסה את התקציב הריאלי של המינימום שבמינימום של תקציב המועצה הדתית. כל כך למה?

אני לא יודע מה היה לפני שבאתי לתפקידי במשרד הדתות. אני לא יודע מה עשו במשרד הזה במשך כל השנים. הגירעון בתקציב המועצה הדתית הוד-השרון — זה סימפטום שמצביע על מצבן של כל המועצות הדתיות בארץ — הגירעון שלה הולך וגדל, והמועצה הדתית, שניזונה למעשה גם ממשרד הדתות וגם ממשרד הפנים, צריכה לשאת על גבה את כל הגירעונות של המשרד לענייני דתות. אני לא יודע מה היה בשנים עברו. זה גירעון שהצטבר במשך כל חשנים, וזה על גבם של עובדים שמקבלים משכורת רעב.

צדקת כאשר אמרת: בלניות ומשגיחי כשרות מקבלים בקביעות השלמת הכנסה, מכיוון שמשכורתם איננה מגיעה לאיזה מינימום של שכר המקובל במשק. לאחרונה ישבנו במשרד והוחלט להוסיף להם דרגות, מה שאינו פותר את הבעיה. אבל אפילו את משכורת הרעב התקציב הזה איננו מכסה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

תקטינו את מספר התקנים. יש כל כך הרבה תקנים.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

חבר הכנסת יאיר לוי, התקציב המאושר של המועצה הדתית בחולון — ואני מתעלם מתקציב השנה שעברה — מבחינת המשרד לענייני דתות בהנהלתו הנוכחית ובמתכונתו הנוכחית, הוא 561,000 שקל, כאשר עד היום כבר העברנו 563,000 שקל. בחולון יש בעיה. פתרנו את הבעיה באופן מיידי ושלמנו המשכורות, ואני מקווה שכן יהיה גם בחודש הבא. אבל הבעיה של חולון, שוב, נובעת מגירעונות שנבעו מהנהלת המשרד הקודמת, מאי-תפקוד נכון, מאי-תקצוב נכון של העניין.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
צריך להקים ועדת חקירה פרלמנטרית.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יאיר לוי, אני מבקש ממך, אתה מפרע לתשובה שאתה מקבל על ההצעה שלך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא, אני מעלה את כל הבעיות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה דיברת במשך תשע-עשר דקות והעלית את הרעיונות שלך.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:

ברשותך, חבר הכנסת יאיר לוי, אני מבין שהנתונים הנמצאים כאן לפני אינם חשובים, אלא חשוב לך העיקרון. ואני אדבר על העיקרון.

תקציב המועצות הדתיות ככלל, מבחינת המשרד לענייני דתות, הוא 48 מיליון שקל. כאשר סך כל התקציב, אם אני מביא בחשבון גם את תקציב משרד הפנים וגם את ההכנסות העצמיות, הוא 140 מיליון שקל. תקציב המועצות הדתיות — ואני מדבר על ההווה, לא על העבר — מבחינת שירותי הדת, ושירותי הדת — צדקת בדברך — ניתנים לכלל האוכלוסייה, אם בנושא הנישואין, אם בנושא הכשרות, אם בנושא תשמישי קדושה, אם בנושא הקבורה. בכל הנושאים שמתן שירותי דת בישראל, התקציב הזה הוא תקציב שאיננו מכסה כשום פנים ואופן את מתן שירותי הדת והמועצות הדתיות.

נוסף על כל זה, התקציב הנוכחי, כפי שאמרתי, הוא 48 מיליון שקל לשנה, והגירעון הוא 30 מיליון שקל. ואת זה נושא על גבו מי שצריך לתת את שירותי הדת, כאשר התקציב המידי שלו הוא תקציב גירעוני. איך נולד גירעון כזה, המתקרב כבר לתקציב השנתי של כל המועצות הדתיות, אינני יודע. אתה מציע להקים ועדת חקירה פרלמנטרית שתבדוק איך נוצר הגירעון הזה בקדנציה הקודמת, לפני שהגענו, השר שאקי ואנוכי, הקטן, למשרד הדתות — וזכותך להציע זאת. אין לי פתרון לעניין הזה, ואל תדרוש ממני. אינני יכול למצוא פתרון לגירעון המשתווה בגודלו לתקציב השנתי של המועצות הדתיות, על-מנת לשלם משכורות רעב לאלה הנותנים שירותי דת בישראל.

ומתן שירותי הדת בישראל — אני רוצה לומר לך — הולך וגדל, כי הדרישה האמיתית בקרב כל האוכלוסייה לנושא של תשמישי קדושה, ההתעניינות במה שנעשה ביהדות, הולכות וגדלות. אנשים, לאו דווקא דתיים, פונים דרך קבע למועצות הדתיות, שאינן יכולות לעמוד בעומס הזה, שאנחנו שמחים עליו ומברכים עליו ומקווים שהוא עוד ילך ויגבר, לספק את השירותים המינימליים שמדינה מתוקנת חייבת לתת במסגרת מתן שירותי דת.

אינני מדבר על קליטת עלייה, עולים חדשים שהגיעו מארצות מצוקה שלא היה בהן שמץ של יהדות, והם באים לארץ ופונים למועצה הדתית, כמו שהם פונים לגופים נוספים. אבל המועצה הדתית תפקידה לדאוג מבחינה ממשלתית לסיוע שירותי הדת, והיא איננה יכולה לעמוד בעומס הזה. אין לעניין הזה של הגירעון פתרון.

אני רוצה לומר לך דבר נוסף. בטרם עליתי אל הדוכן נטלתי באקראי ראש מועצה דתית, בחרתי כיבנה, ואמרתי לו: תעשה לי טובה, אני צריך להשיב על הצעה לסדר-היום של

משוועת במתן שירותי רח לכלל האוכלוסייה, דתיים ושאנים דתיים. אינני יודע מה הן ההגדרות, אבל כלל האוכלוסייה, על-פי חוק שירותי הדת, חייבת לקבל את המינימום של שירותי דת. היא לא מקבלת את זה בפועל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
יש לי שאלה: כמה כסף הולך לדברים השייכים למינהלה וכמה לצרכים של הנוקמים לשירותי דת?

אברהם בורג (העבודה):
אפשר לשאול שאלה?

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא. אנחנו לא באים במקום ועדה. שאלות אלו מקומן בוועדה. השר כבר נתן את התשובה ומיצה את זמנו, אם הוא רוצה להעביר את הנושא לוועדה, והוא יכול להציע זאת. אני מציע שלא להפוך את הדיון כאן לדיון של שאלות ותשובות.

אני מציע לך, אדוני סגן השר: אם יש כל כך הרבה שאלות, אולי תציע שהנושא יועבר לוועדה, שם אפשר יהיה ללבן את הנושא. אין זה המקום להיכנס בו לפרטים אלה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
זו הזדמנות לתקן עיוותים.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
מה החליט אדוני היושב-ראש לגבי השאלה של חבר הכנסת בורג?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מאפשר עוד את השאלה הזאת. אני רואה כמה חבר הכנסת בורג כמה ועורר לתשובה, כאילו על אפיקי מים, ואני מאפשר לך להשיב. אבל אני מציע, אם יש הרבה שאלות, שנעביר את הנושא לוועדה. אתה צריך להציע זאת.

אברהם בורג (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. אדוני השר — — —

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
סגן השר.

אברהם בורג (העבודה):
כתוקף העניין הזה אתה שר.

אדוני סגן השר, האם אתה יכול להבטיח — או אתה עומד מאחורי הדברים לגבי כל המצוקה הכספית המספרית הגדולה שאתה צינת פה? המועצות הדתיות, היתה בהן הבראה אמיתית גדולה מכדי לבוא ולתבוע הרחבה של התקציב. האם אתה לא נמצא פיישנים בערך מהתקנים המותרים?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אני רוצה להשיב על השאלה הזאת — ובוהו לסיים — כי בעצם אתה נוגע פה בשאלה שעליה זעק חבר הכנסת יאיר לוי. מבחינת מתן שירותי הדת, כפי שסיכמתי, המצב הוא על סף קריסה, וכולנו חרדים לעניין הזה. לגבי העניין הזה אין ויכוח. יש גם הפליה חמורה לרעה של תקציבי מתן שירותי דת. כאן אנחנו נוגעים בשאלה האמיתית, ואני בשעתי — לא אסתיר זאת — לפני היוזמי סגן שר, הצעתי הצעה לביטול המועצות הדתיות ולהפיכתן למחלקות ברשויות המקומיות. אולם לאחר שנכנסתי לתפקידי כסגן שר לענייני דתות ראיתי את המצוקה האמיתית, שאני מציג אותה פה בחלקה; לאחר שראיתי יום יום, והשר הרבה יותר ממני, אבל אני נתקל יום יום במצוקות נוראות, הן מבחינת המשכורות, כפי שצינת, והן מבחינת מתן שירותי הדת — בוודאי לא נמצאים מעל התקן, על זה אין מה

חבר הכנסת יאיר לוי: תאמר לי, בבקשה, מה הוא תקציב העירייה שלכם לגבי הנושאים הרלבנטיים? ואני מוכרח לומר לך, אני חושב שזו שערורייה, חסיק אתה את המסקנות בעצמך.

בעיריית יבנה — שוב, זה לא כדוק, ייתכן שיש טעויות לכאן או לכאן, אבל העיקרון חשוב מאוד ואני פניתי לשר האוצר בעניין הזה — תקציב המועצה הדתית הוא 650,000 שקל; תקציב "בית-ר" ביבנה הוא 53,000 שקל, תקציב "הפועל" הוא 129,000 שקל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מה זה תקציב "בית-ר"?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
קבוצת הספורט "בית-ר" — 53,000 שקל, "הפועל" — 129,000 שקל, "מכבי" — 762,000 שקל, המתנ"ס — 500,000 שקל.

קריאה:
היא הפסידה?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אני לא יודע.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חדשות הספורט בשעה 18:45. עכשיו אנו עוסקים בדברים אחרים.

אדוני סגן השר, אתה מתכוון להעביר את ההצעה לוועדה, או אתה רוצה להסיר אותה?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אני רוצה לסיים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מאפשר לך לסיים, אבל זה קובע את הזמן שיש לרשותך.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אני אבקש מחבר הכנסת המציע להסתפק בהודעתו. אם הוא לא יסכים, אציע להעביר לוועדה.

אני רוצה לחזור על העניין הזה, כי זו הבעיה המרכזית. כאן אנחנו נוגעים בנושא של מדיניות מתן שירותי הדת. סך כל הסכומים שקראתי מראים, שהחלק של הספורט עם המתנ"ס הוא 1,444,000 שקל — ותקציב המועצה הדתית הוא 650,000 שקל; וזה מצב טוב, כי באופן יחסי, בכל רשות באופן ממוצע — וזה כדוק — תקציב שירותי הדת הוא בין 1% ל-1.5% מתקציב הרשות המקומית, כאשר תקציב התרבות הוא 7% מתקציב הרשות המקומית. ואינני מסוגל להבין מדוע ההפליה, האיפה ואיפה הזאת. ושוב, אינני יודע היכן היו קברניטי משרד הדתות עד להנהלה הנוכחית. אינני מבין איך הגיעו למצב כזה.

יש לציין לשבח, כמובן, את השר לענייני דתות, פרופסור שאק.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הנוכחי.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
הנוכחי, כמובן, וגם את שר הפנים, הרב אריה דרעי, שהוציא מעל ומעבר על-מנת למצוא במצב הנוכחי פתרונות, פתרונות כאשר אני אומר לך שהם על סף קריסה, כי לא היה בכוחם לפתור את הבעיה כפי שאני מציג אותה פה — הפליה

היו"ר מ' וירשובסקי:

סגן שר הדתות מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים. אתה מסכים לזה?

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, יש רק הצעה אחת: להעביר את הצעתו של חבר הכנסת יאייר לוי, לפי הצעת סגן השר, לוועדת הכספים. נא להצביע. זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע

בכד ההצעה להעביר	
את הנושא לוועדה	— 9
נגד	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים	
נתקבלה.	

היו"ר מ' וירשובסקי:

כרוב של תשעה, ללא התנגדות וללא הימנעות, הועברה הצעתו של חבר הכנסת יאייר לוי לדיון בוועדת הכספים.

יב. הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון — ועדה ציבורית), התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

להיות מופלים ביחס לאוניברסיטאות, כשם שאינני סבור שתקציבים שמיועדים לתרבות תורנית צריכים להיות פחותים מתקציבים המיועדים לספורט, לאוניברסיטאות וכדומה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

דן תיכון (הליכוד):

אתה צודק, אבל למה אתה לא מצביע בעד התקציב בקריאה ראשונה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אם יישאר זמן בסוף נאומי, אאפשר לך לשאול שאלה, אבל קריאות הביניים האלה לא תורמות.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אבל צמרמורת ואחות אותי לנוכח המחשבה, שנעמוד כאן כליל אישור התקציב כפי שעמדנו בשנים האחרונות, עם כל ההתכוזות ועם כל חילול השם שבמתן תקציבים ייחודיים ללא קריטריונים. תוך משיכה מכאן ומכאן.

אנחנו עמדנו על כך, ואמרתי כאן מעל דוכן הכנסת, שבשנה הזאת לעת התקציב נושא הייחודיים בדרך הזאת ייעלם, והדברים יוכנסו לתוך קריטריונים מסודרים במסגרת המשדרים הייעודיים להם ובצורה ממלכתית ומכובדת.

ברוך השם, שכנו זה עתה מפגישה עם שר האוצר. היתה הסכמה עקרונית על הדברים. הוקמה לשם כך ועדה, ובימים

לדבר, אלא הרבה פחות. אבל, כל העניין הזה של איך צריכים להיראות מבחינה מינהלית מתן שירותי הדת במדינת ישראל, אני אומר שכל עוד אין פתרון אמיתי לבעיה היסודית הזאת, דיון בצורה שלהם, בהרכבים של המועצות הדתיות — ואני מסכים עם חבר הכנסת יאייר לוי, שבעניין הזה יש בעיה חמורה מאוד, ואני לא ביטלתי את הצעת החוק שלי, אני הקפאתי אותה — קודם כול יש למצוא פתרון למתן שירותי דת כפי שהם ניתנים היום. תודה רבה.

חבר הכנסת יאייר לוי — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

למה שלא תעביר לוועדת הכספים?

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אני סיימתי את דברי. חבר הכנסת יאייר לוי, אתה מסתפק בהודעתי?

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

סגן השר מציע להסתפק בדבריו, אבל לטובת העניין כדאי שנלכד את הבעיה בוועדת הכספים. אני רוצה לשכנע את סגן השר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כלומר, אתה לא מסתפק בדברי סגן השר. אתה רוצה שהנושא יעבור לוועדה.

סגן השר לענייני דתות מ' גפני:
אני מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אני קורא לחבר הכנסת חנן פורת, המביא הצעת חוק שמספרה תתצ"ז, הצעת מימון מפלגות (תיקון — ועדה ציבורית), התשנ"א — 1991, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אתם כבר מחוץ לקואליציה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

זו שאלה שאיננה שייכת לאולם הזה, חבר הכנסת תיכון. השאלה מעניינת בפני עצמה, אבל מקומה איננו כאן.

דן תיכון (הליכוד):

שייכת גם שייכת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בתוך הסערות הפוליטיות הפוקדות אותנו נשכחים לעתים דברים פעוטים כביכול, הנוגעים למינהל תקין, ליושר ציבורי. אך דווקא הדברים האלה שבהם אנחנו נוטים לעתים לזלזל — דווקא הם עומדים ברומם של עולם. בהם גם עומדים אנו למבחן כנציגי ציבור.

בתשובה על שאלתך, ידידי, סוגיית הכספים הייחודיים היא דוגמה אחת בלבד לנושא הזה של הישר הציבורי. ואל יובנו הדברים שלא כהלכה. אינני סבור שכספים שמיועדים לתלמוד תורה צריכים להיות פחותים, שבחורי ישיבות צריכים

ולתקן את הדברים. ההצעה היא טרומית, יכולים להיות בה עוד שינויים, הוועדה לא מוכרחה להיות בנויה דווקא על-פי ההרכב הזה. העיקרון, לפי דעתי, צריך להתקבל כאן, ואם נקבל אותו כהלכה יהיה מחוננו, גם המחנה הפוליטי, טהור ונקי קצת יותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה רוצה לשאול שאלה?

דן תיכון (הליכוד):

כן. מה דעתם שנוותר על מה שנקרא כנסת, ונבחר ועדה של מומחים שתנהל את המדינה? איפה הקו האדום שלך?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני אבהיר זאת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בקצרה. זו שאלה פילוסופית, ואנחנו לא עוסקים היום בפילוסופיה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שאלה אחת: האם הכנסת יכולה להכריז על מכירת בנק המזרחי או על הקצבה לקרנות ששייכות למפד"ל, מוסדות ילדים? איפה הגבול? זו שאלה שנשאלה כאן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

השאלה ברורה.

אליקים העצני (התחיה):

ניגוד אינטרסים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הואיל והיו לך כמה דקות, אפשר לך להשיב במשך דקה על השאלה הזאת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מסכים עקרונית שיש תחומים אפורים והדברים צריכים להיבחן. במקום שיש בו ניגוד אינטרסים מובהק, כשם שהדברים האלה נאמרו גם כלפי הממשלה וכלפי שרים שמכהנים בה, כך הדברים אמורים כאן. חוק מימון מפלגות היא דוגמה קלסית לכך שהמפלגות עצמן הן אינטרסנטיות, והתיאור של "שמור לי ואשמור לך" הוא ממש בבחינת איגוד של קרטל בעניין הזה. על כן, הדבר הזה צריך להימחק. דרך אגב, כמו שכרם של חברי הכנסת, וטוב שהוא נקבע על-ידי ועדה ציבורית, ואני חושב שכולנו הרגשנו את עצמנו נקיים קצת יותר בשעה שוועדה ציבורית קבעה את גובה שכרם של חברי הכנסת ולא חברי הכנסת עצמם. אני חושב שהדבר הזה נוגע, אם כי במעגל רחב יותר, לאותו פרמטר עצמו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא יזו ועדה אתה מציע להעביר את הצעת החוק שלך?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

דן תיכון (הליכוד):

ועדת הכספים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרדור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אקצר בדברי. נהגתי בתפקידי זה לקבוע כלל, שהממשלה איננה קובעת עמדה

הקרובים היא תצטרך להציע איך מעגנים זאת בצורה ממלכתית ובתקציבים. אני מקווה שכך יהיה. על כל פנים, לא ניתן דינו לתקציב המדינה בלי שיתוקן הדבר הזה.

הסוגיה העומדת לפנינו כאן, סוגיית חוק מימון מפלגות, נוגעת לאותם פרמטרים עצמם. ההצעה שלי פשוטה בתכלית, אבל יש לה רקע. כיום, מי שמאשר מימון מפלגות, לרבות לנושא הבחירות, זוהי ועדת הכספים, המורכבת מאנשים פוליטיים, ממפלגות. לא אחת היינו עדים — וכולנו עוד זוכרים את הסיפור, שכאשר למפלגה פלוגית חסר תקציב מסיבות שונות, או למפלגה אלמונית — לעתים אפילו באופן טרוראקטיבי מאשרים תוספת מימון מפלגות שלא על-פי קריטריונים, תוך עשיית הסכמים פנימיים. אני חושב שהדבר הזה נוגד כל יושר ציבורי, כל מינהל תקין וכל סדר שבו אנשים אינם יכולים לדרן בדברים הנוגעים להם עצמם.

הצעתי, על כן, פשוטה. חוקם ועדה ציבורית לעניין מימון מפלגות, ובראשה יעמוד שופט, ויהיו בה חברים: היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית או נציגו, ושני אנשי ציבור נוספים, אשר ייבחרו על-ידי יושב-ראש הוועדה. הוועדה הזאת, על-פי שיקולים, על-פי קריטריונים, תקבע את היקף מימון המפלגות הראוי. המפלגות יוכלו, כמובן, להביא בפניה את הדברים, היא תשקול אותם, אבל יהיה גם איזה דבר שיגרום לכך שכולנו נחוש בניקיון ציבורי, ולא נחוש את עצמנו שוב מושפלים ומבוזים, לעתים שלא בטובתנו, על-ידי שיקולים שאינם ענייניים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה מציע זאת כי זה עניין של מפלגות?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

כן. אני חושב שהמפלגות עצמן אינן זכאיות לקבוע בתוך תקציב המדינה את השיעור הניתן למימון מפלגות, מפני שהדבר הזה הוא פתח, גם אם לא רוצים בכך, לשחיתות, וכולנו היינו עדים לכך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה עם הכספים הייחודיים של המפלגות?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

הרי בדיוק על כך דיברתי רגע לפני כן, ואמרת שבעל-פה אנחנו תובעים את ביטול הכספים הייחודיים. זאת בדיוק הנקודה. אני רוצה להיות עקבי בדברים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, הוא פתח את נאומו בנושא הזה.

דן תיכון (הליכוד):

מה עם הכספים הייחודיים שלך?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אותם דברים בדיוק. כל דבר שעומד בפרמטרים אובייקטיביים ייבחן ויישקל. תלמיד ישיבה שראוי לכך, מוסד תורני שראוי לכך — אבל הדברים לא ייעשו על-ידי חשבונות של monkey business בין אנשים פוליטיים. אני חושב שאתם הראשונים שצריכים לתמוך בכך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה עם חברות כלכליות השייכות למפלגות?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

ההצעה מובאת לקריאה טרומית. אבל מכיוון שהבחירות כבר עומדות על סף ביתנו וכולנו נרגיש בקרוב בזעזועים המתחייבים מכך, אני חושב שיפה שעה אחת קודם לסדר

היו"ר מ' וירשובסקי:

העניין יעבור לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה להעביר את הצעת החוק.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
שתי הצעות החוק האלה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רובינשטיין, אתה צודק. גם לי יש דעה בעניין. יש לנו תקנון שקובע שבמקרה שחבר כנסת מציע, העניין מועבר להכרעתה של ועדת הכנסת. טוב או לא טוב, זה המצב. נא להצביע, הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 10

נגד — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון — ועדה ציבורית), התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 10 נגד אחד וללא נמנעים — — —

חיים רמון (העבודה):

נמנע אחד, אדוני. אני לא יודע למה זה לא נתפס.

היו"ר מ' וירשובסקי:

מי נמנע?

חיים רמון (העבודה):

אני.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ההצעה תועבר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, קיבלתי הודעה שסיעת המערך נמנעה ויש לה זכות להודעה. הודעה מטעם הנמנעים — חמש דקות. בבקשה.

חיים קורפו (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

את זה התקנון קובע. אני לא כתבתי את התקנון. אני רק מנסה להקפיד על ביצועו.

חבר הכנסת רמון, אני תיקנתי את תוצאות ההצבעה.

חיים קורפו (הליכוד):

— — —

חיים רמון (העבודה):

כי אני קיבלתי משימה, חבר הכנסת קורפו, ואני ממלא אותה. להיות יושב-ראש סיעה זה לא רק תענוג, לפעמים זו גם חובה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זאת תמיר חוויה. בבקשה.

כנושא מימון מפלגות, בנושא תקנון הכנסת ובנושאים הנוגעים למפלגות, ולכן גם הפעם לא אביע עמדה מטעם הממשלה וכל חבר הבית יצביע כפי הבנתו בעד ההצעה או נגדה. אעיר הערות קצרות לגוף העניין.

כאשר מחלק הכסף גם מקבל אותו, נוצרת בעיה. לכן, בנושאים שונים נקבעו מנגנונים כדי לטפל בניגוד העניינים הזה. מנגנון אחד הוזכר זה עתה — שכר חברי הכנסת, ותיכף אפרט אותו. מנגנון שני הנהגנו בממשלה בנוגע לחלוקת כספי עיזבונות — הוקמה ועדה ציבורית. ההבדל בין המוצע לנו לבין מקרים אלה הוא, שבשני המקרים האלה נשארה האחריות מצד אחד בכנסת ומצד שני בממשלה. הוועדה הציבורית בראשות מבקר המדינה לשעבר ד"ר נבנצל, או מנכ"ל משרד הפנים לשעבר מר קוברסקי, המליצו המלצות — ההחלטה היא של הכנסת. גם בממשלה ועדה ציבורית ממליצה והממשלה יכולה לשנות, אם היא רוצה. נוצרת שאלה לא-פשוטה, על מי האחריות? מי נותן את הדין? נניח שהוועדה שהצעת תקבע סכום גדול פי עשרה או פי מאה ממה שיש היום. אין ערעור? מי יסביר?

אלא שאינני מתעלם מהקושי שהעלית ולכן הנושא עצמו בוודאי ראוי לבירור.

הרכב הוועדה לא נראה לי. למשל, כתוב שיושב-ראש הוועדה יהיה שופט, אבל חבר הוועדה יהיה יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, שגם הוא שופט בית-המשפט העליון. מה נעשה כאן? לכן, אם ההצעה הזאת תעבור, אני מציע שהוועדה תשקול את שתי השאלות.

דן תיכון (הליכוד):

מי ממנה את השופטים?

שר המשפטים ד' מרידור:

ראשית, האם האחריות לא צריכה להישאר בסוף בידו הכנסת ולו על-פי המלצת ועדה, שלא קל כל-כך לסטות מהמלצותיה, אם אין סיבה טובה?

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

שר המשפטים ד' מרידור:

אמרתי שמצד אחד צריך לשקול את השאלה, האם ראוי שתהיה ועדה שלא יהיה עליה שום פיקוח ואיש לא ייתן את הדין על מה שהיא עושה, או שראוי שהיא תמליץ ויהיה קשה לסטות מהמלצותיה בגלל המשקל הציבורי שלהן. זו שאלה אחת. שאלה שנייה — הרכב הוועדה אינו נראה לי. גם לא הייתי רוצה לערכי שופטים של בית-המשפט, בכל הכבוד, בהחלטות פוליטיות על גובה המימון. אין זה עניין לשופטים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הוא הדין לגבי היועץ המשפטי לממשלה.

שר המשפטים ד' מרידור:

לכן, אינני מביע עמדה לגוף העניין. יש פנים לכאן ולכאן. יצביע כל אדם לפי הבנתו מבחינת הקואליציה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. יש הצעה של חבר הכנסת חנן פורת להעביר את הצעתו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכספים.

— הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון) — ועדה ציבורית: הצעת חוק שלום תמורת שלום —

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, סיעת העבודה נמנעה מהצבעה על ההצעה הזאת לא מפני שהיא נגדה. סיעת העבודה חושבת, שכתוצאה ממה שקרה בשנים האחרונות בנושא מימון מפלגות, כאשר סיעות הבית לא ידעו לשים רסן על עצמן ותחבו ידן עמוק לקופה הציבורית, ללא כל חשבון. ללא כל אחריות, בהתעלמות מתביעות הציבור ומהתייחסות הציבור לכך, אני בהחלט חושב שהרעיון של ועדה ציבורית הוא רעיון שאנחנו צריכים לדון בו ולתת עליו את הדעת, עם כל הקושי שבדבר.

מה שלא נראה לנו בחוק הזה הוא בראש ובראשונה הרכב הוועדה. הוא לא נראה לנו מאוד. לא קיימו הידברות עם הסיעה שלנו, ואני מקווה שכאשר יידון החוק במקום שהוא יידון בו, בנושאים האלה תתקיים הידברות בין־מפלגתית, בין המציע ובין גורמים אחרים, ויוכנסו השיפורים והתיקונים הדרושים. אני מעריך שאז תתמוך סיעת העבודה בהצעת החוק הזאת. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, יש עוד שתי הצעות חוק, אבל המציעים —

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, למה משנים את סדר־היום?

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא משנים את סדר־היום.

חיים קורפו (הליכוד):

לפני הצעתו של חבר הכנסת פורת היו שתי הצעות חוק אחרות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

היתה בקשה לעשות את הסדר הזה.

חיים קורפו (הליכוד):

אִי־אפשר להגיש בקשה על־חשבונם של חברי הכנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

איני יודע מה זה "על־חשבונם של חברי הכנסת". תפקידם של חברי הכנסת הוא להיות כאן כל הזמן. איני יודע מה זה "על־חשבונם". חבר הכנסת קורפו, אתה צודק שצריך לשמור על סדר־היום, אבל זה לא על־חשבונם של חברי הכנסת. חשבונם הוא ללכת מפה כשגמר סדר־היום.

חיים קורפו (הליכוד):

זה חל גם על סגני היושב־ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, בהחלט. לכן אני גם יכול להגיד לך שבכל יום רביעי בשעות אלה אתה תמצא אותי כאן.

יג. הצעת חוק שלום תמורת שלום, התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת הנגבי, אני מזמין אותך לדון להעלות את הצעת החוק שלך, תתל"ד. בבקשה.

חיים קורפו (הליכוד):

הצעת החוק של חבר הכנסת דדי צוקר ירדה מסדר־היום?

היו"ר מ' וירשובסקי:

איני יודע. האם חבר הכנסת צוקר הודיע משהו?

חיים קורפו (הליכוד):

מה זה? סדר חדש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

יש סדר. אם הוא לא הגיע עד עכשיו, הוא יעלה את הצעתו כשבוע הבא. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אבל זה אותו דבר. זו אותה הצעה.

צחי הנגבי (הליכוד):

בדרך כלל איני נוהג לדבר בזכותו של חבר הכנסת צוקר, אבל החלטנו בינינו להתחלף, כך שהוא יהיה בעוד שתי דקות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש להבהר, אם אתם רוצים לעשות שינויים בסדר־היום, תבקשו זאת מנשיאות הכנסת או מיושב־ראש הישיבה, ואל תגיעו להסדרים ביניכם, שאיני יודע מה מקומם. מכיוון שאומרת לי עכשיו סגנית מזכיר הכנסת שהיושב־ראש הקודם הסכים לכך, מי אני שאשנה את זה? אבל

אני רוצה להגיד לכם, שההסדרים האלה לא נראים לי, ואני מסכים עם חבר הכנסת קורפו שכל הסידורים הם לא־נאותים ואין מקומם כאן. אני רק התווכחתי אתך, חבר הכנסת קורפו, על דבר אחד: זה לא על־חשבונם של חברי הכנסת, זה לא, אבל לגופו של עניין אתה צודק. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אדוני שר המשפטים, כנסת נכבדה, לפני כמעט מאה שנים, ב־1897, חקק בנימין זאב הרצל בספרו את האמירה המלווה אותנו זה ארבעה דורות של ציונות: "בבול יסדתי את מדינת היהודים". אילו היתה גם לראש הממשלה יצחק שמיר נטייה דומה לדרמטיות, אילו ניחן גם הוא בחוש תיאטרלי מפותח, הוא יכול היה, בשוכו מספרד, להכריז בלב שקט: "במדריך חזיקתי את מדינת היהודים".

אומנם אולי יהיו כאלה — כבר היו כאלה כאן, מעל הבמה הזאת — שיאמרו ששמיר נוסע למדריד כדי להקים את המדינה הפלשתינית, אבל הנה אנחנו קוראים הבוקר כותרת גדולה בעיתון "הארץ", ואני מצטט: "הפלשתינים מאוכזבים מאוד מגישת המשלחת הישראלית בשיחות מדריד. ראש המשלחת הישראלית חזר והדגיש בפנינו: הפסיקו לחלוט, מאוויכם הלאומיים אינם אלא חלומות שאינם ניתנים להגשמה".

מובן לי היטב, אדוני היושב־ראש, מדוע הם מאוכזבים, אבל לא מובן לי כלל מדוע הם מופתעים. אני מתאר לעצמי שהם הקשיבו קשב רב, כפי שכולנו כאן האזנו, לדבריו של ראש הממשלה כבר בפתחתה של ההידברות. בחלק הנאומים במדריד, ושם אמר ראש הממשלה במלים שאין בהירות מהן,

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת הנגבי וחבר הכנסת אורון, חבל על ההתכוננות הזאת, היא לא מוסיפה דבר לוויכוח.

צחי הנגבי (הליכוד):

מאז 1977 חזרנו ואמרנו: נטישת חבלי מולדת — תשכחו מזה; הפקרת אותם אזורים שמבחינה ביטחונית הם חיוניים להגנתנו ומהווים עומק אסטרטגי — תשכחו מזה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
או סיני.

צחי הנגבי (הליכוד):

מדינת טרור ערבית בלב ארץ-ישראל — תשכחו מזה; הפקרת ביטחון ישראל — תשכחו מזה. הם סירבו לשכוח מזה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

צחי הנגבי (הליכוד):

13 שנה, מאז 1978, הם מבזבזים את זמנם על חשבון הזמן הקצוב שההיסטוריה הנפיקה להם. עשרות אלפי נערים, חבר הכנסת בורג, חגגו השנה בר-מצווה, אבל כשהם נולדו ועוד היו בחיתוליהם, ב-1978, כבר היתה מונחת על השולחן ההצעה להסכם האוטונומיה. זה הכול. שטחים — שלילי; הסכם אוטונומיה — חיובי. לא הסכימו: בשום פנים ואופן לא נדבר, לא נדון אפילו בהסכם האוטונומיה — הם אמרו. הם סירבו בכלל להתייחס להצעה הזו. כפי שהם אמרו, למנוע מהם להקים מדינה עצמאית. והם צדקו, זה בא למנוע מהם להקים בלב ארצנו מדינה נוספת על המדינה הפלשתינית בירדן. הם בזבוזו עשור שלם על טרור, על אלימות חיתית, מתוך עיוורון נפטי, מהופנטים ממש מחזיונות-השווא שהלעיטו אותם בהם מנהיגיהם וגם אנשים בבית הזה, לרבות אנשים שיושבים כאן באולם הזה כרגע. הרי כל פעם שמישהו היה עולה כאן על הדוכן מהצד הזה של השמאל — אולי אפילו חבר הכנסת דדי צוקר, שעוד מעט יעלה שוב — הוא היה עולה כאן ומבטיח להם —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

מה זאת אומרת שהוא רואי "עלה שוב"? מה זאת אומרת? הוא איבד את זכותו לדבר.

צחי הנגבי (הליכוד):

— בהבל פה: נסיגה טוטלית של ישראל לקווי 1967. באותו רגע היו המצברים של הפנטסיות שלהם נטענים מחדש. כל פעם שהיה איזה סיקור בטלוויזיה על המחאות הקיקיוניות של "די לכיבוש", "השנה העשרים וכמה", ואני לא יודע כמה, "שלום עכשיו", "יש גבול", "נשים בשחור" — היו נותנים להם עשר שניות בטלוויזיה וכבר היו אנשי הטרור וערכי-יש"ע אומרים: כנראה יש שם איזה מהפך בציבור בישראל, משהו מתחיל לזוז, הימין ייעלם מהמפה. כל שנייה כזאת בטלוויזיה היתה משעבדת את ערכי-יש"ע עוד לשנה של דמיונות סרק.

אבל, רבותי חברי הכנסת, בשנתיים החולפות נפל דבר, למעשה נפלו דברים רבים: קודם כול, נפלו מחיצות הברזל שמנעו ממאות אלפי יהודים סובייטים לשוב סוף-סוף למולדתם. אחרי זה נפלה ממשלת האחדות, והממשלה הלאומית החדשה בדרך חסר תקדים את תנופת ההתיישבות ביהודה ובשומרון, בגולן ובחבל-קטיף. אחר כך נפלו טילי ה"סקאד" העירקיים, ובזאת הובהר לכל ישראל, שהיה אולי איזה ספק בלבן, מה טיב המשטרים הערביים הרודניים המקיפים אותנו ומהי הסכנה הקיומית, לא מאכן או

ואני מצטט: "אנו מכירים בכך שבני שיחנו ידרשו שטחים, אבל ההיסטוריה הבהירה כי מהות הסכסוך איננה שטחים, האליה החלה עוד לפני שהיו יהודה, שומרון, עזה והגולן בשליטתנו כתוצאה ממלחמת מגן. לא היתה הכרה בישראל עוד לפני מלחמת 1967, כשאותם שטחים, לא היו בידי ישראל ובשליטתה. אנו אומה בת 4 מיליוני בני אדם, ואילו העמים הערבים מהאוקיינוס האטלנטי ועד למפרץ מונים 170 מיליון. בשליטתנו רק 21,000 קילומטרים רבועים, ואילו כל שטחם של הערבים" — — —

אליקים העצני (התחיה):

הוא אמר: 28,000 קילומטרים רבועים.

צחי הנגבי (הליכוד):

28,000 קילומטרים רבועים, סליחה.

"ואילו כל שטחם של הערבים 14 מיליון קילומטרים רבועים, כך שהבעיה איננה שטחים כי אם עצם קיומנו. יהיה זה מצער" — אמר ראש הממשלה, ודבריו הדהדו באולם ובכל העולם — "אם המשא-ומתן יתמקד אך ורק בשטחים. זאת הדרך הקצרה ביותר למבוי סתום".

אני מבין, אם כן, מדוע הם מאוכזבים, הפלשתינים, לא מדוע הם מופתעים. הרי אין דבר ברור יותר, חד-משמעי יותר מהעמדה הנחושה של ממשלת ישראל בעניין התהליך המדיני: שלום תמורת שלום. הרי מאז היות המחנה הלאומי בשלטון, מ-1977, אנחנו אומרים לירדנים, לסורים, לערביי-יש"ע: נסיגה לקווי 1967 —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
למצרים.

צחי הנגבי (הליכוד):

— — — תשכחו מזה; נטישת חבלי מולדת — תשכחו מזה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

צחי הנגבי (הליכוד):

פגיעה כלשהי במפעל ההתיישבות — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — — מימית ומעלה.

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, שמעתי אותך, אל תתנהג כמו תקליט שבור. אל תשאל אותה שאלה שלוש פעמים. תקשיב לדברי ותעיר עליהם לאחר מכן. אני לא מעוניין לשמוע אותך, בייחוד כשאתה חוזר על דברייך — אתה משעמם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אורון, השאלה היתה מובנת. השאלה שלך הובנה ונקלטה.

צחי הנגבי (הליכוד):

השאלה הובנה, יש לה גם תשובה, ולא צריך לחזור עליה כאילו מדובר פה באנשים — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש בעיה של כושר ההבנה.

צחי הנגבי (הליכוד):

זאת הבעיה שלך: אתה לא מסוגל להבין שעל שאלותיך יש תשובה.

צחי הנגבי (הליכוד):

הודעה אישית, בסוף הישיבה. האם אני צודק, אדוני היושב־ראש?

היו"ר מ' וירשובסקי:

הודעה אישית היא בסוף הישיבה. מה הבעיה? יש משהו שרוצה להגיש הודעה אישית?

חיים רמון (העבודה):

לפי סעיף בתקנון, אם חבר הכנסת אומר דבר הפוגע בחבר כנסת אחר, יש זכות לתשובה. אדוני היושב־ראש, יש לי זכות לענות לו, אני מבקש להשיב לו. מכיוון שהוא האשים אותי בתסכול אישי, יש לי עשר דקות להשיב לו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אני מבין שאתה רוצה להגיד שאתה לא מתוסכל אישית. בסדר.

חיים רמון (העבודה):

לא, אדוני, מה שאני רוצה להגיד אני מבקש שיינתן לי להגיד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בסוף הישיבה.

חיים רמון (העבודה):

לא בסוף הישיבה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב־ראש, הוא מעורר בעיה קשה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, קודם כול תנסח את ההודעה האישית שלך ותגיש אותה בכתב, ואחר כך אני אאפשר לך להודיע אותה.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש, יש לי זכות.

צחי הנגבי (הליכוד):

אם אתם רוצים שישבת היום תסתיים, כי אני כוודאי איעלב מדבריו של חבר הכנסת רמון, ואני ארצה להשיב במשך עשר דקות והוא ירצה לאחר מכן להשיב לי — — —

חיים רמון (העבודה):

אני מביט שאתה לא אתייחס אל חבר הכנסת הנגבי. אני מביט ששמו לא ייזכר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני רואה בחרדה את התעוררות האנרגיה של חברי הכנסת, שבשעה כזאת הם בדרך כלל כבר קמלים. אבל בסדר, אני אאפשר לך.

צחי הנגבי (הליכוד):

כדי למנוע מחבר הכנסת חיים רמון לחפש משהו בתקנון, אני חוזר בי מהביטוי "מתוסכל" כלפיו, ואני מבקש שזה יירשם בפרוטוקול.

חיים רמון (העבודה):

לא, אני לא מסכים שתחזור כך.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני לא אתן שתשחקו פה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני חוזר עכשיו לנושא המהותי, ואני רוצה לסיים את הפסקה המסיימת את נאומי, אם יינתן לי.

מבקבוק תבערה, אלא הסכנה האמיתית שנשקפת לנו מהם. עם טילי ה"סקאד" נפלה מסכת המתינות המלאכותית, המדומה, מעל פניהם של ערפאת ומרעיו לארגוני הטרור, שהתגלו כתומכים היחידים על פני כדור הארץ בפנטיות הסדאמית. ואז עוד דבר נפל: סוף כל סוף נפלו דברינו על אוזניים קשובות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

עד לנאום של חידור עבד אל-שאפי.

צחי הנגבי (הליכוד):

הם התחילו להבין: הזמן לא משחק לטובתם. העלייה, ההתיישבות, היחלשות מעמד ארגוני החבלה, התחזקות המחנה הלאומי, כל אלה גרמו לכך שהם מתחילים להתפכח. הם מבינים: השעון מונה.

חיים רמון (העבודה):

זה האסון של ההשקפה שלך, שהם מתפכחים. כל זמן — — — היה לך סיכוי.

צחי הנגבי (הליכוד):

כל חודש גדלה אוכלוסיית ישראל ב־10,000 תושבים, כל שבע מושלמת בנייתן של עוד יחידות דיור ביהודה ובשומרון, ואם הם לא ימהרו לאחוז בהזדמנות הזאת לפני שהיא תיעלם, הם לא יוכלו עוד להאשים אף אחד, רק את עצמם. משום כך, רבותי, זה מה שיהיה: יהיה שלום תמורת שלום, תהיה הידברות, לדעתי אפילו לא ארוכה מדי — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר את הנאום הזה לגולן.

צחי הנגבי (הליכוד):

וכעת חיה בעוד שנה, כשאש"ף, זה שמנסה להתגנב לשיחות, מנסה להשתלט על השיחות ולא מצליח — — —

חיים רמון (העבודה):

אתה צוחק, אתה לא יכול להתאפק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, הוא מתאר את הרברים כפי שהוא רואה אותם. אני מבקש מכם שלא להפריע לו.

חיים רמון (העבודה):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, אני מבקש, לא תהיה כאן התפרצות כללית. אני לא אפנה לכל אחד בנפרד. אני מבקש שקט כדי לאפשר לו לגמור.

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת חיים רמון, הרי אתם צוחקים מתוך תסכול נורא, איך זה קרה? איך זה יכול להיות? הרי אנחנו — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת צחי הנגבי כבר סיים את הזמן שעמד לרשותו. הוא רוצה לסיים במשפט או שניים. תאפשרו לו את הזמן הזה. אני לא אתן להפריע.

חיים רמון (העבודה):

הוא אמר שאני צוחק מתוך תסכול, ואני מבקש הודעה אישית על התסכול הזה.

לדבר, ואני מבקש ממך שלא לאפשר לו לדבר. אני מבקש ממך, אדוני היושב-ראש, שלא לנהוג איפה ואיפה. אם אני לא הייתי נוכח בעת שקראו את שמי, הייתי מאבד את זכות הדיבור שלי. הוא לא היה והוא איבד את זכותו לדבר. הוא לא היה פה כשקראו את שמו, ואין לו זכות לדבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אתה רוצה לשמוע לי? אני נטיתי שלא לאפשר לו לדבר. אבל, אמרה לי סגנית מזכיר הכנסת, שהיושב-ראש הקודם הסכים להסדר הזה, שידבר ראשון חבר הכנסת צחי הנגבי ואחריו חבר הכנסת צוקר. אחרי שאני שמעתי את ההסבר הזה, אני מאפשר לו לדבר.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, זה נוהג פסול. הוא לא היה כשקראו בשמו, והוא איבד את זכותו לדבר. האיש הזה ישב במזנון עם מישהו ששיחד אותו בארוחה כדי שהוא לא יעלה לדוכן בזמן שהיה צריך לעלות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אחרי שאני שמעתי שהיושב-ראש הקודם הסכים להסדר הזה, שידבר קודם חבר הכנסת צחי הנגבי ואחריו חבר הכנסת צוקר, אני מאפשר לו לדבר. אני מבקש ממך.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הוא איבד את זכותו לדבר על-פי סדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אילו אני נהגתי כך, הייתי מאבד את זכות הדיבור. אתה נוהג איפה ואיפה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת ביטון, אני רוצה לומר לך משהו: אילו היה חבר כנסת אחר אומר לי דברים כאלה, הייתי כבר מוציא אותו. אני רוצה להתחשב בך. אני רוצה להודיע לך, שאני נטיתי שלא לאפשר לחבר הכנסת צוקר לדבר היום. כאשר שמעתי שהיושב-ראש הקודם הסכים לסידור, אני לא אשנה את ההסכמים ואת ההתחייבויות של יושב-ראש אחר, שקדם לי. לכן אני חוזרתי בי ואני מאפשר לו לדבר. אני מבקש ממך שלא תאשים אותי באיפה ואיפה, ושאתה לא תאשים אותי. מפני שאני כאן סובל ממך דברים שמאחרים אולי לא הייתי סובל. אני אומר לך את זה בידירות ואני מבקש ממך, אם יש לך תלונה על נגדי, נא להפנות את התלונה למקום שבו אפשר להתלונן על סגן יושב-ראש הכנסת שנהגל ישיבה.

עכשיו אני מבקש ממך שתשב בשקט ותאפשר לקיים דיון מסודר.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, קרה כאן דבר חמור: נאמר שבמזנון הכנסת נותנים שוחד, ואנחנו רוצים לדעת מי נותן ומי מקבל.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רגע, את החלק הבידורי תעשו ב"ערב חדש". עד שעה 17:00 יש פה דיון של הכנסת, אחר כך מי שרוצה להופיע ב"ערב חדש" או בתוכנית אחרת, יכול לעשות זאת.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטער מאוד, איזה "ערב חדש"?

היו"ר מ' וירשובסקי:
כן, ייתכן לך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עכשיו אני מתוסכל מכך שחבר הכנסת הנגבי חזר בו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, גם אתה מצטרף אל המפריעים?

צחי הנגבי (הליכוד):

חברי המערך והשמאל לא מכינים מה קרה, איך זה יכול להיות? הרי רק לפני שנה וחצי הם באו ואמרו: חייבים לקבל את התכתיב של בייקר, כי אם לא יהיו ירושלמים במשלחת ואם לא יהיו מגורשים במשלחת, הרי לא יהיה לעולם שלום עלינו ועל עם ישראל.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

די, מספיק עם הבדיחות. שמענו כבר מספיק בדיחות.

צחי הנגבי (הליכוד):

אז ישבנו ושוחחנו עם מתונים מיהודה ומשומרון —

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה אתה לא מגיש תלונה נגד אלה שנפגשו עם אש"ף?

חגי מירום (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מירום, אני מבקש ממך, אל תקשה עלי. חבר הכנסת זיסמן, אותה בקשה, אל תקשו עלי. תנו לו לסיים, ויש עוד דיון אחר זה.

חגי מירום (העבודה):

אבל חאלדי הוא יליד ירושלים, והוא מהפוזורה — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת מירום יודע שאנחנו הטלנו וטו טוטלי על השתתפותם של חסידי ועשראווי, שנאלצו לגדוד ממלון למלון רק כדי שלא להיראות, חס וחלילה, בחברת אנשי המשלחת. ואותו חוצפן מופקר סביב עריקאת, שיש שם עם הכפייה, קיבל וטו מבייקר שלא לנסות להתקרב לשיחות הביטורליות, והוא קיבל את זה על עצמו וישב נוף, רואה בטלוויזיה, ב-CNN, את השיחות הישירות. אש"ף הוא מחוץ למשחק, ומה שמרגיז אתכם זה שאתם מחוץ למשחק. כי הליכוד הוא זה שמביא סוף כל סוף לסיכויי הידיברות אמיתיים — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

צחי הנגבי (הליכוד):

— — — תכלול, בעזרת השם, בעוד שנים לא רבות את חבלי יהודה, שומרון ועזה, הגולן כבר בחזקתנו, ונוכל לחיות בדו-קיום עם אותם ערביי ארץ-ישראל שמכינים, שלא צוקר, שמבטיח להם עולם ומלואו, ולא רמון שמבטיח להם גן עדן, אלה לא יקדמו אותם מתוך מדמנת הטרגדיה. רק הליכוד, לא רק יכול אלא גם מבצע: שלום וביטחון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אני קורא עכשיו לחבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אתה אמרת שהוא איבד את זכותו

לא עולה על הדעת שבשבוע שעבר, לפני כמה ימים, עמד כאן שר מכוון בממשלה וסייר להשיב על שאלות כי הוא רץ להתראיין ב"עבר חדש"; ואילו היום משנים את סדר-היום משום ששני חברי כנסת, אחד מן הקואליציה ואחד מן האופוזיציה, גמרו "עסקה" ביניהם. כדי לשבש את סדר-היום של מליאת הכנסת. הם הזיזו דבר שלא על-פי סדרו. הכנסת יכולה היתה, מן הסתם, לסיים את דיוניה בלי לעסוק בדברים האלה, אם היו מגיעים לנושא הזה יותר מהר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה קרה? הכנסת רוצה לדעת מה קרה.

גדעון גדות (הליכוד):

לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שמן הדין שכולנו נדאג לכבודה של המליאה ולכבודה של הכנסת ולא נעשה פלסטר בדרך זו את משמעות התקנון והפרוצדורה. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גדות, תודה רבה. אני רוצה לומר לך, שהשבוע אני כבר התנסיתי בניסיון הבלתי-מכוון הזה, ביום אחר, כאשר פתאום הגיעו לחילופים, להפסקות ולדחיות. אני מסכים למה שאמרת, שאנחנו בנשיאות הכנסת צריכים לקבל החלטה חד-משמעית, שלא משנים את סדר-היום, אלא אם קורה איזה אירוע טראומטי. אני מסכים אתך, צריך לקיים על זה דיון ולכונן להחלטה. אני מתכייש בסדרי העבודה שהתקיימו השבוע בכנסת, בפעמים שהיה לי הכבוד לשבת כאן. זה קרה שלא באשמתי, אבל אני אשם באופן קולקטיבי ביחד עם כולם. אני אעלה את העניין הזה בישיבה הקרובה של הנשיאות.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא רוצה לדעת פרטים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם הוא רוצה לדעת פרטים, אני מוכן לבקש שיבדוק את הדבר: לא אני, אני יכול לבדוק דברים כאלה.

חיים קורפו (הליכוד):

נאמרו פה במליאה דברים חמורים מאוד על-ידי חבר כנסת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הוא אמר דברים חמורים, אתה צודק. אני אעביר אותם ליושב-ראש הכנסת, והוא יחליט מה לעשות. עכשיו אני מבקש להזמין את חבר הכנסת צוקר לדבר, ואני מבקש מכם שלא להפרע לו.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש רשות להערה לסדר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, איך אני אמנע זאת ממך?

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית אני רוצה להגן עליך. אני יודע שזו לא היתה החלטה שלך. עם זאת, אני חושב שכעמית שלך, אני אצפה לשתיתך שלך כמקום אחר, שם יהיה צורך לעשות סדר.

יד. הצעת חוק שטחים תמורת שלום על-פי החלטת מועצת הביטחון, התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר מ' וירשובסקי:

לנכונותו של צד מן הצדדים להגיע להסדר, אלא יותר מזה — היא היתה גם מקבץ של עקרונות שהנחו את הצדדים לסכסוך בשעה שהם באים להסדיר את יחסיהם. כלומר, לא רק אמת-מידה לנכונות להסדר, אלא גם אוסף של עקרונות להסדר היחסים העתידיים.

ייתאמר במפורש, יש בהחלטה זו שני מרכיבים חיוניים-הכרחיים לישראל, שהם הישג לישראל: ראשית, מי שמקבל עליו את ההחלטה מכיר בישראל. הרי על זה נאבקה התנועה הציונית, ואחר כך מדינת ישראל, במשך מאה שנים כמעט, על הלגיטימציה, על ההכרה. שנית, יש בהחלטה הזאת הכרה בעיקרון של גבולות המקנים ביטחון: מאחר שלא נאמר "נסיגה מכל השטחים", יש הכרה גם בסוגיה הזאת של גבולות המקנים ביטחון.

בהחלטה, כמוכן, יש גם עקרונות בין-לאומיים נוספים המוסכמים היום על דעת כל הקהיליה הבין-לאומית, ובעיקר העיקרון שעליו אנחנו מתווכחים: האיסור על רכישת טריטוריות בדרך של מלחמה.

חברי הכנסת, אדוני השר, מדינה ערבית או כל גורם ערבי — ואני מתכוון, למשל, לאשף" — המקבלים עליהם את ההחלטה הזאת, מכירים בזכות הקיום של ישראל, בזכותה לחיות בשלום בגבולות מוכרים ובטוחים — אני מצטט מתוך ההחלטה — ובשלמותה הריבונית של ישראל. אלה אינם

כעת אאפשר לחבר הכנסת דדי צוקר לשאת את דברו, בהצעת חוק תחר"ה, מפני שהדבר סוכס לפני כן. אני מבקש מכולם להקשיב ולא להפרע, ולסיים את הדיון היום בצורה מכובדת. תודה. בבקשה, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לגעת בסוגיה שקדמה לדברי, אבל נדמה לי שסגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת גדות, לא בדיוק מכיר את כל העובדות ואת כל מה שהתרחש, וחבל על הערה בטרם בדיקה.

אני רוצה לעבור לדברים שעל סדר-היום ולומר לכנסת, שזה 25 שנים, כמעט שנות דור, משמשת ההחלטה 242 אמת-מידה, הקריטריון, לנכונותו של צד מן הצדדים במזרח התיכון לשים קץ למצב האיבה במזרח התיכון. זה שימש ההוכחה המובהקת ביותר, הניצחת ביותר, בידי כל צד, האם הוא מוכן לשים קץ למצב האיבה אם לאו. במשך עשר השנים שבין 1967 ל-1977 נופפו ממשלות ישראל בהסכמה להחלטה זו של האומות המאוחדות כראיה לנכונותן להגיע להסדר, ובסירוב הערבי, ובעיקר הפלשתיני, לקבל על עצמו את ההחלטה הזאת — כהוכחה לסרבנותו. כך היה מצב הדברים עד 1977.

במשך שנות דור היתה ההחלטה הזו, שנוסחה באומות המאוחדות בתיאום עם ממשלת ישראל, לא רק אמת-מידה

ראובן ריבלין (הליכוד):

אברהם בורג (העבודה):

אלה שפה יצביעו בעד הליכוד, אלה שכפזורה יצביעו בעד חרות-הצהר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון וחבר הכנסת ריבלין, האם אני יכול לבקש שקט? או, עכשיו מצטרף גם חבר הכנסת אברהם בורג. אתם מפריעים לחבר הכנסת צוקר להעלות את התווה שלו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת בורג וחבר הכנסת רמון, אני מבקש מכם לקיים את הסימפוזיון הזה מחוץ לכותלי האולם הזה.

חיים רמון (העבודה):

למה אתה מתנכל לי? אני יושבתי בשקט. יכול להיות שעוד מעט אני לא אשב בשקט, אבל בינתיים אני יושב בשקט.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם הזכרתי את שמך לשווא, אני חייב לך את זה לפעם הבאה.

אברהם בורג (העבודה):

לא תישא את שמו לשווא.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן, חבר הכנסת ריבלין, נראה את הכוס המלאה. ישראל אכן ישבה באותו חדר עם תושבים, שמקום מגוריהם הקבוע הוא בשטחי יהודה ושומרון, בשטחים המוחזקים, לא חשוב עכשיו השם, והם שלוחי הנאמנים. לטוב ולרע, בין שנאהב את זה ובין שלא נאהב את זה, של גוף פוליטי, שיש שיכנו אותו ארגון טרור ויש ויכנו אותו ארגון צדקה. קוראים לו אש"ף. הם שלוחי הנאמנים. הרי כולם עושים את המשחק של "עלינה", עם העי"ן, כולם יודעים את מי כולם מייצגים, אבל בסדר, אני מוכן שתקראו להם בכל שם שהוא: אני מוכן שתקראו להם "מכבי חיפה". תקראו כך למשלחת הזאת. מה זה חשוב בכלל.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה יש לך נגד "מכבי חיפה"?

אברהם בורג (העבודה):

"מכבי חיפה" גם היו ערבים מקומיים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, להיפך. אתה מבין, הם מתעקשים על השם, הם גרים פה, הם גרים שם. ברור שלוחי של מי הם.

אברהם בורג (העבודה):

זה היה זאהי ארמלי.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, מטרת החוק כפולה. יש בה אכן מרכיב דקלרטיבי-הצהרתי, שכן החוק יצביע באופן ברור ובלתי מתפשר על כוונת השלום של ישראל. מאחר שמשעה שייכנס החוק לספר החוקים הוא יהיה בבחינת הצהרה ישראלית על

דברים של מהיכך, את זה לא משיגים כך בקלות, ההחלטה הזאת נותנת לישראל את העובדות הללו.

עד 1978 ראתה הסרבות הערבית בהחלטה זו את הביטוי העליון והמוכך ביותר של ההכרה הבין-לאומית בישראל, ובצדק ראתה הסרבות הערבית את הדברים בצורה זו.

אבל, מאז 1978 החלה ישראל לפרש את ההחלטה בדרך שונה. נדמה לי שהראשון שהביא זאת לגיבוש ציבורי היה השר לשעבר חיים לנדאו, וזכרנו לברכה. נדמה לי שאפריל 1978 היה הפעם הראשונה שבה אמר שר בממשלת הליכוד, שההחלטה הזו, 242, איננה חלה על שטחי הגדה המערבית. ומאז אומרים נציגי הליכוד, כי מאחר שלא מדובר ב"השטחים" אלא ב"שטחים" — ושמענו את זה גם היום — מילאה ישראל, על-פי גרסה זו, את חובתה בפנותה למעלה מ-90% מן השטחים שכבשה ב-1967, עם תום הנסיגה מסיני, ובעצם, מאחר שלא נאמר בהחלטה "מכל השטחים", הרי משעה שפינתה את רובם המוחלט, השלימה את משימתה והכירה ב-242.

אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, בעיקר אלה מהליכוד, כמקרה הטוב, חבר הכנסת ריבלין, מדובר בהתחכמות, באיזו לוליינות. רבים מאתנו לא ראו את ההחלטה כבר שנים רבות, הרי היא העלתה אבק, אבל מי שיקרא אותה יראה שהיא מדגישה בכל אחד מהסעיפים שלה — ממש בכל אחד מהסעיפים — את הכוללות של השלילה של רכישת טריטוריות בדרך של מלחמה, את הכוללות של העיקרון. ההחלטה מדגישה שלוש פעמים, שהיא עוסקת בכל המדינות — אני מדגיש: בכל המדינות — שהן צד להחלטה.

ההחלטה, בכל הכבוד, לא עוסקת בחלק ממרכיבי הסכסוך, אלא היא רואה את הסכסוך כמקשה אחת ואת כל העקרונות — כחלים על כל הצדדים, ולא רק על מצרים, והיא לא מוציאה מהכלל את ירדן, את הגדה או את השטחים ברמת-הגולן.

הסעיף היחיד — היחיד, רבותי חברי הכנסת — שנותן בלעדיות לאחד מהצדדים הוא הסעיף הדרן דווקא באותו שטח, שלגביו סבור הליכוד שאין החלטה 242 תקפה, וזה השטח שבו מתגוררים הפלשתינים. זה הסעיף היחיד, סעיף 2(ב), המדבר על אחד מהצדדים בנפרד, על הפלסטיים הערבים.

נכון, יכול חבר הכנסת הנגבי לעמוד כאן, ובאתנחתא קומית להסביר לנו שאנחנו לא מדברים עם אש"ף, ואש"ף מחוץ למשחק, ונדמה לי שגם על פניו ראיתי מידה של חיוך: לא צחוק גדול מדבריו, אבל מידה של אירוניה כאשר הוא אמר, שאין ישראל מנהלת משא-ומתן עם אש"ף.

ראובן ריבלין (הליכוד):

האם נכון שאנחנו מנהלים משא-ומתן עם תושבי יהודה, שומרון ועזה?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן, הצדדים היושבים ומשוחחים — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

למה שלא תראה את חצי הכוס המלאה?

אברהם בורג (העבודה):

הצד המלא מלא באש"ף.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, חלק מאש"ף זה תושבי יהודה ושומרון.

אסורים, או מותרים. לזה נועד תהליך פוליטי, לזה נועדה ממשלה, ולא חוקי הכנסת.

הרוב בכנסת משתנה, ואני לא מציע שאנחנו נחוקק לפי הרוב המשתנה חוקים שיכבלו את ידי הממשלה, שזה תפקידה, שנים רבות אחר כך.

לעניין החלת הריבונות הישראלית או החלת המשפט, השיפוט והמינהל, ההסדר הקיים מאז חוק החוק המתקן את פקודת סדרי השלטון והמשפט, ובעצם מאז פקודת שטח השיפוט והסמכויות ב-1948, המצב הקיים הוא שהממשלה מחליטה, כפי שהחליטה ב-1967, להחיל את המשפט, השיפוט והמינהל על-פי צו בכל שטח משטחי ארץ-ישראל. אני לא מציע לשנות את ההסדר הזה.

אני מבקש לשאול שאלה נוספת. יש פה הצעה לקבוע רוב מיוחד. היום אנחנו נקבל החלטה ברוב של עשרה נגד שמונה חברים, שלא יהיה אפשר לתקן אותה אלא ברוב של 100 חברי כנסת?

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. אתה יודע שגם את זה אפשר לתקן ברוב לא מיוחד.

שר המשפטים ד' מרידור:

לכן אני חושב שזאת איננה דרך נכונה. האם את הסעיף הזה שנקבל היום אפשר יהיה לתקן ברוב אחר? הוויכוח בינינו לא צריך לעלות על פסים של חוק.

עכשיו אני מבקש לפנות אל שני חברי הבית שהציעו את ההצעות ולומר להם: הוויכוח בינינו רק מתחיל. הוא ילך ויגבר. עמדת הממשלה הזאת ידועה לגבי החזקתנו בשטחי יהודה, שומרון, עזה והגולן. לא אחזור עליה עכשיו כאן, כדי שלא לעורר מחדש מחלוקת. גם עמדת האופוזיציות השונות ידועה, או חלקה ידועה וחלקה לא ידועה, אבל הכיוון ידוע.

אני מבקש משני המציעים שהביעו את עמדתם להסתפק בדברים שאמרו ולהסתפק בדברי התשובה שלי, ולא לעלות על דרך של חוקים בתהליך מדיני. אם יעבור היום חוק כזה, או הצעת חוק כזאת, אני מבטיח לכם, לצערי, שהוא לא יהיה האחרון. בכל שבוע יהיה חוק חדש שינסה לקבוע את מדיניות הממשלה לגבי שאלה כזאת או אחרת, ונשבש לחלוטין את עבודת הממשל הישראלי, נשבש את חלוקת העבודה בין הכנסת לממשלה.

אני מבקש משני החברים להסתפק בדברי. אם יסכימו, מה טוב; אם לא יסכימו, אני אציע להסיר את ההצעות מסדר-היום. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, השר ביקש מהמציעים להסתפק בדברי התשובה שלו. הרי זו איננה הצעה לסדר-היום, אלא הצעת חוק. יש לכם אפוא אפשרות למשוך את החוק. יש לכם הזכות להרוש הצבעה על החוק, ויש לכם אפשרות לדבר מכיוון שהשר מבקש להסיר. יש לכם גם אפשרות שלא לבקש הצבעה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו מבקשים לדחות את ההצבעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

מה זה "אנחנו"? אתם כבר יצרתם קרטל?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא. מנופול.

נכונות להסדר יחסים עם שכנינו, על בסיס ההחלטות שבהן תמכה ישראל באופן מסורתי מאז 1967 ועד 1977.

אבל, נוסף על הערך ההצהרתי יש לחוק מטרה נוספת, חשובה הרבה יותר. אדוני השר, סעיף 11ב לפקודת סדרי השלטון והמשפט מאפשר היום לישראל לבצע פעולות שמשמעותן כפועל, על-פי חוק, היא סיפוח של שטחים נוספים לישראל, בדרך של החלת המשפט הישראלי עליהם. בהצעת החוק הזאת אני מציע להוסיף על סעיף 11ב לפקודת סדרי השלטון והמשפט תוספת, שמשמעותה היא שכל שינוי בשטח שבו חל החוק הישראלי יהיה כפוף לחוזה השלום שייחתמו בין ישראל לבין שכנותיה. מותר לבצע שינוי, שאכן חלק מהשטחים יישארו ברשותנו, שהרי לא מדובר על כל השטחים. הכול יהיה כפוף להסדרי השלום ולהחלטה זו של האו"ם.

נוסף על כך, החוק מספק תשתית חוקית לחופש-פעולה של הממשלה בתחום המדיני, שכן החוק נועד לסלק כל מכשול העומד כיום בפני מימוש החלטה 242 של האו"ם, החלטה שהיא, כאמור, בגדר התחייבות שהמדינה נטלה על עצמה.

לסיכום, על-פי הצעת החוק מתאפשרים תיקוני גבול, שכן החלטה 242 איננה מחייבת נסיגה מכל השטחים, יודגש, ובזאת אני מסיים, מועד תחולתו של החוק. מועד תחולתו של החוק רק אחרי שייחתמו חוזה השלום על בסיס החלטה 242. לפני חתימת החוזה האלו לא ייעשה כל שינוי בחוק. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. שר המשפטים מתבקש להשיב על שתי ההצעות. ההצבעה תהיה, כמובן, נפרדת.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למרות הפיתוי, לא אדבר על תהליך השלום. בשביל לדבר יש אופוזיציה. אנחנו עושים, והגענו להישג היסטורי בראשיתו של תהליך מסוכן אבל מבטיח, מפותל, ארוך, קשה, אבל אין אחר, שתכליתו להבטיח את קיומה, את ביטחונה ואת התפתחותה של מדינה יהודית לדורי דורות בשלום.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כאשר מר בגין דיבר על לשרת את עמו באופוזיציה —

שר המשפטים ד' מרידור:

לזה הוא התכוון, לדיבורים על מה שעושה הממשלה. אני שמח שהאופוזיציה מתחילה למלא את תפקידה זה כנאמנות. היא מבקרת והיא תומכת, לפי העניין. אינני חושב שזה הנושא שצריך לדון בו היום.

אנחנו מתחילים דרך קשה ומפותלת, ויהיה ויכוח קשה בציבור הישראלי ותהיה לנו ממשלה שתכריע, כי זה תפקידה; ותהיה כנסת שתוכל לפקח, כי זה תפקידה. אני מבקש שלא לערב חקיקה בכל הנושא הזה. אני אומר את זה על שתי ההצעות, גם לגבי זו של חבר הכנסת הנגבי וגם לגבי זו של חבר הכנסת צוקר.

בארצות-הברית של אמריקה יש חלוקה אחרת של הסמכויות. חקיקה של בית-הנבחרים שם איננה סופית, כי הנשיא יכול להטיל עליה וטו, וכדי לגבור עליו צריך רוב מיוחד של שני-שלישים בשני הכתים. לנו יש משטר אחר.

אני מציע שאנחנו לא נעלה את הוויכוחים הפוליטיים בינינו על מסלול של חקיקה. לא נהפוך לעבירה פלילית מעשים שחלק מהבית, היום 61 מנדטים ומחר 59 מנדטים, חושב שהם

חוברת ה', ישיבה שמ"ב, כ"ט בחשוון התשנ"ב (6 בנובמבר 1991)
— הצעת חוק שטחים תמורת שלום על-פי החלטת מועצת הביטחון —

חיים קורפו (הליכוד):

לא הבנתי מה ההצעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבין מחבר הכנסת צוקר, ואני מבין שגם זו דעתו של חבר הכנסת צחי הנגבי. זה תלוי, כמובן, בהסכמתה של הממשלה לכך שלא תקיים הצבעה, והעניין יישאר — — —

חיים קורפו (הליכוד):

אין אפשרות לקבל הצעה כזאת. הם יכולים — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

ההצבעה נרחית לפי בקשת הממשלה. זה יהיה נכון?

חיים קורפו (הליכוד):

אם השר מציע לדחות את מועד ההצבעה. האם את זה הוא ביקש?

חיים רמון (העבודה):

השר לא ביקש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני שר המשפטים, האם אתה מבקש לדחות את ההצבעה בעניין הזה? אם תגיד כן, אפילו חבר הכנסת קורפו יירגע.

אני מבין שהפרוצדורה היא כזאת: כאשר יש הצעת חוק פרטית, אפשר לדחות את ההצבעה, אם הממשלה מבקשת זאת. עכשיו אני פונה אליך, אדוני השר, אם לא, אנחנו נצטרך לקיים על זה הצבעה. אני הבנתי שזה נעשה על דעתך — — —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא נתת לשר להשיב על השאלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הואיל ואני קשה-הבנה, חבר הכנסת צוקר, אני משתדל להסביר לזולת כך שגם אני הייתי מבין. בסדר?

אדוני שר המשפטים, אני שואל אותך.

שר המשפטים ד' מרדור:

אני מבקש לדחות את ההצבעה. אם אפשר, עד בוא משיח צדקנו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ביחס לבוא משיח צדקנו, אנחנו נעביר את זה לוועדת הפירושים.

חיים קורפו (הליכוד):

אני מבקש להבין, אדוני היושב-ראש, האם השר מציע שנקיים הצבעה כמועד אחר?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת קורפו, אין בכלל עניין של קביעת מועדים. השר מבקש לדחות את ההצבעה; נקודה. מתי זה יתקיים, זה עניינם של יושב-ראש הכנסת ושל חברי הכנסת.

חברי הכנסת, בכך מסתיים הדיון בנושא זה. אני מבין שחם גם סדר-היום. אני עומד לנעול את הישיבה הסעודה הזאת. הישיבה הבאה תתקיים ביום כ' הקרוב — — —

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הבטחת לי הודעה אישית.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סליחה. הגשת את זה בכתב?

חיים רמון (העבודה):

הבטחת לי, אבל אני מוותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו רושמים לפנינו בסיפוק שאתה מוותר.

אני עומד לנעול את הישיבה. הישיבה הבאה תתקיים ביום כ', ד' בכסליו, 11 בנובמבר 1991. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15:39.

נספחות

ישיבות ש"מ — שמ"ב

א. הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 106 לתקנון

באמצעות יושב־ראש הדירקטוריון או יושב־ראש המועצה של החברה או התאגיד, לפי העניין, והכול — בתיאום עם השר הנוגע בדבר.

(ג) חבר מועצה של רשות מקומית ועובד רשות מקומית יזומנו באמצעות ראש הרשות המקומית.

(ד) חבר או עובד מועצה דתית יזומנו באמצעות יושב־ראש המועצה הדתית וכידעת השר לענייני דתות.

(ה) בסעיף זה ובסעיף 106ה, "השר הנוגע בדבר" —

(1) השר הממונה על המשרד או על ביצוע החוק שמכוחו הוקם התאגיד;

(2) לגבי חברה ממשלתית — השר שנקבע בחוק כאחראי לענייני החברה;

(3) לגבי מועצה דתית — השר לענייני דתות.

106ג. התייצבות שר

ועדה קבועה רשאית לדרוש ששר או נציגו יתייצבו לפניו, לעניין סעיף 14(ב) אחת לחודש.

106ד. ייחוד ההופעה

הופעתו של מי שהוזמן להתייצב לפני ועדה קבועה לפי סעיפים 14, 106, או 106א תהא שלא בנוכחות מזומנים אחרים, שאינם נציגי ממשלה אם ביקש זאת מיושב־ראש הוועדה.

106ה. אי התייצבות

מי שהוזמן להתייצב לפני ועדה קבועה ולא עשה כן, תודיע הוועדה על כך לשר הנוגע בדבר או לראש הרשות המקומית הנוגע בדבר, ואלה יודיעו לוועדה על הצעדים המשמעותיים שנקטו בהם באותו עניין.

1. תיקון סעיף 106

בסעיף 106 לתקנון הכנסת, פסקה (3) — תימחק.

2. הוספת סעיפים 106א עד 106ה

אחרי סעיף 106 לתקנון הכנסת יבוא:

"106א. הזמנת עובדים ונושאי משרה

(א) מבלי לגרוע מהאמור בסעיף 106, ובכפוף להוראות סעיף 21(ב) לחוק־יסוד: הכנסת, רשאית ועדה קבועה להזמין לשיבותיה עובדי המדינה, עובדי חברות ממשלתיות, עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, עובדי רשויות מקומיות ועובדי מועצות דתיות בכל עניין שמליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדה לפי סעיפים 14(א), 111, 118 ו־138 ולפי כל דין אחר; מי שהוזמן כאמור חייב להתייצב לפני הוועדה ולמסור לה את המידע שבידו, הנוגע לנושא הדיון; ואולם רשאי השר הממונה או ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו, להודיע לוועדה כי הוא עצמו יופיע במקום מי שזומן.

(ב) הוראת סעיף קטן (א) תחול גם על נושאי משרה ממלאי תפקידים אחרים בגופים כאמור בסעיף קטן (א), אף שאינם עובדים בהם.

106ב. דרך ההזמנה

(א) עובד המדינה יזומן באמצעות השר הנוגע בדבר ובתיאום עמו.

(ב) עובד חברה ממשלתית או עובד תאגיד שהוקם בחוק, יזומנו באמצעות המנהל הכללי של החברה או התאגיד, לפי העניין; מנהל כללי של חברה או תאגיד כאמור, יזומן בידיעת יושב־ראש הדירקטוריון או יושב־ראש המועצה של החברה או התאגיד; דירקטור או חבר מועצה בחברה ממשלתית או בתאגיד שהוקם בחוק, יזומנו

ב. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 24), התשנ"ב — 1991

1. תיקון סעיף 122

בסעיף 122 לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), התשכ"ט — 1969¹, אחרי פסקה (5) יבוא:

(6) "המשדל אדם להצביע או להימנע מלהצביע, בכלל או בעד רשימת מועמדים מסוימת, בדרך של השבעה, קללה, נידוי, חרם, נדר, התרת נדר, או הבטחה להעניק ברכה".

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103; התשנ"ב, עמ' 2.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

בפסקה (6) המוצעת, אחרי המלה "נדר" יבוא "או" והמלים "או הבטחה להעניק ברכה" — יימחקו.

לסעיף 1

חבר הכנסת שמואל הלפרט מציע:

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 12), התשנ"ב — 1991

1. תיקון סעיף 9

בסעיף 9 לפקודת בריאות העם, 1940¹ (להלן — הפקודה), פסקאות (א) עד (ד) — יימחקו.

2. תיקון סעיף 10

בסעיף 10 לפקודה —

(1) סעיף קטן (1) — יימחק;

(2) בסעיף קטן (3) —

(א) בפסקה (א), המלים "המשיב ביועצין כל חשובה כזוכת לכל שאלה שהעמיד הרופא הממשלתי ביחס לפרטים שדרוש לרושם בנוגע לכל לידה או פטירה או" — יימחקו;

(ב) המלה "או" כסיפא של פסקה (ב), ופסקה (ג) — יימחקו.

3. שינוי כותרת

כותרת של חלק ד' לפקודה, במקום "בתי-חולים" יבוא "מוסדות רפואיים".

4. תיקון סעיף 22

בסעיף 22 לפקודה, בסעיף קטן (4), במקום הסיפא המתחיל במלים "מאת הרופא הממשלתי" יבוא "מרופא בעל רשיון כי מותר לילד לבקר בבית הספר, ייאשמו בעבירה ויהיו צפויים לקנס".

5. תיקון סעיף 24

(א) במקום הכותרת שלפני סעיף 24 לפקודה, יבוא "מוסדות רפואיים".

(ב) האמור בסעיף 24 לפקודה יסומן (ב), ולפניו יבוא: "א) בפקודה זו —

"מוסד רפואי" — בית-חולים, מרפאה, מוסד לטיפול במשתמשים בסמים ומעבדה;

"מטופל" — מי שמקבל טיפול במוסד רפואי, בין בדרך של אשפוז, שהיית יום או שהיית לילה, ובין בכל דרך אחרת";

6. החלפת סעיף 25

במקום סעיף 25 לפקודה יבוא:

"25. הפעלת מוסד רפואי

(א) לא יפתח אדם מוסד רפואי, לא יפעילו ולא ינהלו, אלא אם כן נרשם בידי המנהל בהתאם להוראות פקודה זו והתקנות לפיה.

(ב) המנהל רשאי לקבוע, כי רישומו של מוסד רפואי יהיה לתקופה מוגבלת שתקבע בעת הרישום, בשם לב לאופיו של המוסד ותפקודו ושאר נסיבות הנוגעות לעניין.

(ג) לא ינהל אדם מוסד רפואי רשום ולא יפעילו אלא בהתאם להוראות פקודה זו והתקנות לפיה, וכן

בהתאם לתנאים שקבע המנהל לעניין אותו מוסד רפואי."

7. הוספת סעיף 25א

אחרי סעיף 25 לפקודה יבוא:

"25א. סגירת מוסד רפואי

(א) המנהל רשאי להורות בצו על סגירת מוסד רפואי (להלן — צו סגירה), אם מצא אחת מאלה:

(1) המוסד הרפואי אינו רשום לפי הוראות פקודה זו;

(2) במוסד הרפואי לא קיימה הוראה מהוראות פקודה זו או התקנות לפיה, או לא קיים תנאי שקבע המנהל לאותו מוסד רפואי;

(3) המוסד הרפואי מתנהל בדרך שאינה לטובת בריאותם או רווחתם של המטופלים בו.

לעניין סעיף זה, "מוסד רפואי" — לרבות חלק ממנו.

(ב) המנהל יקבע בצו הסגירה הוראות לעניין ביצועו, לרבות בדבר איסור קבלת מטופלים חדשים, המשך הטיפול במטופלים או העברתם של המטופלים למוסד רפואי אחר, וכן את המועד לסגירת המוסד הרפואי.

(ג) לא ייתן המנהל צו סגירה ולא יורה על ביטול רישום לפי סעיף קטן (1) או (2), אלא לאחר שנתן לבעליו של המוסד הרפואי או למנהלו, הדומנות להשמיע את טענותיהם בפניו; אולם, אם מצא המנהל כי נשקפת סכנה מיידית חמורה למטופלים, רשאי הוא לתת צו סגירה לאלתר.

(ד) צו סגירה או החלטה על ביטול רישום לפי סעיף קטן (1) יימסרו לבעליו של המוסד הרפואי או למנהלו.

(ה) בעליו של מוסד רפואי או מנהלו, רשאים, בתוך שלושה חודשים מהיום שבו נמסר להם הצו, או מהיום שבו נמסרה להם החלטת המנהל לבטל את הרישום של המוסד לפי סעיף קטן (1) או (2), או (3), לערוך על הצו או החלטת לפני שר הבריאות; אין בהגשת הערר כדי לעכב את הביצוע של צו הסגירה.

(ו) המנהל רשאי להורות על ביטול רישומו של מוסד רפואי אם נתקיים בו אחת מאלה:

(1) ניתן צו סגירה ולא הוגש עליו ערר, או הוגש ערר — ונדחה;

(2) הרישום לא חודש בתום התקופה שנקבעה לו;

(3) המנהל מצא כי המוסד הרפואי חדל לשמש ככוה.

(ז) בצו סגירה רשאי המנהל להורות למשטרה להיכנס למוסד הרפואי שלגביו ניתן הצו ולנקוט כל

¹ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 191; ס"ח התשמ"ח, עמ' 94; התשנ"א, עמ' 98.

- (ג) בפקודה זו —
 "מרפאה" — מקום שאיננו בית-חולים הטעון רישום לפי פקודה זו, או חלק ממנו והמיועד להגשת שירותי רפואה, רפואת שיניים וסיעוד, לרבות טיפול יום וטיפול לילה, להשגחה למטרות אלה על חולים, ועל נשים בזיקה להיריון, ושיקום; "קופת-חולים" — כמשמעותה בחוק מס מקביל, התשל"ג-1973.²
- רישום מוסדות לטיפול במשתמשים בסמים
35. מוסדות לטיפול במשתמשים בסמים
- (א) שר הבריאות רשאי לקבוע בתקנות לגבי מוסדות לטיפול במשתמשים בסמים, הן דרך כלל והן לגבי סוגים מהם לפי הטיפול הניתן בהם, הוראות בדבר —
- (1) רישום המוסדות והפיקוח עליהם;
- (2) ארגון המוסדות וניהולם, לרבות התנאים שיחיימו בהם, דרכי הטיפול, הוראות לעניין הצוות המטפל, ניהול רשומות ושמירתן;
- ובלבד שתקנות שעניינן רישום, ארגון או ניהול המוסדות שבתחומו של משרד העבודה והרווחה יהיו בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה, ואלה שבתחומו של שר המשטרה יהיו בהתייעצות עמו.
- (ב) בפקודה זו, "מוסד לטיפול במשתמשים בסמים" — כל מקום שבו ניתן שירות של טיפול רפואי פסי או נפשי המיועד למשתמשים בסמים מסוכנים, בין שהטיפול ניתן בדרך של אשפוז, שהיית יום או שהיית לילה, ובין בכל דרך אחרת.
- רישום מעבדות
36. מעבדות
- (א) בפקודה זו —
- "מעבדה" — מעבדה רפואית, נקודת איסוף, אתר בדיקה ובנק דם;
- "מעבדה רפואית" — מקום שבו נעשות בדיקות בדגימות שמקורן בבני אדם;
- "בנק דם" — מקום לאיסוף, לעיבוד, לסיווג, לבדיקה, לאחסון או להפצה של מנות דם או של נגזרות של דם;
- "נקודת איסוף" — מקום הנמצא מחוץ לכותלי מעבדה רפואית, שבו אוספים דגימות שמקורן בבני אדם לצורך העברתן למעבדה לשם בדיקה;
- "אתר בדיקה" — מקום הנמצא מחוץ לכותלי מעבדה רפואית, שבו נעשות בדיקות רפואיות על-אתר בדגימות שמקורן בבני אדם.
- (ב) שר הבריאות רשאי בתקנות, לקבוע לגבי מעבדות, הן דרך כלל והן לגבי סוגים מהן, לפי תחומי פעילותן המקצועית וסוגי הבדיקות הנערכות
- אמצעי, לרבות שימוש בכוח סביר, כדי להבטיח ציות לצו."
8. הוספת כותרת
- לפני סעיף 26 לפקודה תבוא הכותרת "רישום בתי-חולים".
9. ביטול סעיפים 31 ו-32
- סעיפים 31 ו-32 לפקודה — בטלים.
10. חיקון סעיף 33
- בסעיף 33 לפקודה במקום פסקה (ט) יבוא:
- "(ט) קבלתם של חולים, לרבות הסדרת האשפוז על-פי מקומות מגוריהם של החולים ונוהלי שחרור חולים";
11. הוספת סעיפים 34 עד 36
- אחרי סעיף 33 לפקודה יבוא:
- "רישום מרפאות
34. מרפאות
- (א) שר הבריאות רשאי, לאחר התייעצות עם ההסתדרות הרפואית בישראל, לקבוע בתקנות לגבי מרפאות, הן דרך כלל והן לגבי סוגים מהן לפי ענפי השירותים או הטיפול הניתן בהן, הוראות בדבר —
- (1) דרכי הפיקוח על מילוי הוראות התקנות לפי סעיף זה;
- (2) רישום של:
- (א) מרפאות מסוגים מסוימים, למעט מרפאות של קופת חולים;
- (ב) לשכה פרטית של רופא או של רופאים, שבה מבוצעות פעולות כירורגיות, פעולות הרדמה, צנתור או הזרעה מלאכותית, ופעולות רפואיות הנלוות להן;
- (3) התנאים שיקוימו במרפאות לצורך מתן שירות רפואה או טיפול רפואי מסוגים מסוימים;
- (4) סידורי תברואה;
- (5) מקום לפעולות כירורגיות;
- (6) פעולות עיקור וחיתוי;
- (7) מעבדות;
- (8) חדר תרופות וחלוקת תרופות;
- (9) הכשרת הצוות הסייעודי ואימונו;
- (10) ניהול רשומות, החזקתן, שמירתן והביקורת עליהן.
- (ב) תקנות על פי פסקאות (1), (9) ו-(10) של סעיף קטן (א) יותקנו באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

(7) ניהול רשומות, החזקתן, שמירתן והביקורת עליהן.

12. ביטול סעיפים 65 ו-66
סעיפים 65 ו-66 לפקודה — בטלים

13. תיקון סעיף 71

בסעיף 71 לפקודה, המלים "50,000 לירות" ימחקו, ובמקום הסיפא המתחיל במלים "קנס נוסף 1,000 לירות" יבוא "קנס נוסף כאמור בסעיף 61(ג) לחוק העונשין, התשל"ד-1977".

14. הוראת מעבר

מוסד רפואי שעבר תחילתו של חוק זה לא היה רשום כאמור בסעיף 25 לפקודה, יגישו בעליו או מנהלו בקשה לרישום; הבקשה תוגש למנהל בתוך 60 ימים מיום תחילתו של חוק זה, ורשאי המוסד הרפואי להמשיך ולפעול עד להחלטת המנהל בבקשה.

בהן, הוראות בדבר רישום מעבדות וכן הוראות בדבר —

(1) מתן היתר לאדם להיות מנהל מעבדה והתנאים לקבלת ההיתר;

(2) כשירויות והתמחויות של עובדי מעבדה;

(3) תנאים שלפיהם ינוהלו מעבדות, לרבות נוהלי ביצוע בדיקות, בטיחות במעבדה, איסוף דגימות וטיפול בהן, רישום ודיווח והבטחת איכות הפעילות של המעבדות;

(4) התנאים שיקוימו כמעבדות לצורך מתן שירותי מעבדה;

(5) סידורי תברואה;

(6) פעולות עיקור וחיטוי;

³ ס"ח התשמ"ז, עמ' 68.

ד. הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחות, התשנ"ב — 1991

9ב. סמכותה של ועדה רפואית וחובתה

(א) לצורך בדיקה לפי פרק זה תהיה לוועדה רפואית סמכות —

(1) להזמין אדם לבוא לפניה ולהעיד או להציג דבר;

(2) לחייב עד להעיד כאילו העיד בבית-משפט;

(3) לבקש מבית-משפט מחוזי שבאזור שיפוטו היא יושבת ליתן צו לפי סעיף 13 לפקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א-1971²;

(4) לפסוק דמי נסיעה, לינה ושכר בטלה לעדים שהוזמנו מכוח סעיף זה, כמו לעד שהוזמן להעיד בבית-משפט.

(ב) ררשה ועדה רפואית מאדם להעיד או להציג דבר וסירב לעשות כן, ללא צידוק המניח את דעת הוועדה, רשאי בית-משפט מחוזי שבאזור שיפוטו היא יושבת לצוות, על-פי בקשת המנהל או יושב ראש הוועדה, לכפות את הציות להוראותיה בדרך שתיראה לה, לרבות מעצרו של הסרבן.

(ג) שר המשפטים יקבע סדרי דין לעניין ביצוע סעיף זה.

(ד) הוועדה הרפואית תגיש למנהל את ממצאיה ומסקנותיה המנומקים.

9ג. בדיקה רפואית למבקש רשיון

(א) היה למנהל חשש סביר כי מבקש רשיון לרוקח מורשה או מבקש רישום כעוזר רוקח סובל ממחלה מסכנת, רשאי הוא להחליט כי עליו להתייצב לשם בדיקה לפני ועדה רפואית.

1. שם תיקון הפקודה

בשמה של פקודת הרוקחות [נוסח חדש], התשמ"א-1981¹ (להלן — הפקודה), במקום "הרוקחות" יבוא "הרוקחים".

2. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לפקודה, אחרי ההגדרה "מוסד רפואי" יבוא: "מחלה מסכנת" — אחת מאלה:

(1) מחלה, לרבות מחלת נפש, העלולה לסכן את בריאות האדם הנוקל לשירותיו של רוקח מורשה או של עוזר רוקח מורשה;

(2) מחלה, לרבות מחלת נפש, או כושר לקוי העלולים לשלול מרוקח מורשה, או מעוזר רוקח מורשה, את היכולת לעסוק ברוקחות לחלוטין, זמנית או חלקית.

3. הוספת פרק 1ב

אחרי פרק ב לפקודה יבוא:

"פרק 1ב: פיקוח רפואי

9א. ועדה רפואית

לצורך בדיקת כושרו הנפשי או הגופני של מבקש רשיון לעסוק ברוקחות או של רוקח מורשה או של מבקש רישום כעוזר רוקח או של עוזר רוקח, במקרים האמורים בסעיפים 9ג ו-9ד, ימנה המנהל ועדה של שלושה רופאים בעלי תואר מומחה (להלן — ועדה רפואית); המינוי יכול להיות כללי או למקרה מסוים; התעוררה שאלה של כושר נפשי — תהיה הוועדה הרפואית מורכבת משלושה רופאים בעלי תואר מומחה בפסיכיאטריה.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 35, עמ' 694.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

הוועדה הרפואית, להתלות את הרשיון לשלושה חודשים נוספים.

19. חובת סודיות

מי שהגיע אליו, על פי הוראות סעיפים 9א עד 9ה, מידע בדבר מחלה מסכנת, חייב לשומרו בסוד ולא לגלותו אלא במידה שיש צורך בכך לשם ביצוע הוראות הסעיפים האמורים, או אם הורשה לכך מאת בית-המשפט, או מכוח חובה לענות על שאלות שהציג לו מי שהוסמך לערוך חקירה על ביצוע עבירות.

9ח. ביצוע החלטת ועדה רפואית

קבעה ועדה רפואית כי רוקח מורשה או עוזר רוקח או מבקש לעסוק ברוקחות או מבקש רישום כעוזר רוקח אינו מסוגל לעסוק ברוקחות, לחלוטין, חלקית או זמנית, מחמת מחלה מסכנת, או כי הוא מסוגל לעסוק ברוקחות בהגבלות או בתנאים מסוימים, יסרב המנהל לתת לו רשיון, יבטל את רשיונו או יתלה אותו, לפי העניין, או ייתן לו רשיון מיוחד בכפוף להוראות פקודה זו ואם הוועדה הרפואית המליצה על כך.

9ט. דינו של רשיון מיוחד

רשיון מיוחד שניתן כאמור בסעיף 9ח דינו, לגבי תחום העיסוק שנקבע בו, כדין רשיון לעסוק ברוקחות, אולם מי שקיבל רשיון מיוחד כאמור לא יעסוק ברוקחות אלא בפיקוחו של רוקח אחראי.

9י. ערעור לבית-המשפט המחוזי

הרואה עצמו נפגע מפעולות המנהל לפי פרק זה, רשאי לערער על כך לפני בית-המשפט המחוזי בשבתו כדן יחיד בתוך שלושים ימים מהיום שבו נמסרה לו הודעה על כך.

9יא. ערעור אינו מעכב ביצוע

לא יהא בהגשת ערעור כאמור בסעיף 9י כדי לעכב את ביצועה של פעולה לפי פרק זה, אלא אם כן הורה בית-המשפט המחוזי אחרת.

9יב.

החלטה לפי פרק זה, למעט אם נקבע בו אחרת, תפורסם ברשומות.

4. תיקון סעיף 56

בסעיף 56 לפקודה, בסופו יבוא:

"(ד) כאמור בסעיף קטן (ב) יהיו הסמכויות הנתונות לוועדה רפואית לפי סעיף 9ב, ולעניין זה רשאי בית-המשפט המחוזי ליתן צו כאמור בסעיף 9ב(ב) לפי בקשת המנהל או יושב-ראש הוועדה.

(ה) שר המשפטים יקבע סדרי דין לעניין ביצוע סעיף זה."

(ב) הוועדה הרפואית תקבע למבקש את המקום שבו עליו להתייצב לבדיקה וכן את המועד, שלא יהיה מאוחר משישה חודשים מיום החלטת המנהל.

(ג) כל עוד לא התייצב המבקש ונבדק, לא ייתן לו המנהל רשיון.

9ד. בדיקה רפואית לבעל רשיון

(א) היה למנהל חשש סביר כי רוקח מורשה או עוזר רוקח סובל ממחלה מסכנת, רשאי הוא לדרוש ממנו להתייצב לפני ועדה רפואית לשם בדיקה ורשאי הוא להתלות את רשיונו עד שייבדק.

(ב) המועד להתייצבות לא יקדם למועד שנקבע להגשת ערעור לפי סעיף 9י, אלא אם כן ראה המנהל כי מחמת סכנה דחופה לציבור, יש להקדים את מועד הבדיקה הרפואית.

(ג) המנהל רשאי לפרסם התליה כאמור בסעיף קטן (א) בכל דרך שתיראה לו, ואין חובה לפרסם את הדבר ברשומות.

9ה. קבלת ראיות

(א) בטרם יחליט המנהל, לפי סעיפים 9ג או 9ד, לדרוש ממבקש רשיון לעסוק ברוקחות או מרוקח מורשה או ממבקש רשיון כעוזר רוקח או מעוזר רוקח שיתייצב לפני ועדה רפואית לפי סעיף 9א לשם בדיקה, רשאי המנהל, אם יש לו יסוד להניח כי מידע העשוי להעיד על מצב בריאותו של המבקש נמצא בידיו של מוסד רפואי או רופא שטיפלו בו, או בידי אדם אחר, לדרוש מהם שימסרו לו את המידע.

(ב) אדם שנדרש למסור מידע לפי סעיף קטן (א) חייב לקיים את הדרישה.

(ג) בפרק זה, "מידע" — לרבות מסמך.

19. התליית ביניים

מצא המנהל כי מחלה מסכנת של רוקח מורשה או של עוזר רוקח גורמת לסכנה כה דחופה לציבור, עד שאין לחכות לסיום ההליכים בוועדה הרפואית או בערעור לפי סעיף 9י רשאי המנהל —

(1) להתלות את רשיונו של אותו אדם עד שהוועדה הרפואית תקבע בעניינו כאמור בסעיף 9ח, אך לא יותר משלושה חודשים, ובתנאי שיעביר את העניין לטיפולו של הוועדה הרפואית סמוך להתליה;

(2) לא סיימה הוועדה הרפואית את ההליכים עד תום תקופת ההתליה, רשאי המנהל, בהסכמת הוועדה הרפואית, להתלות את הרשיון לתקופה נוספת שלא תעלה על שלושה חודשים;

(3) לא הסתיימו ההליכים עד תום התקופה הנוספת כאמור, רשאי המנהל, בהסכמת

ה. הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון — סייג לדיון עם נציגי ציבור), התש"ן — 1990

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

1. הוספת סעיף 18א

בחוק בית-הדין לעבודה, התשכ"ט — 1969¹, אחרי סעיף 18 יבוא:

"סייג 18א.

על אף האמור בסעיף 18 —

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 70.

(1) בתובענה שאינה סכסוך קיבוצי יהיה שופט של בית-דין אזורי דן יחיד;

(2) על אף האמור בפסקה (1), רשאי שופט ראשי של בית-דין אזורי לקבוע כי בתובענה בעניין פלוני ידון בית-הדין בשלושה כאמור בסעיף 18(א)."

דברי הסבר

בשנה המקבילה, 1987, סיים כל שופט של בית-משפט שלום את הטיפול ב-1795 תיקים. בשנת התשמ"ח ממוצע התיקים שסיים כל שופט של בית-דין לעבודה היה 1,130 תיקים, לעומת 1,608 תיקים שסיים בממוצע כל שופט של בית-משפט השלום בשנת 1988.

מטרת ההצעה הזאת היא לאפשר שיקול דעת לשופט הראשי של בית-הדין, לשקול באילו תיקים מן הראוי שהדיון יהיה עם נציגי ציבור ובאילו תיקים ניתן להסתפק בדיון עם השופט המקצועי בלבד. יש להניח שהשופט הראשי של כל בית-דין יקבע שיתוף נציגי הציבור במקרים הראויים. בכל מקרה שבו מדובר בסכסוך קיבוצי יהיה הדיון עם נציגי ציבור.

אם תאומץ ההצעה יחול שיפור משמעותי בדיוני בית-הדין, וציבור המתדיינים יזכה לעשיית הדין בדרך מהירה הרבה יותר.

יש לציין בצער, כי ארגוני העובדים והמעבידים רואים את בית-הדין כמוסד לחלוקת כיבודים, ובמקרים רבים הם ממליצים על מינויים של נציגי ציבור לאו דווקא משיקול ענייני אלא משיקולים אחרים, שלא כאן המקום לפרטם.

לפי המצב המשפטי הנוכחי הרכב בית-הדין לעבודה כולל שלושה: שופט ושני נציגי ציבור. יש הצדקה לקיום דיונים בשיתוף נציגי ציבור כאשר המדובר בסכסוך קיבוצי או בעניין מורכב ומסוכן, ואולם אין הצדקה לקיום דיונים עם נציגי ציבור בכל תיק ותק. שיתופם של נציגי הציבור מקשה על ניצול אופטימלי של זמנו של בית-הדין, וזאת משום שמשאחל בית-הדין בדיון עם שני נציגי ציבור מסוימים, אין הוא יכול להמשיך בדיון אלא עם אותם נציגי ציבור, ואלה, כידוע, מקדישים לכהונתם בבית-הדין ימים ספורים מדי חודש.

התוצאה היא, שאם מתפנה זמנו של השופט בעקבות פשרה או בעקבות מחלה או שירות מילואים של צדדים או פרקליטיהם, אין הוא יכול לנצל את זמנו לדיון בתיקים אחרים משום שחסרים לו נציגי הציבור המסוימים הקשורים לתיקים.

התוצאה היא, שבית-הדין לעבודה הוא מוסד משפטי פחות יעיל מבתי-המשפט הרגילים. בתשובה על שאלתא השיב שר המשפטים, שבשנת השיפוט התשמ"ז (בבית-הדין לעבודה שנת המשפט היא לפי הלוח העברי) סיים בממוצע כל שופט של בית-דין לעבודה את הטיפול ב-885 תיקים, ואילו

ו. הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון — ועדה ציבורית), התשנ"א — 1991

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק מימון מפלגות, התשל"ג — 1973¹ (להלן — החוק העיקרי), בהגדרת "יחידת מימון", במקום "ועדת הכספים של הכנסת" יבוא "הוועדה הציבורית האמורה בסעיף 1א".

2. הוספת סעיפים 1א ו-1ב

אחרי סעיף 1 לחוק העיקרי יבוא:

"1א. ועדה ציבורית

¹ ס"ח התשל"ג, עמ' 52.

מוקמת בזה ועדה ציבורית לעניין מימון מפלגות; בראשה יעמוד שופט ויהיו חברים בה היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית או נציגו ושני אנשי ציבור נוספים אשר יבחר יושב-ראש הוועדה.

"1ב. סמכות נוספת

הוועדה הציבורית לעניין מימון מפלגות תקבע גם כל סכום או יחידת מימון הנדרשים לפי כל חוק למימון בחירות לרשויות מקומיות."

דברי הסבר

חברי הכנסת חשופים ללחץ של המנגנון המפלגתי ומגדילים את יחידת המימון — גם באופן רטרואקטיבי — בלי שים לב לשיקולים אחרים וזולת דרישות מפלגותיהם.

הניסיון מוכיח כי הפקדת נושא מימון מפלגות וקביעת גובה יחידת המימון בידי גוף פוליטי כמו ועדת הכספים אינה משיגה את מטרתה.

אשר יבחר יושב־ראש הוועדה. הוועדה תקבע את המימון הן לבחירות הכלליות והן לבחירות לרשויות המקומיות.
יצוין, כי הצעה ברוח זו, בשניים מסוימים, העלה בשעתו חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

מן הראוי למנוע מצב כזה של ניגוד אינטרסים, ולהפקיד את קביעת גובה יחידת המימון בידי ועדה ציבורית בראשות שופט בהשתתפות היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, יושב־ראש ועדת הבחירות או נציגו ושני אנשי ציבור נוספים

ז. הצעת חוק שלום תמורת שלום, התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

2. תיקון חוק רמת־הגולן
בסעיף 1 לחוק רמת־הגולן, התשמ"ב — 1981, בסופו יבוא:
"הסדרים שנקבעו בחוזה השלום עם סוריה, ואשר משמעותם ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה ברמת־הגולן — לא יהיו תקפים אלא אם אושרו ברוב של 100 חברי הכנסת".
3. אחיזת ישראל ביש"ע
אחיזת ישראל בחבלי יהודה, שומרון ועזה חישאר בעינה, אלא אם הוחלט אחרת ברוב של 100 חברי הכנסת.

1. תיקון פקודת סדרי שלטון והמשפט
בסעיף 11ב לפקודת סדרי שלטון והמשפט, התש"ח — 1948, בסופו יבוא:
"הסדרים שנקבעו בחווי השלום עם שכנותיה של ישראל — מדינות המזרח התיכון, ואשר במסגרתם הובעה הסכמה למסירת חבלים של ארץ־ישראל שבהם הוחלה ריבונות ישראל — לא יהיו תקפים אלא אם אושרו ברוב של 100 חברי הכנסת".

דברי הסבר

ערכי, על־מנת שישמשו קרש־קפיצה להמשך המערכה לחיסולנו.
סעיפי החוק מעניקים הגנה להחלטות הכנסת בעניין החלת המשפט, השיפוט והמינהל על ירושלים המאוחדת ועל רמת־הגולן, ומונעים שינוי ברוב זעום, שעלול ליצור קרע שאינו ניתן לאיחוי בציבור הישראלי.

מטרת החוק היא לשלול באופן ברור ובלתי־מתפשר כל ניסיון לכפות על מדינת ישראל את ההשקפה הפסולה של "שטחים תמורת שלום". משעה שחוק זה ייכנס לספר החוקים, הוא יהיה בבחינת הצהרה חד־משמעית של הכנסת על כך ששלום הוא אינטרס משותף לכל עמי האזור, ותמורת השלום אין ישראל מתכוונת לנטוש חבלי מולדת ולהפקירם לשלטון

ח. הצעת חוק שטחים תמורת שלום על־פי החלטת מועצת הבטחון, התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

- תוספת
(סעיף 13)
החלטת מועצת הביטחון 242 מיום י"ח בתשרי התשכ"ח — 22 בנובמבר 1967.
מועצת הביטחון
בהביעה את המשך דאגתה נוכח המצב החמור במזרח התיכון, בהדגישה שרכישת טריטוריה בדרך של מלחמה היא פסולה, ושיש צורך לפעול למען שלום צודק ובר־קיימא, שבו תוכל כל מדינה שבאזור לחיות בביטחון, בהדגישה עוד שכל המדינות החברות, בהסכימן למגילת האומות המאוחדות, קיבלו על עצמן התחייבות לפעול בהתאם לסעיף 2 של המגילה —
1. קובעת שקיום עקרונות המגילה מחייב השכנת שלום צודק ובר־קיימא במזרח התיכון, שיושתת על הגשמת שני העקרונות הבאים:

1. תיקון פקודת סדרי שלטון והמשפט
בסעיף 11ב לפקודת סדרי שלטון והמשפט, התש"ח — 1948, בסופו יבוא:
"ככפוף להסדרים שנקבעו בחווי השלום עם שכנותיה של ישראל — מדינות המזרח התיכון".
2. ביטול חוק רמת־הגולן
בסוף סעיף 1 לחוק רמת־הגולן, התשמ"ב — 1981, יבוא "בכפוף להסדרים שנקבעו בחוזה השלום עם סוריה".
3. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום שבו ייכרתו חווי שלום בין ישראל לבין שכנותיה — מדינות המזרח התיכון, לאחר שיקבלו על עצמן את העקרונות שנקבעו בהחלטת מועצת הביטחון 242 מיום י"ח בתשרי התשכ"ח (22 בנובמבר 1967), בנוסחה בתוספת לחוק זה.

(ג) לערוב לשלמות הטריטוריאלית ולעצמאות המדינית של כל מדינה ממדינות האזור, באמצעים שבכללם יצירת אזורים מפורזים;

3. מבקשת מן המזכיר הכללי למנות נציג מיוחד, שיצא למזרח התיכון כדי ליצור ולקיים מגעים עם המדינות הנוגעות בדבר, כדי לעודד הסכם וכדי לסייע למאמצים להגיע לכלל הסדר מוסכם בדרכי שלום, בהתאם לתנאים ולעקרונות שבהחלטה זו.

4. מבקשת מן המזכיר הכללי לדווח למועצת הביטחון בהקדם האפשרי על התקדמות מאמציו של הנציג המיוחד.

(א) פניו כוחות מזוינים ישראליים מטריטוריות שנכבשו במסגרת הסכסוך האחרון;

(ב) ביטול כל טענה או מצב של לוחמה, וכיכור והכרה של הריבונות, השלמות הטריטוריאלית והעצמאות המדינית של כל מדינה ממדינות האזור, ושל זכותן לחיות בשלום בתוך גבולות מוכרים ובטוחים, ללא איזמים או מעשי אלימות;

2. מכריזה עוד על הצורך:

(א) לערוב לחופש השיט בנתיבי-מים בין-לאומיים באזור;

(ב) להגיע להסדר צודק של בעיית הפליטים;

דברי הסבר

סעיף 2:

חוק רמת-הגולן, התשמ"ב-1981, יצר עובדות וחשתית חוקית בגבול המשותף לישראל וסוריה — שאינם מתיישבים עם החלטה 242. בהחלטה הזו של מועצת הביטחון מדובר בסעיף 1ב' על שמירת השלמות הטריטוריאלית של כל מדינות האזור, לרבות ישראל. חוק רמת-הגולן סותר, אם כן, את החלטה 242, ולכן מוצע לשנות את המצב החוקי באופן שיאפשר ניהול משא-ומתן חופשי עם סוריה.

מטרת החוק המוצע לספק תשתית חוקית לחופש פעולה של הממשלה בתחום המדיני. החוק נועד לסלק כל מכשול העומד כיום בפני מימוש החלטה 242 של האו"ם, החלטה שהיא כאמור בגדר התחייבות שנטלה על עצמה המדינה.

על-פי הצעת החוק מתאפשרים תיקוני גבול, שכל החלטה 242 איננה מחייבת נסיגה מכל השטחים. יודגש כי תחילתו של החוק רק אחרי שייחתמו חווי שלום על בסיס החלטה 242. לפני חתימת חוזה אלו לא יעשה כל שינוי בחוק.

מטרת החוק היא להצביע באופן ברור ובלתי מתפשר על כוונת השלום של ישראל. משעה שחוק זה ייכנס לספר החוקים, הוא יהיה בבחינת הצהרה ישראלית על נכונות להסדר יחסיו עם שכניו, על בסיס החלטות שבהן תמכה ישראל מאז 1967. נוסף על הערך ההצהרתי של חוק זה, יש לו מטרה נוספת: המצב החוקי הקיים בישראל עומד בסתירה להחלטת האו"ם 242, שנתקבלה על-ידי מועצת הביטחון בהתווה עקרונות לכריתת חווי שלום בין ישראל לשכנותיה. החלטה מועצת הביטחון מחייבת כל חברה באו"ם, לרבות מדינת ישראל, בקבלה על עצמה את מגילת האו"ם, התחייבה ישראל לפעול על-פי סעיף 2 של המגילה, המחייב את כל החברות באו"ם במילוי החלטות מועצת הביטחון.

סעיף 1:

סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט מאפשר היום לבצע פעולות שמשמעותן סיפוח שטחים נוספים לישראל, בדרך של החלת משפט ישראלי עליהם. מוצע להוסיף לסעיף זה תוספת, אשר משמעותה שכל שינוי בשטח שבו חל החוק הישראלי יהיה ככפוף לחווי השלום שייחתמו בין ישראל לשכנותיה.

ט. החלטת ועדת האתיקה

בעניין קובלנתו של חבר הכנסת צ' ביטון נגד חבר הכנסת ד' צוקר

צוקר הודיע, בנוכחות חבר הכנסת ביטון, כי אין בידיו לבסס את אשר אמר במליאת הכנסת, והוא מתנצל על הדברים שאמר. חבר הכנסת צוקר חזר על התנצלותו בפני מליאת הכנסת, בהודעה אישית שמסר ביום 30 באוקטובר 1991.

ועדת האתיקה קובעת, כי חבר הכנסת צוקר הפר את כלל מס' 2 לכללי האתיקה. בהתחשב בכך שחבר הכנסת צוקר התנצל בפני חבר הכנסת ביטון, מסתפקת הוועדה בקביעתה זו.

החלטת הוועדה תונח על שולחן הכנסת.

בישיבת הכנסת ביום 9 ביולי 1991, בעת חילופי דברים בין חברי הכנסת צ'רלי ביטון ודוד צוקר, אמר חבר הכנסת צוקר כלפי חבר הכנסת ביטון את הדברים הבאים: "ההבדל הוא שאני לא נוטע לשוק מחנה-יהודה עם וולוו 740, ואין אצלי מיוזג בין הסיעה לבין הכנסות אישיות, ולי אין שום הסכם עם שום מפלגה כאן שמאפשר לי לחיות הרבה מעל רמת החיים שלי, כפי שאולי יש פה מישהו באולם הזה".

ועדת האתיקה דנה בקובלנתו של חבר הכנסת צ'רלי ביטון נגד חבר הכנסת דוד צוקר בגין הדברים האמורים. חבר הכנסת